

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
JU SREDNJA ŠKOLA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI SARAJEVO

SAGLASNOST MINISARSTVA NAUKE I INFORMISANJA ZA NASTAVNI PLAN I PROGRAM

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
Canton Sarajevo

Ministarstvo obrazovanja, nauke i informisanja Ministry of education, science and informations
71000 Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1, Tel: ++387 71/443-634, Fax: 211-487, centrala 663-810/112

Broj: 11-01-38-~~1042~~/2000
Sarajevo, 20.06.2000. godine

PROSVJETNO-PEDAGOŠKI ZAVOD
N/R DIREKTORA

Predmet: Nastavni plan i program umjetničke škole

Kao što vam je poznato ja sam prije godinu dana dao saglasnost na nastavni plan za stručna zvanja u okviru Srednje škole primijenjene umjetnosti, a nakon toga je škola predložila izvjesne korekcije nastavnog plana koje smo vam prosljedili na mišljenje. Na osnovu vašeg mišljenja i sugestija koje ste dali u pismu broj 11/1-04-38-459 od 04.05.2000. godine te konsultacija obavljenih u vezi s tim, dostavljam vam Nastavni plan za stručna zvanja iz ove oblasti kako je to dato u prilogu.

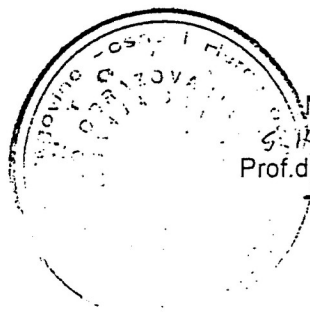
Slažem se sa vašim prijedlogom da se historija i geografija izučavaju odvojeno, kako je to u prvobitnom rješenju bilo definisano. Takođe se slažem da se u drugom i trećem razredu, kao i u ostalim srednjim školama, planiraju po dva časa za predmet sigurnost demokratskog društva.

Prihvatam i prijedlog da za sve općeobrazovne predmete nastavne programe urade odgovarajući stručni saradnici Prosvjetno-pedagoškog zavoda, a da nastavne programe u okviru stručne nastave urade nastavnici škole u saradnji sa Akademijom likovnih umjetnosti, te nakon toga u skladu sa propisanom procedurom dostavite iste na saglasnost.

U tom smislu dostavljam vam Nastavni plan po kome treba raditi programe u skladu sa prethodnim tačkama.

S poštovanjem,

Dostavljeno:
-Prosvjetno-pedagoškom zavodu
-Srednjoj školi primijenjenih umjetnosti
-a/a

MINISTAR
S. Halilović
Prof.dr. Safet Halilović

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
Ministarstvo obrazovanja, nauke i informisanja

avro, ul. Relsa Džemaludina Čauševića br.1, Tel./fax. (00387 71)211-487, tel 443-634, cen. 663-810 lok.112

Broj: 11-01-38-*996* /99
Sarajevo, 10. 06. 1999. godine

Na osnovu čl. 25. Zakona o srednjoškolskom obrazovanju ("Službene novine Kantona Sarajevo" broj 11/98), i inicijative Srednje škole primijenjenih umjetnosti Sarajevo, koja je u saradnji sa ovim Ministarstvom i Prosvjetno-pedagoškim zavodom Kantona Sarajevo izradila Prijedlog nastavnog plana za srednju školu primijenjenih umjetnosti te na prijedlog stručne službe Ministarstva i Prosvjetno-pedagoškog zavoda Kantona Sarajevo, Ministar obrazovanja, nauke i informisanja Kantona Sarajevo donosi

NASTAVNI PLAN ZA STRUČNA ZVANJA:

- likovni tehničar za primijenjeno slikarstvo,
- likovni tehničar za primijenjeno vajarstvo,
- likovni tehničar za primijenjeno vajarstvo-vajar,
- likovni tehničar za primijenjeno vajarstvo-keramičar,
- likovni tehničar za oblikovanje u metalu,
- likovni tehničar za oblikovanje u metalu-cizeler,
- likovni tehničar za oblikovanje u metalu-taušer,
- likovni tehničar za oblikovanje u metalu-graver,
- likovni tehničar za oblikovanje u metalu-filigraner,
- likovni tehničar za reklamnu grafiku,
- likovni tehničar za likovno-grafičku opremu knjige,
- likovni tehničar za tekstilni dizajn,
- likovni tehničar za tekstilni dizajn-tapiser,
- likovni tehničar za tekstilni dizajn-abadžija,
- likovni tehničar za tekstilni dizajn-kazaz i
- likovni tehničar za tekstilni dizajn-terzija.

zloženje:

OTPREMLJEN:

11.6. 1999

Kidc

Srednja škola primijenjenih umjetnosti Sarajevo
illog nastavnog plana

stvom obrazovanja, nauke i informisanja Kantona Sarajevo izradila kao
v za verifikaciju ovih stručnih zvanja u skladu sa novim nastavnim planovima i
ima, odnosno preduslov za planiranje upisa kandidata u narednim školskim
ia.

onošenje ovog nastavnog plana je uslovljeno i novom zakonskom regulativom
rđuje ovu oblast i daje u obavezu Ministru obrazovanja, nauke i informisanja
ije nastavnih planova i programa za sva zanimanja i stručna zvanja u školama
iđa Kantona Sarajevo. Iz ovog razloga, a posebno iz razloga osavremenjivanja
h planova i programa u svim srednjim školama Kantona Sarajevo bilo je
lno izvršiti promjenu nastavnog plana nakon čega će se pristupiti izradi
h programa u skladu sa ovim planom.

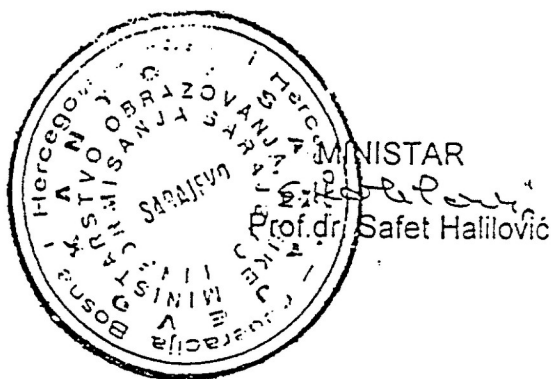
tručna služba Ministarstva u saradnji sa Prosvjetno-pedagoškim zavodom
e uvid u predloženi Nastavni plan i utvrdila slijedeće:

nastavni plan izrađen je i uklapa se u koncepciju srednjih umjetničkih škola u
Kantonu Sarajevo i Federaciji BiH,
obim i vrsta opšteobrazovnih predmeta zadovoljavaju optimum predviđen za
ovu vrstu škole,
obim i vrsta stručnoteorijskih predmeta zadovoljavaju zahtjeve koje pred ove
kandidate stavlja bavljenje budućim pozivom,
kompletan Nastavni plan zadovoljava propisanu metodologiju za njegovu
izradu.

rajući u vidu činjenice navedene u prethodnom stavu riješeno je kao u
spozitivu.

eno.

i školi primijenjenih umjetnosti Sarajevo

OBRAZLOŽENJE NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA SREDNJE ŠKOLE PRIMIJEJENIH UMJETNOSTI

U Srednjoj školi primijenjenih umjetnosti Sarajevo, učenici se obrazuju po općeobrazovnim i stručnim programima iz oblasti likovnih i primijenjenih umjetnosti. Odnos općeobrazovnog dijela programa i dijela programa za obrazovanje iz likovnih i primijenjenih umjetnosti utvrđen je nastavnim planovima i programima. Općem obrazovanju učenika značajno doprinose i stručni predmeti, kao što su: Historija umjetnosti, Teorija likovne forme, Plastična anatomija čovjeka, Pismo s ornamentikom i Osnovi projektovanja.

Nastava općeobrazovnih predmeta, Historije umjetnosti, Teorije likovne forme, Pisma s ornamentikom, Osnova projektovanja i Plastične anatomije čovjeka izvodi se na nivou odjeljenja.

Nastava Crtanja, Slikanja, Plastičnog oblikovanja, Tehnologije slikarstva, Zidnih slikarskih tehnika, Grafike, Tehnologija i tehnika grafike, Reklamne grafike, Likovno grafičke opreme i ilustracije knjige, Projektovanja odjeće, Projektovanja dezena, Projektovanja tekstila i Tehnologije tekstila izvodi se u grupama od 12 do 16 učenika.

Nastava Industrijskog oblikovanja, Tehnologije i tehnika vajarstva, Tehnologije i tehnika obrade metala, izvodi se u grupama od 8 učenika.

Nastava Keramičkog oblikovanja, Tehnologije i tehnika keramike izvodi se u grupama od 4 učenika.

PROGRAM I NAČIN POLAGANJA PRIJEMNOG ISPITA

U skladu sa koncepcijom srednjih umjetničkih škola za upis u prvi razred Srednje škole primijenjenih umjetnosti Sarajevo, mogu da konkurišu i da se upišu učenici koji ispunjavaju opće i posebne uvjete.

Opći uvjeti utvrđuju se zakonom i konkursom.

Pod posebnim uvjetima podrazumjeva se provjera odgovarajućih sklonosti i sposobnosti, obdarenosti i talenta neophodnih za uspješno obavljanje poslova i radnih zadataka umjetničkog područja. Posebni uvjeti provjeravaju se prijemnim ispitom koji je obavezan za sve učenike koji konkurišu za prijem u Srednju školu primijenjenih umjetnosti Sarajevo.

PROGRAM PRIJEMNOG ISPITA

U srednjoj školi primijenjenih umjetnosti Sarajevo, prijemni ispit se sastoji iz:

1. Praktičnog rada iz Crtanja, Slikanja, Plastičnog oblikovanja, i to:
 - Crtanje glave po gipsanom modelu,
 - Slikanje mrtve prirode temperama ili akvarel bojama,
 - Plastično oblikovanje po gipsanom modelu

Prijemni ispit se polaže uzastopno tri dana po četiri časa, pod kontrolom članova ispitne komisije.

NAPOMENA

Bliže odredbe o načinu i uvjetima polaganja prijemnog ispita škola utvrđuje posebnim pravilnikom.

PROGRAM ZAVRŠNOG ISPITA

Cilj završnog ispita u Srednjoj školi primijenjenih umjetnosti Sarajevo je provjeravanje krajnjih rezultata nastavnog rada u školi, odnosno provjeravanje stečenih znanja općih i likovno – estetskih i stvaralačkih sposobnosti učenika.

Na ispitu kandidati treba da pokažu da su ovladali stručno – teorijskim, tehničko – tehnološkim i praktično – izvedbenim sadržajima i postupcima koji su Nastavnim planom i programom utvrđeni kao uslov njihovog daljeg uspješnog i samostalnog rada u struci i zvanju za koje su se opredijelili i školovali. Završni ispit polažu učenici neposredno poslije završenog četvrtog razreda.

Završni ispit se sastoji iz:

1. Pismenog rada iz Bosanskog jezika i književnosti/Hrvatskog jezika i književnosti/Srpskog jezika i književnosti
2. Stručnog zadatka (rada)
3. Usmenog obrazloženja stručnog zadatka (rada).Zadaci za stručni rad daju se prema programu za obrazovanje likovnih tehničara primijenjenih umjetnosti.

2. STRUČNI ZADATAK (RAD) PO ODSJECIMA

1. Likovni tehničar za primijenjeno slikarstvo

- Jedan namjenski zadatak izveden u materijalu (zidna tempera, zgrafito, intarzija, vitro)
- Jedno slikarsko idejno – kreativno rješenje na keramičkom proizvodu, pripremljeno za serijsku proizvodnju
- Jedan zadatak (slobodna kompozicija) u jednoj od slikarskih tehnika (akvarel, pastel, tempera, ulje)

2. Likovni tehničar za primijenjeno vajarstvo

- **A. VAJAR**
- Jedan namjenski zadatak izveden u materijalu: kamen, drvo, plastika – slobodna skulptura ili visoki reljef
- Jedan namjenski zadatak pripremljen i prilagođen za industrijsku proizvodnju (proizvod lake industrije), izveden u gipsu ilim pečenoj zemlji
- Tehnički crtež – projekat uzorka – prototipa prethodnog zadatka
- **B. KERAMIČAR**
- Namjenski zadatak iz oblasti unikatne keramike
- Namjenski zadatak iz oblasti keramike za serijsku proizvodnju
- Namjenski zadatak iz oblasti keramičkih tehnika

3. Likovni tehničar za tekstilni dizajn

- Jedan namjenski zadatak iz tapiserije
- Jedan namjenski zadatak iz proketovanja dezena
- Jedan namjenski zadatak iz projektovanja odjeće

4. Likovni tehničar za reklamnu grafiku

- Plakat (tematski)
- Jedan zadatak primijenjene grafike malog formata (etiketa, zaštitni znak, šaukarton, listovni papiri, prospekt)
- Jedan zadatak iz oblasti ambalaže pripremljen za proizvodnju i štampu
- Jedan zadatak (slobodna kompozicija) izvedena u jednoj od grafičkih tehnika

5. Likovni tehničar za likovno grafičku opremu i ilustraciju knjige

- Zaštitni omot knjige
- Korica knjige
- Naslovna strana knjige
- Tri ilustracije izvedene u jednoj od grafičkih tehnika
- Tehnički prelom prvog štamparskog tabaka knjige
- Jedan zadatak (slobodna kompozicija) izveden u jednoj od grafičkih tehnika
- Napomena: likovna i tehnička oprema knjige podrazumijeva i opremu časopisa, kataloga, novina i slikovnica.

6. Likovni tehničar za oblikovanje u metalu

- **A. VAJAR**
- Namjenski zadatak iz plastičnog oblikovanja
- Namjenski zadatak od plemenitih i obojenih metala
- Namjenski zadatak za serijsku proizvodnju u metalu
- Radni crtež (projekat) namjenskog zadatka za serijsku proizvodnju
- **B. GRAVER**
- Namjenski zadatak iz plastičnog oblikovanja
- Namjenski graverski rad u metalu – ručno graviranje
- Namjenski graverski rad u metalu – mašinsko graviranje
- Tehnički crtež (projekat) namjenskog zadatka za serijsku proizvodnju
- **C. FILIGRANER**
- Namjenski zadatak iz plastičnog oblikovanja
- Namjenski filigranerski rad od plemenitih metala
- Namjenski filigranerski rad sa ukrasnim kamenom
- Radni crtež (projekat) za filigranerski rad

3. USMENO OBRAZLOŽENJE STRUČNOG ZADATKA (RADA)

Na usmenom obrazloženju stručnog zadatka (rada) kandidat pred komisijom koju imenuje Nastavničko vijeće škole, izlaže koncepciju ispitnog zadatka, metode, postupke i sredstva kojima se služio u radu. Usmeno obrazloženje ispitnog zadatka traje 20 minuta.

NAPOMENA:

Bliže odredbe o uvjetima i načinu polaganja završnog ispita škola utvrđuje posebnim pravilnikom.

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Ministry for Education

Broj: 11-04/02-34-23827-2/23
Sarajevo, 23. 6. 2023. godine

JU Srednja škola primijenjenih umjetnosti Sarajevo
Ul. Gimnazijska 11
71000 Sarajevo
n/r direktorice

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
JU SREDNJA ŠKOLA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI SARAJEVO
Broj: 08-7330/23
Datum, 22-06-2023 20____godine

PREDMET: Odgovor, dostavlja se
(Veza Vaš akt broj: 05-720/23 od 23. 5. 2023. godine)

Poštovana,

aktom broj i datum Veze, obratili ste se Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) zahtjevom za dobivanje saglasnosti za usklađivanje Nastavnog plana i programa sa Revidiranim nastavnim programom za općeobrazovne predmete srednjih škola za stručno obrazovanje i obuku i izmjenu naziva nastavnih predmeta - IV stepen, kako slijedi:

- U nastavnim planovima i programima za IV razred mijenja se naziv nastavnih predmeta:
 1. Historija Bosne i Hercegovine u Historija/Povijest;
 2. Geografija Bosne i Hercegovine u Geografija/Zemljopis;
- Nastavni predmet Bosanski jezik i književnost, hrvatski jezik i književnost, srpski jezik i književnost za I i II razred- 2 časa sedmično;
- Nastavni predmet Engleski jezik za III i IV razred- 2 časa sedmično;
- Nastavni predmet Njemački jezik za III i IV razred- 2 časa sedmično;
- Nastavni predmet Historija/Povijest za I i II razred- 2 časa sedmično;

S tim u vezi informišemo Vas da je Ministarstvo Vaš Prijedlog za usklađivanje Nastavnog plana sa Revidiranim nastavnim programom za općeobrazovne predmete srednjih škola za stručno obrazovanje i obuku i izmjenu naziva nastavnih predmeta - IV stepen dostavilo Institutu za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja (u daljem tekstu: Institut) te zatražilo stručno mišljenje o istom.

Dana 22. 6. 2023. godine, zaprimljeno je stručno mišljenje Instituta, broj: 03-3-34-4014/23 od 14. 6. 2023. godine, u kojem Ministarstvo informišu da su saglasni s Vašim prijedlogom uz uvjet da se izvrše određene korekcije.

S tim u vezi, potrebno je da u skladu sa stručnim mišljenjem Instituta izvršite korekcije Nastavnog plana i programa, te isti dostavite Ministarstvu kako bi se moglo očitovati o Vašem zahtjevu.

S poštovanjem,

MINISTRICA
Naida Hota-Muminović

Prilog:

- Dopis Instituta za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja broj: 03-3-34-4014/23 od 14.6.2023.;

Dostaviti:

- Naslovu,
- a/a.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-128
Web: <http://mo.ks.gov.ba>, E-mail: mo@mo.ks.gov.ba

1/1

LIKOVNI TEHNIČAR ZA PRIMIJENJENO SLIKARSTVO

A	Općeobrazovna nastava	Sedmični broj nastavnih sati			
		I Razred	II Razred	III Razred	IV Razred
1.	Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost	2	2	2	2
2.	Engleski jezik	2	2	2	2
3.	Sport	2	2	2	2
4.	Historija/Povijest	2	2	-	-
5.	Geografija/Zemljopis	2	-	-	-
6.	Gradansko obrazovanje/Demokratija i ljudska prava	-	-	2	-
7.	Filozofija s logikom	-	-	2	-
8.	Matematika	2	-	-	-
9.	Informatika	-	2	-	-
10.	Izborni predmet Vjeronauka ili Kultura religija	1	1	1	1
Ukupno nastavnih sati /A:		13	11	11	7
B	Zajednički nastavni predmeti stručnog obrazovanja				
11.	Historija umjetnosti	2	2	2	2
12.	Teorija likovne forme	2	-	-	-
13.	Pismo s ornamentikom	2	-	-	-
14.	Osnovi projektovanja	-	2	-	-
15.	Crtanje	6	6	6	4
16.	Plastična anatomija čovjeka	-	-	-	2
Ukupno nastavnih sati / B:		12	10	8	8
C	Uže stručno obrazovanje				
17.	Zidne slikarske tehnike	2	2	4	4
18.	Tehnologija slikarstva	-	-	1	3
19.	Slikanje	5	7	7	7
Ukupno nastavnih sati /C:		7	9	12	14
Ukupan broj nastavnih sati/ A+B+C:		32	30	31	29
Ukupan broj nastavnih predmeta:		13	11	11	10

LIKOVNI TEHNIČAR ZA PRIMIJENJENO VAJARSTVO

A	Općeobrazovna nastava	Sedmični broj nastavnih sati							
		I Razred		II Razred		III Razred		IV Razred	
1.	Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost	2		2		2		2	
2.	Engleski jezik	2		2		2		2	
3.	Sport	2		2		2		2	
4.	Historija/Povijest	2		2		-		-	
5.	Geografija/Zemljopis	2		-		-		-	
6.	Građansko obrazovanje/Demokratija i ljudska prava	-		-		2		-	
7.	Filozofija s logikom	-		-		2		-	
8.	Matematika	2		-		-		-	
9.	Informatika	-		2		-		-	
10.	Izborni predmet Vjeronauka ili Kultura religija	1		1		1		1	
Ukupno nastavnih sati /A:		13		11		11		7	
B	Zajednički nastavni predmeti stručnog obrazovanja								
11.	Historija umjetnosti	2		2		2		2	
12.	Teorija likovne forme	2		-		-		-	
13.	Pismo s ornamentikom	2		-		-		-	
14.	Osnovi projektovanja	-		2		-		-	
15.	Crtanje	6		6		6		4	
16.	Plastična anatomija čovjeka	-		-		-		2	
Ukupno nastavnih sati / B:		12		10		8		8	
C	Uže stručno obrazovanje	A	B	A	B	A	B	A	B
17.	Plastično oblikovanje	7	7	7	7	8	8	8	8
18.	Industrijsko oblikovanje	-	-	-	-	2	-	2	-
19.	Keramičko oblikovanje	-	-	-	-	-	2	-	2
20.	Tehnologija i tehnike vajarstva	-	-	2	-	2	-	4	-
21.	Tehnologija i tehnike keramike	-	-	-	2	-	2	-	4
Ukupno nastavnih sati / C:		7	7	9	9	12	12	14	14
Ukupan broj nastavnih sati/ A+B+C:		32		30		31		29	
Ukupan broj nastavnih predmeta:		12		11		11		10	

NAPOMENA:

A – posebna nastava vajara B – posebna nastava keramičara

LIKOVNI TEHNIČAR ZA TEKSTILNI DIZAJN

A	Općeobrazovna nastava	Sedmični broj nastavnih sati			
		I Razred	II Razred	III Razred	IV Razred
1.	Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost	2	2	2	2
2.	Engleski jezik	2	2	2	2
3.	Sport	2	2	2	2
4.	Historija/Povijest	2	2	-	-
5.	Geografija/Zemljopis	2	-	-	-
6.	Gradansko obrazovanje/Demokratija i ljudska prava	-	-	2	-
7.	Filozofija s logikom	-	-	2	-
8.	Matematika	2			
9.	Informatika	-	2	-	-
10.	Izborni predmet Vjeronauka ili Kultura religija	1	1	1	1
Ukupno nastavnih sati / A:		13	11	11	7
B	Zajednički nastavni predmeti stručnog obrazovanja				
11.	Historija umjetnosti	2	2	2	2
12.	Teorija likovne forme	2	-	-	-
13.	Pismo s ornamentikom	2	-	-	-
14.	Osnovi projektovanja	-	2	-	-
15.	Crtanje	6	6	6	4
16.	Plastična anatomija čovjeka	-	-	-	2
Ukupno nastavnih sati / B:		12	10	8	8
C	Uže stručno obrazovanje				
17.	Projektovanje tekstila	3	3	4	4
18.	Projektovanje dezena	-	2	3	4
19.	Projektovanje odjeće	-	2	3	3
20.	Tehnologija tekstila	-	-	-	1
21.	Slikanje	4	2	2	2
Ukupno nastavnih sati / C:		7	9	12	14
Ukupan broj nastavnih sati/ A+B+C:		32	30	31	29
Ukupan broj nastavnih predmeta:		13	13	12	12

LIKOVNI TEHNIČAR ZA REKLAMNU GRAFIKU

A	Općeobrazovna nastava	Sedmični broj nastavnih sati			
		I Razred	II Razred	III Razred	IV Razred
1.	Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost	2	2	2	2
2.	Engleski jezik	2	2	2	2
3.	Sport	2	2	2	2
4.	Historija/Povijest	2	2	-	-
5.	Geografija/Zemljopis	2	-	-	-
6.	Gradansko obrazovanje/Demokratija i ljudska prava	-	-	2	-
7.	Filozofija s logikom	-	-	2	-
8.	Matematika	2	-	-	-
9.	Informatika	-	2	-	-
10.	Izborni predmet Vjeronauka ili Kultura religija	1	1	1	1
Ukupno nastavnih sati /A:		13	11	11	7
B	Zajednički nastavni predmeti stručnog obrazovanja				
11.	Historija umjetnosti	2	2	2	2
12.	Teorija likovne forme	2	-	-	-
13.	Pismo s ornamentikom	2	-	-	-
14.	Osnovi projektovanja	-	2	-	-
15.	Crtanje	6	6	6	4
16.	Plastična anatomija čovjeka	-	-	-	2
Ukupno nastavnih sati / B:		12	10	8	8
C	Uže stručno obrazovanje				
17.	Grafika	2	3	-	-
18.	Reklamna grafika	5	5	7	7
19.	Tehnologija i tehnike grafike	-	-	4	6
20.	Pismo	-	1	1	1
Ukupno nastavnih sati /C:		7	9	12	14
Ukupan broj nastavnih sati/ A+B+C:		32	30	31	29
Ukupan broj nastavnih predmeta:		13	12	11	10

**LIKOVNI TEHNIČAR ZA LIKOVNO GRAFIČKU OPREMU I ILUSTRACIJU
KNJIGE**

A	Općeobrazovna nastava	Sedmični broj nastavnih sati			
		I Razred	II Razred	III Razred	IV Razred
1.	Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost	2	2	2	2
2.	Engleski jezik	2	2	2	2
3.	Sport	2	2	2	2
4.	Historija/Povijest	2	2	-	-
5.	Geografija/Zemljopis	2	-	-	-
6.	Građansko obrazovanje/Demokratija i ljudska prava	-	-	2	-
7.	Filozofija s logikom	-	-	2	-
8.	Matematika	2	-	-	-
9.	Informatika	-	2	-	-
10.	Izborni predmet Vjeronauka ili Kultura religija	1	1	1	1
Ukupno nastavnih sati /A:		13	11	11	7
B	Zajednički nastavni predmeti stručnog obrazovanja				
11.	Historija umjetnosti	2	2	2	2
12.	Teorija likovne forme	2	-	-	-
13.	Pismo s ornamentikom	2	-	-	-
14.	Osnovi projektovanja	-	2	-	-
15.	Crtanje	6	6	6	4
16.	Plastična anatomija čovjeka	-	-	-	2
Ukupno nastavnih sati / B:		12	10	8	8
C	Uže stručno obrazovanje				
17.	Grafika	2	3	-	-
18.	Likovno grafička oprema i ilustracija knjige	5	5	7	7
19.	Tehnologija i tehnike grafike	-	-	4	6
20.	Pismo	-	1	1	1
Ukupno nastavnih sati /C:		7	9	12	14
Ukupan broj nastavnih sati/ A+B+C:		32	30	31	29
Ukupan broj nastavnih predmeta:		13	12	11	10

LIKOVNI TEHNIČAR ZA OBLIKOVANJE U METALU

A	Općeobrazovna nastava	Sedmični broj nastavnih sati			
		I Razred	II Razred	III Razred	IV Razred
1.	Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost	2	2	2	2
2.	Engleski jezik	2	2	2	2
3.	Sport	2	2	2	2
4.	Historija/Povijest	2	2	-	-
5.	Geografija/Zemljopis	2	-	-	-
6.	Građansko obrazovanje/Demokratija i ljudska prava	-	-	2	-
7.	Filozofija s estetikom	-	-	2	-
8.	Matematika	2	-	-	-
9.	Informatika	-	2	-	-
10.	Izborni predmet Vjeronauka ili Kultura religija	1	1	1	1
Ukupno nastavnih sati /A:		13	11	11	7
B	Zajednički nastavni predmeti stručnog obrazovanja				
11.	Historija umjetnosti	2	2	2	2
12.	Teorija likovne forme	2	-	-	-
13.	Pismo s ornamentikom	2	-	-	-
14.	Osnovi projektovanja	-	2	-	-
15.	Crtanje	6	6	6	4
16.	Plastična anatomija čovjeka	-	-	-	2
Ukupno nastavnih sati / B:		12	10	8	8
C	Uže stručno obrazovanje				
17.	Plastično oblikovanje	4	4	6	6
18.	Tehnologija i tehnike obrade metala	3	5	6	8
Ukupno nastavnih sati /C:		7	9	12	14
Ukupan broj nastavnih sati/ A+B+C:		32	30	31	29
Ukupan broj nastavnih predmeta:		13	11	10	9

Opće obrazovna nastava – predmeti kurikulumi

Online platforma za kurikulum

A.

B. NASTAVNI PROGRAMI ZAJEDNIČKIH NASTAVNIH PREDMETA STRUČNOG OBRAZOVANJA

HISTORIJA UMJETNOSTI (I, II, III, IV RAZRED)

CILJ nastavnog predmeta HISTORIJA UMJETNOSTI je upoznavanje učenika sa razvojem i dostignućem likovnih umjetnosti od prahistorije do danas.

ZADACI predmeta su:

- upoznavanje učenika sa stilskim predmetima u razvoju likovnih umjetnosti
- likovno-estetsko obrazovanje učenika, vrednovanje i analiziranje umjetničkih djela,
- da se učenici upoznaju sa najvrjednijim i najznačajnijim djelima iz oblasti slikarstva, vajarstva i arhitekture od antičkih do savremenih,
- primjena stečenih znanja iz historije umjetnosti u cjelovitom obrazovanju i stručnom osposobljavanju učenika,
- razvijanje trajnog interesovanja za umjetnost i praćenje aktuelnih umjetničkih zbivanja

I razred

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Prahistorijska umjetnost	10 časova
Umjetnost prvih civilizacija robovlasničkog društva, prve civilizacije u BiH	20 časova
Umjetnost antičkog perioda naroda Sredozemlja; Antički period u BiH	20 časova
Umjetnost ranog srednjeg vijeka u Evropi	20 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tematska cjelina Prahistorijska umjetnost (10 časova)

ZADATAK: Upoznavanje učenika sa počecima razvoja umjetnosti, arheološki pojmovi i nalazi.

TEMA: Paleolit – podjela – rana faza i pozna faza

- analiza paleolitske plastike
- paleolitsko pećinsko slikarstvo (analiza kroz stilove)

TEMA: Neolit, osobnost arhitekture, analiza grobne arhitekture

- pojava prvih naselja (sojenice i zemunice)

TEMA: Doba metala: bakar, bronza, gvožđe

- doba bronzе – analiza
- doba gvožđa, podjela sa analizom

2. Tematska cjelina: Umjetnost prvih civilizacija robovlasničkog društva; prve civilizacije u BiH (20 časova)

ZADATAK: Upoznavanje sa društveno – ekonomskim prilikama koje su uslovile razvoj umjetnosti

TEMA: Egipatska umjetnost – opšti pregled

- umjetnost Starog carstva - analiza grobne arhitekture, skulpture (zakon frontalnog) i slikarstvo
- umjetnost Srednjeg carstva – analiza i pregled novina u arhitekturi, skulpturi i slikarstvu
- umjetnost Novog carstva – arhitektura, skulptura, slikarstvo
- vrijednost Novog carstva – arhitektura, skulptura, slikarstvo
- reforme Amenofisa IV kao bitan uslov u promjeni izraza
- umjetnost pozne faze – Saitski period – arhitektura, vajarstvo, slikarstvo

TEMA: Umjetnost na tlu Mesopotamije. Staro i Novo Babilonsko carstvo

- spomenici Sumera i Akada
- Asirska umjetnost, osvrt na asirsku arhitekturu i asirski reljef
- Perzijska umjetnost – pregled i analiza

TEMA: Egejske kulture: Kritsko – mikenska umjetnost, analiza

- podjela keramike kroz stilove
- Kikladska, Kritska i Mikenska umjetnost

TEMA: Kulture na tlu BiH. Butmirska kultura nalazišta na Glasincu

3. Tematska cjelina: Umjetnost Antičkog perioda naroda Sredozemlja Antički period u BiH (20 časova)

ZADATAK: Uočiti prelomne momente koji su uslovi razvoja grčke umjetnosti

TEMA: Grčka umjetnost – analiza oblika hrama

- analiza stilova – stubovi
- Arhajski period – keramika, arhitektura, skulptura
- Prelazni period - arhitektura, skulptura – Miron i vazno slikarstvo
- Klasični period – izgradnja atinskog Akropolja – Fidija i Poliklet
- IV vijek – Praksitel, Skopas, Lizip i dr. – skulptura, arhitektura, slikarstvo

- Helenistička epoha – Aleksandrijska škola, Rodska škola, Pergamska škola

TEMA: Rimska umjetnost. Rim – doba Republike – arhitektura, slikarstvo, skulptura.
poseban osvrt na rimski portret

- Rim - doba Carstva. Analiza reprezentativnih djela pojedinih dinastija – Pompejsko slikarstvo
- Kasno – antički period u BiH

4. Tematska cjelina: Umjetnost ranog srednjeg vijeka u Evropi (20 časova)

ZADATAK: Ukazati i pojasniti religiozni koncept kao presudan moment za razvoj likovne umjetnosti

TEMA: Rano – hrišćanska umjetnost II – IV vijeka

- Hrišćanska umjetnost od IV – VI vijeka

TEMA: Bizantska umjetnost – Carigrad, Venecija, Ravenna

- osvrt na ravenski mozaik

TEMA: Islamska umjetnost – analiza na tlu Irana, Sirije i Sjeverne Afrike

II RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Umjetnost kasnog srednjeg vijeka u Evropi	16 časova
Srednjovjekovna umjetnost na tlu južnoslovenskih zemalja, posebno u BiH	24 časa
Umjetnost novog vijeka. XV vijeka u Italiji	20 časova
XV vijeka u Zapadno evropskim zemljama	20 časova
UKUPNO	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tematska cjelina: Umjetnost kasnog srednjeg vijeka u Evropi (16 časova)

ZADATAK: Upoznati učenike sa vremenskom datacijom i skrenuti im pažnju na arhitektonske elemente crkvenih objekata i dekoraciju unutrašnjeg prostora.

TEMA: Preromanika na tlu Italije

- Preromanika na tlu Francuske
- Romanika na tlu Italije
- Romanika na tlu Francuske
- Gotika u Francuskoj - razvoj i analiza. Mletačka gotika

2. Tematska cjelina: Srednjovjekovna umjetnost na tlu južnoslovenskih zemalja, posebno u BiH (14 časova)

TEMA: Preromanika u Hrvatskoj i Dalmaciji

- Romanika u Hrvatskoj i Dalmaciji
- Gotika u Hrvatskoj i Dalmaciji

TEMA: Raška stilska grupa – analiza

- srpsko – bizantski stil – analiza
- Moravska stilska grupa – analiza

TEMA: Arhitektura, nadgrobni spomenici, epigrafika, zidno slikarsko i primjenjena umjetnost u BiH.

3. Tematska cjelina: Umjetnost novog vijeka, XV vijeka u Italiji (20 časova)

ZADATAK: Savladavanje sadržaja, uočavanje bitnih prelomnih momenata i novina u likovnim umjetnostima rane renesanse

TEMA: Umjetnost rane renesanse – opšte odlike stila

- arhitektura rane renesanse u Italiji
- Firentinska arhitektura – predstavnici: F. Brunelleschi, L.B. Alberti
- Venecijanska arhitektura – porodica Lombardi
- Lombardijska arhitektura – Lucijan Vranjanin
- Skulptura – predstavnici: Ghiberti, Donatello, Verrochio, Luca della Robia
- Slikarstvo XV vijeka u Italiji – predstavnici: Masaccio, Fra Angelico, P.Uccello, A. Mantegna, F. Lippi, D. Ghirlandaio, S.Botticelli, Filipino Lippi, A.Pisanello, Pietro della Francesca, L.Signorelli, P.Perugino, A.Castagno
- Venecijansko slikarstvo – porodica Bellini, V.Carpaccio

4. Tematska cjelina: XV vijeka u Zapadno evropskim zemljama (20 časova)

ZADATAK: Ukazati na usluge koji su u mnogome doprinjeli razvoju likovnog izraza u Flandriji, Francuskoj i Njemačkoj.

TEMA: Rana renesansa u Flandriji, Slikarstvo – Jan Van Eyck

- Rogier Van der Weiden – analiza djela

TEMA: Francusko slikarstvo XV vijeka, analiza arhitekture, slikarstvo

III RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Visoka renesansa u Italiji	15 časova
Visoka renesansa u ostalim zemljama evropskih zemalja	23 časa
Barokna vrijednost	22 časa

Vrijednost rokoka	10 časova
UKUPNO	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tematska cjelina: Visoka renesansa u Italiji (15 časova)

ZADATAK: Upoznavanje učenika sa likovnim izrazom i vrijednostima u XVI vijeku

TEMA: Slikarstvo visoke renesanse u Italiji – Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Rafaelo Santi, A. Coreggio, Giorgione, Tizian, Tintoretto, Veronese i dr.

- Arhitektura visoke renesanse u Italiji – Bramante, Palladio, San Mikeli
- Skulptura visoke renesanse – Michelangelo, Cellini, Boulogne i dr.

2. Tematska cjelina: Visoka renesansa u ostalim evropskim zemljama (20 časova)

ZADATAK: Upoznavanje sa društveno – ekonomskim prilikama koje su uslovile razvoj likovnog izraza

TEMA: Visoka renesansa u Flandriji – Bosch, Bruegel

- Visoka renesansa u Njemačkoj – A. Durer, M. Grunewald, H. Holbein mlađi
- Visoka renesansa u Francuskoj - P.Lescot, G.Pilon, J.Clouet
- Islamska umjetnost na tlu Evrope, Španija i balkanske zemlje, Mavarski i Osmanski stil

3. Tematska cjelina: Barokna umjetnost (23 časova)

ZADATAK: Uočavanje novih likovnih formi barokne umjetnosti u odnosu na prethodne stilove sa prelaznim periodima manirizma

TEMA: Barok u Italiji – bolonjaska škola, braća Carracci; Rimska škola - Caravaggio

- Barok u Flandriji – P.P. Rubens, Anton van Dyck
- Barok u Holandiji – Rembrandt Van Rijn, F.Hals, Jan Vermeer Van Delft
- Manirizam – El Greco i barokna umjetnost u Španiji
- Barok u Španiji – Ribera, Zurbaran, Velasquez, Murillo
- Barok u Francuskoj: C.Lorrain, Le Brun
- Barok u islamskoj umjetnosti – arhitektura, dekorativno – zidno slikarstvo, primjenjena umjetnost sa posebnim osvrtom na BiH

4. Tematska cjelina: Umjetnost rokoka (10 časova)

ZADATAK: Virtuoznost i hirovitost umjetnosti rokoka

TEMA: Rokoko u Francuskoj

IV RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 60 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Klasicizam	10 časova
Romantizam	10 časa
Realizam	10 časa
Impresionizam i tendencije koje su najavile umjetnost XX vijeka	15 časova
Savremena umjetnost sa početka XX vijeka	15 časova
UKUPNO	60 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tematska cjelina: Klasicizam (10 časova)

ZADATAK: Recidiv umjetnosti klasicizma, vraćanje antičkim likovnim i duhovnim uzorima

TEMA: Klasicizam u Italiji – Canova, skulptura

- Klasicizam u Francuskoj – J.L. David, Ingres
- Klasicizam u Španiji – Goya kao specifična pojava na prelomu dva vijeka
-

2. Tematska cjelina: Romantizam (10 časova)

ZADATAK: Upoznavanje učenika sa traganjem za drugim izrazom u slikarstvu. Javlja se kao reakcija na hladni i imitativni klasicizam

TEMA: Romantizam u Francuskoj – slikarstvo: Eugene Delacroix, Theodore Gericault

3. Tematska cjelina: Realizam (10 časova)

ZADATAK: Upoznavanje sa osnovnim karakteristikama i opštom likovnom problematikom

TEMA: Realizam u Francuskoj: G.Courbeut, H.Daumier, J.F.Millet

4. Tematska cjelina: Impresionizam i tendencije koje su najavile umjetnost XX vijeka (15 časova)

ZADATAK: Osnovne karakteristike i opšta likovna problematika u slikarstvu IX vijeka

TEMA: Impresionizam - C.Monet, A.Renoir, E.Degas, C. Pisaro, A. Sisley

- Postimpresionizam – V.Gogh, P.Cezanne, P.Gauguin

- Neoimpresionizam (pointilizam) – G. Seraut, P.Signac
- Skulptura u Francuskoj – Auguste Rodin

5. Tematska cjelina: Savremena umjetnost prve polovine XX vijeka (15 časova)

ZADATAK: Osnovne karakteristike i likovna problematika savremene umjetnosti

TEMA: Fovizam – H.Matisse, A. Derain

- Kubizam – P.Picasso, G.Braque
- Futurizam – U. Boccioni, G. Balla
- Ekspresionizam u Njemačkoj – Die Brücke: Kirchner; Blaue Reiter: V.Kandinski
- Ruska avangarda – Lučizam: Gončareva i Zarlionov
- Suprematizam – Kazimir Maljević
- Konstruktivizam – Tatlin, Rodčenko

TEORIJA LIKOVNE FORME (I RAZRED)

CILJEVI: Kod učenika razvija psihičke i motoričke dispozicije, posebno vizuelni, emocionalni i intelektualni senzibilitet, zatim kreativne sposobnosti, istraživački duh, smisao za projektovanje i likovno-estetsko oblikovanje, osjećaj za prostor, materiju, oblik i boju, njihov međusobni odnos u kompoziciji, da razvija kontinuitet u stvaralačkom radu i odgovoran odnos prema svakom zadatku i problemu iz oblasti likovnog oblikovanja, kao i kritički duh i osjećaj za vrednovanje i estetsko procjenjivanje likovnih ostvarenja i radova.

Da upozna učenike sa sredstvima i jezikom likovnog istraživanja. Osnovnim likovnim elementima; linija, površina, oblik, boja, struktura, faktura, kompozicija, ritmovi linija i površina, bojenim skladovima, harmonijom i kontrastima i da osposobi učenike da svoje znanje i iskustva iz ovog predmeta praktično koriste u svom stvaralačkom radu.

ZADACI predmeta su:

- Da učenici u praktičnom radu primjenjuju stečena teoretska znanja, radeći na problemima likovnog oblikovanja, odnosno konkretnim zadacima, kojima se podstiče interes za istraživanje u likovnom oblikovanju oblika i kompozicije; da kod učenika razvija maštu i individualne sklonosti, kao i vizuelno pamćenje.
- da uvede učenike u svijet likovnih umjetnosti i likovne kulture, odnosno oblasti likovnog oblikovanja.

I razred

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Osnovni elementi likovnog izražavanja/kompozicije	4 časa
Linije, ritmovi, crtež	8 časova
Valer, ton, površina i ritmovi	12 časova
Kompozicija, ritmovi linija i površina	12 časova
Boja, skladovi, kontrasti	20 časova
Oblici – prirodni, pravilni i nepravilni	4 časa
Strukture – prirodne i izvedene	4 časa
Kompozicije – pravilne i slobodne	6 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Osnovni elementi likovnog izražavanja/kompozicije (4 časa)

ZADACI:

- Uvod u teoriju likovne forme
- Upoznavanje učenika sa tematskim cjelinama tj. likovnim i kompozicijskim elementima

TEMA: Elementi likovnog izraza crtežom bojom i oblikom

2. Linije, ritmovi, crtež (8 časova)

ZADACI:

- Kompozicije jednostavnih ritmova linija crno-bijelo
- Kompozicija u razvijenom ritmu linija, crno-bijelo, jednobojno

TEMA:

- Ritmovi linija, sredstvo likovnog izraz
- Razvijeni ritmovi linija u crtežu i grafici

3. Valer, ton, površina i ritmovi (12 časova)

ZADACI:

- Kompozicija površina, jednobožno
- Crteži osvijetljenog predmeta u prostoru – olovka, tuš, pero

TEMA:

- Ritmovi površina u međusobnom likovnom odnosu
- Svjetlo i sjena u međusobnom likovnom odnosu

4. Kompozicija, ritmovi linija i površina (12 časova)

ZADACI: Slobodna kompozicija linija i površina, jednobožno

TEMA: Linija i površina u međusobnom likovnom odnosu

5. Boja, skladovi, kontrasti (20 časova)

ZADACI:

- Upoznavanje učenika sa osnovnim bojama, sredstvom likovnog izraza
- Slobodna kompozicija, praktična vježba, tempera

TEMA:

- Osnovne boje, spektar, međusobni likovni odnosi
- Kontrasti boja u međusobnom likovnom odnosu
- Komplementarne boje u skladovima

6. Oblici – prirodni, pravilni i nepravilni (4 časa)

ZADACI:

- Upoznavanje učenika sa oblicima, praktična vježba
- Kreacija pravilnog oblika, karton, glina, praktična vježba
- Kreacija nepravilnog oblika, papir, glina, plastika, praktična vježba

TEMA:

- Karakteristike prirodnih oblika
- Osobnosti pravilnih oblika
- Karakteristike nepravilnih izvedenih oblika

7. Strukture – prirodne i izvedene (4 časa)

ZADACI: Upoznavanje učenika sa strukturom, praktična vježba – crtež ili modeliranje, imitacija prirodne strukture

TEMA: Osobnosti prirodnih i izvedenih struktura

8. Kompozicije – pravilne i slobodne (6 časova)

ZADATAK: Upoznavanje učenika sa likovnim kompozicijama, praktičan rad, slobodna kompozicija elemenata u prostoru, crtež ili modeliranje

TEMA: Kritične i suvremene kompozicije

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Izvođenje nastave iz ovog predmeta obuhvata

- usmeno izlaganje;
- upotrebu očiglednih sredstava;
- analizu likovnih elemenata;
- praktičan rad učenika od radne skice do realizacije likovnog problema;
- provjeravanje stečenih znanja i iskustava, odnosno likovno estetska procjena

Kod usmenog izlaganja predmeta teorije likovne forme bitno je teoretski objasniti svaki likovni problem po na osob liniju, valer, boju, oblik, strukturu i kompoziciju.

Svako teoretsko izlaganje određenog likovnog problema, i segmenta unutar njega treba pratiti određenim vježbama odnosno praktičnom izvedbom likovnom problemu. Kod linije kao likovnog elementa potrebno je ukazati na njen značaj u crtežu, skici, grafici, skulpturi, oblikovanju metala, tekstilnom dizajnu i općenito dizajnu.

Neophodno je vršiti analizu linije na djelima od historijskog značaja, potom na vrijednim ostvarenjima primijenjene umjetnosti, amfore, kao i na običnim predmetima koji se upotrebljavaju svakodnevno.

Kada je u pitanju valer, poseban osvrt treba napraviti na njegov značaj u crtežu, na slici, grafici i skulpturi (svjetlo i sjena).

Potrebno je uraditi vježbu gradacije boje (ahromatske i hromatske). Tako da se postigne što više tonova.

Boju kao jedan od osnovnih likovnih elemenata i kao fundamentalni element u slikarstvu, treba objasniti prvo sa njenog fizikalnog aspekta odnosno kao osobinu svjetlosti.

Učenicima je potrebno ukazati na povezanost boje u slikarstvu, umjetnosti uopće i primijenjenoj umjetnosti sa međusobnim odnosom boja u prirodi (harmonija i kontrasti kao sklad boja).

Kod izvedbi vježbi kontrasta (kontrast boje prema boji, kontrast svjetlo-tamno, toplo-hladno simultani i sukcesivni, kontrast kvaliteta i kvantiteta)

Uvijek se osvrtni na prirodu; učenike navoditi da nalaze primjere u prirodi i da ih prepoznaju na slikama kao posebnu osobnost.

Upoznati učenike sa prirodnim, pravilnim i nepravilnim oblicima, navesti primjere primjere pravilnih oblika npr. jaje i kamen.

Kreirati i praktično izvesti pravilne oblike kao što su jaje, lopta, kocka od kartona i gline, te nakon toga u razgovoru sa učenicima odrediti osobine koje karakterišu pravilne oblike. Istu vježbu izvesti i sa nepravilnim oblicima.

Napraviti analizu oblika na crtežima, slikama, skulpturama i djelima primijenjene umjetnosti i vezu između likovnog i funkcionalnog oblika, odnosno oblikovanja.

Kod likovnog elementa-strukture-učenici u dogovoru sa nastavnikom biraju određene predmete sa karakterističnom strukturom i vrše imitaciju te prirodne strukture crtanjem, slikanjem, modeliranjem i grafičkom obradom.

Kompozicija je jedan od najbitnijih likovnih elemenata.

Ona se sastoji od više segmenata odnosno kompozicionih elemenata (linija, površina, kontrast, harmonija, ritam, ravnoteža, proporcija i dominacija).

Kod kompozicije kao i kod ostalih likovnih elemenata uporište treba težiti u prirodi (učenicima objasniti vezu između proporcija ljudskog tijela i raznih predmeta sa kojima se čovjek služi; namještaj, kuća...itd.

Objasniti i proučiti „Zlatni rez“ kao idealni proporcionalni odnos oblika u slikarstvu, kiparstvu ili arhitekturi.

Objasniti folklоре koji uvjetuju određenu kompoziciju(koncepcija ili ideja materijal kojim se oživljava ideja, format u kojem se komponira, likovni elementi u kojim se ostvaruje kompozicija).

Posebno izučiti i izanalizirati sve vrste kompozicija (horizontalna, vertikalna, dijagonalna, kružna, piramidalna i slobodna kompozicija), te uraditi vježbe i primjeniti ih u likovnom radu.

Napraviti analizu kompozicije na slikama starih majstora.

Sa učenicima raditi individualno i u grupi.

PISMO S ORNAMENTIKOM (I RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta PISMO SA ORNAMENTIKOM je:

- upoznavanje đaka kako bi se kroz praktični rad obučili u vještinama pravilnog ispisivanja, u crtanju, primjeni slova pisma i ornamenta. đaci treba da budu osposobljeni da sami kreiraju likovno – grafičke slovne kompozicije kako bi prihvatili pismo i ornament kao sastavni dio i relevantno sredstvo likovnog izražavanja.

Zadaci nastavnog predmeta PISMO SA ORNAMENTIKOM su:

- upoznavanje učenika sa historijskim razvojem pisma i upotrebom ornamenta u smislu dopunskog likovnog elementa likovnih kompozicija kao i sa značenjem u razvoju kulture čovječanstva,

- upoznavanje učenika sa likovno – grafičkim kompozicijama i sa primjenom određenih vrsta pisma i ornamenta u namjenskim likovno – grafičkim kompozicijama i namjenskim kreativnim rješenjima.

I RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno - 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Uvod u predmet pismo sa ornamentikom	3 časa
Historijski razvoj pisma	8 časova
Klasična pisma klesanog i pisanog karaktera	22 časa
Ornament kao izražajno sredstvo	12 časova
Moderna pisma – blok pismo (grotesk)	10 časova
Optičko djelovanje slova	2 časa
Kaligrafija	6 časova
Pisane kompozicije klasične i savremene	4 časa
Bosančica	3 časa
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod u predmet Pismo sa ornamentikom - 2 časa

a. Značenje pisma i pismenog sporazumijevanja - 1 čas

b. Značenje i upotreba ornamenta - 1 čas

Zadatak: Upoznavanje učenika sa značenjem pisma i ornamenta.

Tema: Značenje i upotreba pisma i ornamenta

2. Historijski razvoj pisma - 8 časova

a. Najstariji načini zapisivanja ljudskih misli: pisanje pomoću čvorova, pismo cvijeća, rovaši ili raboši - 1 čas

b. Od slika do slova: najstariji sačuvani crteži, piktogramsko - slikovno pismo naroda primitivne kulture, piktogramsko pismo naših dana - 2 časa

c. Pojednostavljanje slikovnog pisma: KINESKO PISMO, HIJEROGLIFI, KLINASTO PISMO - 2 časa

d. Fonetska i današnja pisma: FENIČANSKO PISMO, GRČKO PISMO i

LATINSKO PISMO - 3 časa

Zadatak: Upoznavanje učenika sa razvojem pisma kroz istoriju.

Tema: Historijski razvoj pisma.

3. Klasična pisma klesanog i pisanog karaktera - 22 časa

a. RIMSKA KAPITALA (klesanog karaktera) - 14 časova

- konstrukcija i ispisivanje slova abecede

b. UNCIJALA (pisanog karaktera) - 4 časa

- ispisivanje slova abecede

Zadatak: konstrukcija i ispisivanje slova abecede, crno - bijelo, crtežom i plovom.

Tema: Pismo RIMSKA KAPITALA, UNCIJALA I POLUUNCIJALA.

4. Ornament kao izražajno sredstvo - 13 časova

a. Ornament kao izražajno sredstvo,

ornament od praistorije do danas - 2 časa

b. Vrste ornamenta: slučajan ornament, neprirodan ornament, primijenjen ornament - geometrijski, stilizovan ornament - biljni i životinjski, naturalistički ornament - 6 časova

c. Arabeska - 1 čas

d. Odnos ornamenta i oblika - 4 časa

Zadatak: Upoznavanje učenika sa ornamentom kao izražajnim sredstvom i vrstama ornamenta.

Tema: Biljni, životinjski, geometrijski ornament i arabeska.

Kreiranje ornamenta - crno - bijelo i u boji (2 boje plus dvije nijanse tih boja).

5. Moderna pisma– blok (skelet ili grotesk) - 10 časova

a. Konstrukcija i ispisivanje slova abecede - 6 časova

b. Slobodna kompozicija od okruglih slova BLOK PISMA - 2 časa

c. Slobodna kompozicija od slova sa pravim (vertikalnim, horizontalnim i kosim linijama) - 2 časa

Zadatak: Obrada, konstruisanje i ispisivanje slova abecede.

Tema: BLOK PISMO (GROTESK)

6. Optičko djelovanje slova - 2 časa

a. Razmak između slova,

b. Obli slovnih znaci,

c. Slova sa naglašenim vertikalnim linijama,

d. Slova sa kosim linijama,

e. Slova sa velikom pripadnom bjelinom - antiforma,

f. Sudar obli i kosih slova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa optičkim djelovanjem slova.

Upoznavanje učenika sa elementima i odnosima kompozicije slova

Tema: Kompozicija slova

7. Kaligrafija - 6 časova

a. Pojam kaligrafija

b. Kaligrafski oblici latinice, ćirilice i arabice

Zadatak: Upoznavanje učenika sa kaligrafskim oblicima latinice, ćirilice i arabice.

Tema: Pisane kompozicije latinice, ćirilice i arabice.

8. Pisane kompozicije klasične i savremene - 4 časa

a. Klasična kompozicija uz upotrebu biljnog i životinjskog ornamenta kao izražajnog sredstva - 2 časa

b. Savremene kompozicije uz upotrebu geometrijskog ornamenta kao izražajnog sredstva - 2 časa

Zadatak: Upoznavanje učenika sa odnosima kompozicije slova - teksta i ornamenta. Kreacija diplome.

Tema: Klasične i savremene kompozicije uz upotrebu ornamenta kao izražajnog sredstva.

9. Bosančica - 3 časa

a. Vrijeme i mjesto nastanka bosančice.

b. Ispisivanje slova - teksta bosančicom.

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima bosančice, sa vremenom i mjestom nastanka pisma kao i sa njegovim mjestom u istoriji bosanske državnosti.

Tema: Bosančica na stećcima crno - bijelo.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

U skladu sa ciljem i zadacima stručnog obrazovanja, izvođenje nastave iz ovog predmeta obuhvata:

- usmeno izlaganje nastavnika uz demonstracije i objašnjenja
- upotrebu očiglednih sredstava
- praktičan rad učenika u konstruisanju slova pisma i kreiranju ornamenta, vježbi u pisanju, savladavanju elemenata pisanih kompozicija pisma;
- provjeravanje i vrednovanje stručnih znanja i rezultata rada.

U procesu nastave neophodno je stalno ukazivanje nastavnika učenicima na pravilno korištenje pribora, materijala, korigiranje radova učenika kako likovno - estetskog, tako i tehničko - tehnološkog.

Nastava se izvodi u učionicama škole u kojima se primjenjuje princip obaveznosti i postupnosti u rješavanju od jednostavnih do složenih likovnih problema.

OSNOVI PROJEKTOVANJA (II RAZRED)

Cilj

Osposobljavanje učenika za osnovna teoretska znanja o tehničkom crtanju, nacrtnoj geometriji i perspektivi. Pružanje osnovnih znanja o elementima projektovanja, projektima i dizajniranju el. enterijera. Osposobljavanje učenika za samostalno izvođenje vlastitih zamisli iz oblasti primijenjene umjetnosti u unutrašnjem uređenju prostora. Upoznavanje učenika sa projektima, sadržajem i čitanjem istih u slučajevima kada se pojavljuju kao izvođači po zadanom projektu.

Zadaci

Upoznavanje učenika sa pravilima tehničkog crtanja, nacrtne (likovne) geometrije, aksonometrije i perspektive.

Osposobljavanje učenika za crtanje geometrijskih likova i tijela (oblika) u dvije i tri dimenzije na listu papira koji je dvodimenzionalan.

Da učenici savladaju osjećaj za prostor i odnose među predmetima u prostoru.

Aktivirati kod učenika shvatanje odnosa između pojedinih elemenata na crtežu i na modelu. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, urednosti i estetskih sposobnosti i vrijednosti kod učenika. Sticanje kod učenika tačnih trodimenzionalnih predodžbi.

Upoznavanje učenika sa elementima i sadržajima idejnog i izvedbenog projekta kao i načinom izrade projekata.

Osposobljavanje učenika za unutrašnje uređenje prostora i dizajniranje namještaja u stambenim i javnim objektima.

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Geometrija i aksonometrija	10 časova
Nacrtna geometrija	20 časova
Perspektiva	12 časova
Tehničko crtanje	8 časova
Elementi projektovanja	14 časova
Dizajn i unutrašnje uređenje	6 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Geometrija i aksonometrija - 10 časova

- Mnogouglovi i njihova konstrukcija odabranom metodom crtanja
- Krive linije – Elipsa metode crtanja elipse
- Primjena elipse za crtanje obliha geometrijskih tijela u prostoru
- Geometrijska tijela (rogljasta, uglata) g.t. u prostoru
- Aksonometrija pojam i metode crtanja

2. Nacrtna geometrija - 20 časova (prodori i presjeci; sjenke i sjenčenje)

- Značenje i uloga nacrtne geometrije u projektovanju i prostornom crtanju

- Projiciranje pojam i elementi projiciranja
- Normalna projekcija tačke, prave, duži, ravnine(opći i specijalni položaj)
- Kosa i ortogonalna projekcija ravnih likova i geometrijskih tijela (specijalni položaj)
- Pojam i vrste presjeka i prodora (zadora) geometrijskih tijela
- Presjeci geom. tijela sa horizontalnim, vertikalnim i kosim ravnima
- Prodori (zadiri) između obliha i rogljastih (uglatih) geometrijskih tijela
- Geometrijske osobine sjenke, konstrukcija bačene sjenke: pojam sopstvene i bačene sjenke

3. **Perspektiva** - 12 časova

- Pojam i značaj perspektive u prirodi i prostoru (slikarstvu i arhitekturi)
- Vrste perspektive prema broju nedogleda i položaju horizonta na crtežu, elementi perspektivne slike (likoravan, očiste, nedogledi, horizont...)
- Frontalna perspektiva, ugaona perspektiva, kosa perspektiva
- Pticija perspektiva, normalna i zablja perspektiva, riblja perspektiva
- Metode crtanja perspektivne slike(metoda mjernih tačaka, Direrova metoda...)
- Grafičke vježbe iz oblasti perspektive: olovka, tuš. Format A3, na hameru
- Eksterijer u perspektivi, interijer u perspektivi vježbe u olovci na času

4. **Tehničko crtanje** - 8 časova

- Vrste tehničkih crteža, osnovna pravila pri crtanju
- Kotiranje, mjerilo, pomagala, formati papira, zaglavlje, standardizacija i sprave za tehničko crtanje
- Vrste linija i upotreba linije u tehničkom crtanju
- Vježbe u olovci na času iz oblasti tehničkog crtanja
- Ciljevi i zadaci tehničkog crtanja
- Tehničko pismo, uloga t. pisma u projektima, vrste tehničkog pisma(grafička vježba u olovci) koso (mašinsko) pismo konstrukcija slova po kopiranim predloškama

5. **Elementi projektovanja** - 14 časova

- Pojam projekta i sadržaj – Vrste projekata (situacioni, idejni, glavni, izvedbeni, palirski)
- Idejni projekat (način izrade, sadržaj, izbor mjerila- razmjere, grafička obrada)
- Izvedbeni projekat, način izrade sadržaj, mjerilo, dijelovi izvedbenog projekta, detalji)
- Način crtanja i definisanja (tlocrta, presjeka, pogleda na fasade, tlocrt krovišta, peta fasada, crtanje detalja, odabir razmjere.
- Osnovni elementi projektovanja, standardizacija u projektima, vrste standarda
- Propisi za izradu projekata, formatiziranje
- Projektni elaborat, način izrade sadržaj
- Tehničko predstavljanje oblikovnih zamisli putem idejnog i izvedbenog projekta
- Izrada jednog idejnog projekta u mjerilupo fazama(skice u varijantama, razrada, original projekta, kopija...)

6. Dizajn i unutrašnje uređenje prostora - 6 časova

- Način dizajniranja pojedinih predmeta, pojam dizajna porijeklo i značenje riječi (crtež, skica, ideja izražena crtežom...)
- Dizajn kao umjetničko oblikovanje predmeta za upotrebu (industrijski predmeti, serijska proizvodnja, namještaj, odjeća, ukrasni predmeti i sl.)
- Dizajniranje kao način ukrašavanja predmeta
- Načini unutrašnjeg uređenja prostora – Stilovi i način odabiranja odrađenog stila
- Vrste stilova: moderni stil, klasični stil, mediteranski stil unutrašnjeg uređenja, etno stil, skandinavski, japanski, marokanski stil uređenja prostora.

OČEKIVANI REZULTATI OD UČENIKA

1. Geometrija i aksonometrija

- Da učenici prepoznaju osnovne geometrijske elemente i oblike
- Da nauče crtati likove i geometrijska tijela u prostoru u svim položajima
- Ovladaju grafičkim prikazivanjem dvo i trodimenzionalnih elemenata
- Da učenici mogu razlikovati vrste linija na crtežima i primijeniti ih na odgovarajući način
- Da mogu prikazati mrežu osnovnih i složenih geometrijskih tijela i pravilno je konstruisati

2. Nacrtna geometrija (presjeci i prodori, sjenke i sjenčenje)

- Da učenici ovladaju prostorom i međusobnim odnosima u prostoru između pojedinih elemenata
- Da mogu primijeniti određene zakonitosti i osnovna pravila nacrtna geometrije u praksi
- Da uspiju predstaviti uz pomoć nekih modela elemente projiciranja
- Da prepoznaju i mogu razlikovati bačenu i sopstvenu sjenku i sjenčenje
- Ovladaju konstrukcijom bačene sjenke i metodama crtanja u prostoru
- Da učenici stvore odgovarajuću predodžbu prodora (zadora) između dva geometrijska tijela
- Savladaju pojam presjeka između geometrijskog tijela i neke ravnine i prikažu ga na crtežu

3. Perspektiva

- Da učenici prepoznaju osnovna pravila perspektive i nauče elemente perspektivne slike
- Spoznaju zašto ljudsko oko na takav način posmatra prostor, kao prirodan i istinit
- Da razlikuju vrste perspektive i prepoznaju podjelu prema broju nedogleda i položaju horizonta na crtežu
- Da ovladaju položajima i visinama horizonta na perspektivnim crtežima
- Da mogu da razlikuju perspektivni prostor u prirodi (pejzaž), enterijetu i eksterijeru urbani dijelovi prostora
- Da učenici mogu odrediti gdje se nalazi nedogled na pojedinim perspektivnim crtežima i slikama
- Mogu prepoznati deformacije perspektivne slike i objasniti u čemu se one očituju
- Da ovladaju metodama crtanja (konstrukcijom) perspektivne slike i mogu razlikovati pojedine metode crtanja.

4. Tehničko crtanje i tehničko pismo

- Da učenici mogu prepoznati osnovne ciljeve i zadatke tehničkog crtanja
- Da nauče vrste tehničkih crteža i primijenjuju ih u praksi
- Da mogu razlikovati vrste linija na tehničkim crtežima i upotrebljavati ih na pravi način
- Da nauče čitati jednostavnije tehničke crteže i projekte
- Ovladaju tehničkim pismom i primijenjuju ga na projektima
- Da učenici nauče upotrebljavati pribor za crtanje i održavati ga čistim
- Da učenici razviju osjećaj za urednost, preciznost i estetski izgled.

5. Elementi projektovanja

- Osposobiti učenike za tehničko oblikovanje i predstavljanje različitih zamisli putem projekta
- Da učenici shvate prostorne oblike i prikažu ih na crtežu – projektu
- Da nauče značenje projekata u tehničkom smislu i nauče šta sve oni treba da sdrže
- Da mogu samostalno napraviti manji projektni elaborat, jednostavnog sadržaja i oblika
- Da prezentuju svoje zamisli putem projekata
- Da mogu razlikovati idejni od izvedbenog projekta po sadržaju i obimu elaboriranja
- Da nauče vrste projekata (situacioni, glavni, idejni, palirski...) i njihove sadržaje i značaj

6. Dizajn i unutrašnje uređenje

- Da učenici mogu prepoznati određene stilove i njihove karakteristike pri unutrašnjem uređenju prostora
- Da razlikuju osnovne karakteristike pojedinih stilskih redova
- Da prepoznaju u unutrašnjem uređenju harmoniju i sklad i primijene je na odgovarajući način
- Ovladavanje ravnotežom i dominacijom prostora
- Da mogu prepoznati jedinstvo elemenata upotrijebljenih u enterijeru
- Da mogu objasniti kontrast između pojedinih stilskih elemenata
- Prepoznavanje sklada pojedinih elemenata
- Da učenici mogu crtežom prikazati pojedine analizirane i zamišljene elemente
- Da primijene osnovne zakonitosti udobnosti i topline u unutrašnjem uređenju prostora.

SMJERNICE ZA REALIZACIJU PROGRAMA

U realizaciji zadataka i ostvarivanju postavljenih ciljeva stručno teoretskog obrazovanja za predmet OSNOVI PROJEKTOVANJA potrebno je sljedeće:

- Koristiti modele geometrijskih likova i geometrijskih tijela
- Usmeno prezentirati nastavno gradivo uz upotrebu metode demonstracije na tabli
- Naglašavati važnost pedantnog i izrazito urednog načina rada
- Upotrebljavati stručnu literaturu i časopise
- Isticati značenje kreativnosti, preciznosti, tačnosti i kreativnosti u radu
- Poželjno je raditi sa učenicima u manjim grupama
- Upućivati učenike u pravilnu upotrebu tehničkih sredstava instrumenata i materijala potrebnih kod izrade tehničkih crteža
- Usmeno izlaganje nastavnika u kabinetu opremljenom crtaćim stolovima i računarom

- Upotreba očiglednih sredstava, upotreba laptopa, projektora i drugih savremenih pomagala u kabinetu opremljenom za predmetnu nastavu
- Savladavanje gradiva iz oblasti projektovanja putem posjeta projektnim biroima, izložbama, galerijama i sl.
- Organizovati izradu grupnih plakata
- Primijenjivati odgovarajuće udžbenike, stručnu literaturu, internet i video zapise
- Organizovati posjete učenika muzejima, sajmovima namještaja, salonima namještaja, fabrikama i sl.
- Koristiti kataloge časopise, kopirane predloške u toku izvođenja nastave
- Upotrebljavati odgovarajući pribor za crtanje i krede u boji tokom usmene demonstracije
- Koristiti oblik nastave u vidu učeničkih prezentacija
- Raditi redovne provjere pređenog gradiva u obliku testova i kontrolnih radova
- Primijenjivati izradu vježbi iz nacrtna geometrije, perspektive i geometrije i aksonometrije
- Raditi redovne vježbe iz oblasti osnovnih elemenata projektovanja na hamer . papiru format A3 kao i vježbe iz tehničkog crtanja i tehničkog pisma prema odgovarajućim predloškama.

PREPORUČENA LITERATURA I OSTALI IZVORI ZA UČENJE

- Udžbenik „Nacrtna geometrije“ za srednje tehničke škole
- Udžbenik „Tehničko crtanje“ za srednje škole
- Skripta „Likovna geometrija“ autora prof. Dušana Jovanovića
- Skripta „Perspektiva“ autora prof. Dušana Jovanovića
- Knjiga „Kultura Stanovanja“ autor prof. Tatjana Najthart
- Savremeni časopisi i prospekti
- Internet i video zapisi

CRTANJE (I, II, III. IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta CRTANJE je da učeniku omogući vladanje crtačkom vještinom koja je temelj svih disciplina u oblasti likovnih i primijenjenih umjetnosti.

Zadaci

- Da kod učenika razvije likovni senzibilitet i da probubljuje njihovu moć zapažanja i memorisanja
- Da ga upozna sa najbitnijim zakonitostima crteža i crtačkih tehnika
- Da ga osposobi za samostalni razvoj i dalje usavršavanje

I razred (6 časova sedmično/tjedno - 210 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Uvod u probleme likovnog jezika	22 časa
Oblik kao osnova likovnog jezika	28 časova
Osnovna građa svakog oblika veličine	24 časa
Pravac	28 časova
Linije	26 časova
Valer/svijetlo-tamno/	28 časova
Tekstura	28 časova
Boja u crtežu	26 časova
Ukupno:	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod u problem likovnog jezika - 22 časa

ZADACI: Format kao osnovna odrednica kompozicije.

Veličina, pravac, linija, svijetlo-tamno.

TEMA: Geometrijsko tijelo u prostoru

2. Oblik kao osnova likovnog jezika - 28 časova

ZADACI: problem usaglašavanja oblika i formata.

Odnos predmeta, objekta, crtanja i okolnog prostora.

TEMA: Geometrijska tijela u prostoru.

3. Osnovna građa svakog oblika-veličine - 24 časa

ZADACI: Sagledavanje veličine u cjelini.

Pravci prostiranja veličina

TEMA: Geometrijska tijela u prostoru.

4. Pravac - 28 časova

ZADACI: Viziranje kao promjena odnosa u cjelini i njihovog pravca prostiranja.

TEMA: Grupa geometrijskih tijela u prostoru.

5. Linije - 26 časova

ZADACI: Problemi svijetlo-tamno u organizaciji crteža

Svijetlo-tamna grupa predmeta na tamnoj pozadini i obratno.

TEMA: Grupa geometrijskih tijela sa draperijom.

6. Valer/svijetlo-tamno - 28 časova

ZADACI: Tekstura postavljenih predmeta.

Odnosi zapaženih tekstura.

TEMA: Geometrijska tijela u prostoru i draperija.

7. Tekstura - 28 časova

ZADACI: Ravnoteža kao princip organizacije crteža.

Valerski odnosi teksture postavljane predmeta

TEMA: Gipsani modeli sa draperijom.

8. Boja u crtežu - 26 časova

ZADACI: Ravnoteža i usaglašavanje likovnih elemenata.

Usaglašavanje elemenata-sistematična ravnoteža.

TEMA: Grnčarski proizvodi sa draperijom u boji.

II razred

(6 časova sedmično/tjedno - 210 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Površina kao osnovni nosilac karaktera oblika	28 časova
Svjetlo i sjena kao posljedica fizičkih zakona	24 časa
Valer svjetla I valer boje (ton)	16 časova
Valer u funkciji opisa i oblika i prostora	16 časova
Gradacija valera	28 časova
Kjaro-skuro, kontrast valera	24 časa
Valer i tumačenje dubinskog prostora	16 časova
Kontrasti i bočna sjenka	28 časova
Kompoziciona funkcija valera	24 časa
Ukupno:	210 časova

SADRŽAJI TEMATSKIH CJELINA

1. Površina kao osnovni nosilac karaktera oblika - 28 časova

ZADACI Površina i valer kao likovni elementi.

TEMA: Grnčarski proizvodi sa draperijom u boji.

2. Svjetlo i sjena kao posljedica fizičkih zakona - 24 časa

ZADACI: Upoznavanje uticaja fizičkih zakona na svjetlo i sjenu.

TEMA: Mrtva priroda sa draperijom u boji

3. Valer svjetla i valer boje (ton) - 16 časova

ZADACI: Upoznavanje zakonitosti valera i vaiera boje

TEMA: Karakterističan upotrební predmet sa draperjom u boj.

4. Valer u funkciji opisa oblika i prostora - 16 časova

5. Gradacija valera - 28 časova

ZADACI: Upoznavanje sa zakonitostima gradacije valera.

TEMA: Svijetli predmeti na tamnoj površini

6. Kjaro-skuro, kontrast valera - 24 časa

ZADACI: Kontrast vrijednosti kao posljedica bočnog osvjetljenja

TEMA: Gipsani model u odgovarajućem osvjetljenju

7. Valer i tumačenje dubinskog prostora - 16 časova

ZADACI: Uloga valera u tumačenju dubinskog prostora Zračna perspektiva

TEMA: Gipsani model i geometrijska tijela u prostoru

8. Kontrasti i bočna sjenka - 28 časova

ZADACI: Kontrast svjetla-sjena

TEMA: Mrtva priroda sa dreperijom.

9. Kompoziciona funkcija valera - 30 časova

ZADACI: Organizacija prostora i prostornog jednstva u formatu crteža

III razred

(6 časa sedmično/tjedno – 210 časova godišnje)

TEMATSKJE CJELINE	BROJ ČASOVA
Osnovni elementi organizacije crteža	26 časova
Linija kao sredstvo likovnog izraza	36 časova
Osnovni elementi projekcije	30 časova
Elementi perspektive u crtežu	40 časova
Kompozicija	36 časova
Valer kao sredstvo likovnog izraza u crte	42 časa
Ukupno:	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Osnovni elementi organizacije crteža - 26 časova

ZADACI: Organizacija crteža na zadanom formatu.

Upoznavanje različitih tehnika crtanja: olovka, ugljen, krejon.

TEMA: Mrtva priroda - geometrijska tijela u prostoru

2. Linija kao sredstvo likovnog izraza - 36 časova

ZADACI: Upoznavanje velikih mogućnosti linije u likovnom izrazu.

Linija i valer, linija i volumen, linija i karakter itd.

TEMA: Skica (kroki), mrtva priroda, portret, figura.

3. Osnovni elementi projekcije - 30 časova

ZADACI: Upoznavanje sa elementima projekcije u crtežu.

Crtački pristup projektovanja oblika i predmeta u prostoru.

TEME: predmeti i geometrijska tijela u prostoru.

4. Elementi perspektive u crtežu - 40 časova

ZADACI: Upoznavanje sa elementima u prostoru u crtežu.

Perspektiva u raznim epohama likovnih umjetnosti.

TEMA: mrtva priroda sa geometrijskim tijelima u prostoru.

5. Kompozicija - 36 časova

ZADACI: Zakonitosti i značaj kompozicije u crtežu.

Dinamička ravnoteža u kompoziciji.

TEMA: grupa geometrijskih tijela sa draperijom.

6. Valer kao sredstvo likovnog izraza u crtežu - 42 časa

ZADACI: Valer kao sredstvo stvaranja iluzije trodimenzionalnosti, volumena i prostornog prostiranja.

TEMA: Vlastite i bačene sjenke predmeta u prostoru.

IV razred
(4 časa sedmično/tjedno – 120 časova godišnje)

TEMATSKJE CJELINE	BROJ ČASOVA
Linija i valer u studiji portreta	20 časova
Konstrukcija i proporcija u crtežu	30 časova
Linija i valer u studiji ljudske figure	25 časova
Stilizacija	15 časova
Figuralna kompozicija u crtežu	30 časova
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Linija i valer u studiji portreta - 20 časova

ZADACI: Linja i valer kao sredstvo izražavanja pokreta, proporcija, volumena i karaktera potretiranog. Upoznavanje najuspješnijih rješenja starih majstora

TEMA: Portret

2. Konstrukcija i projekcija u crtežu - 30 časova

ZADACI: Upoznavanje sa načinima konstruiranja i projiciranja ljudske figure

TEMA: Akt (nago tijelo u prostoru)

3. Linija i valer u studiji ljudske figure - 25 časova

ZADACI Upoznavanje sa izražajnim mogućnostima linija i valera pri rješavanju složenih zadataka crteža

TEMA: Studija ljudske figure

4. Stilizacija - 15 časova

ZADACI: Upoznavanje kreativnog postupka prevođenja realnog oblika u iluzivni predmet na sugestivan simbol

Upoznavanje sličnih postupaka u prošlosti

TEMA: Pokusi sa stilizacijom prirodnih oblika

5. Figuralna kompozivija u crtežu - 30 časova

ZADACI: Osnovne zakinitosti pri tretiranju figuralne kompozicije. Upoznavanje karakterističnih i uzornih rješenja poznatih majstora.

TEMA:Grupna figura. Slobodna kompozicija.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastavu iz predmeta crtanje treba izvoditi u prostornim i dobro osvijetjenim prostora. Nastavnik u skladu sa programom određuje temu, izlaže zadatak, daje bitna uputstva o načinu pristupa radu i određuje tehniku u kojoj se crtež izvodi.

Korekturu raditi sa svakim učenikom pojedinačno, a kod davanja uputstava voditi računa o sklonostima i individualnim mogućnostima učenika.

U nastavnom procesu potrebno je koristiti reprodukcije crteža velikih majstora. Iznalaziti mogućnosti da se učenici upoznaju sa originalnim crtežima (posjeta umjetničkim galerijama, stručne ekskurzije i sl.)

PLASTIČNA ANATOMIJA ČOVJEKA (IV RAZRED)

CILJ: nastavnog predmeta je da kod učenika razvija psihičke i motoričke dispozicije, vizuelni i intelektualni senzibilitet, kreativne sposobnosti i istraživački duh, da mu produbljuje moć zapažanja.

ZADATAK: predmeta je da se učenici upoznaju sa građom ljudskog tijela, karakteristikama i razlikama prema polu i uzrastu i da kroz konkretne zadatke i vježbe nauče crtati, modelirati i slikati ljudsku figuru.

IV razred (2 časa sedmično/tjedno - 60 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Građa i proporcija ljudskog tijela	6 časova
Skelet čovjeka	3 časa
Kosti glave	6 časova
Kosti udova	6 časova
Kosti trupa	4 časa
Mišićni sistem čovjeka	2 časa
Mišići glave i vrata	7 časova
Mišići udova	11 časova
Mišići trupa	9 časova
Tijelo čovjeka u pokretu	6 časova
Ukupno	60 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Građa i proporcija ljudskog tijela – 6 časova

ZADACI: CRTEŽ- studija građe i proporcije ljudskog tijela

TEMA: Karakteristike ljudskog tijela

2. Skelet čovjeka - 3 časa

ZADACI: Crtež-studija skeleta čovjeka

TEMA: Upoznavanje skeleta čovjeka

3. Kosti glave - 6 časova

ZADACI: Studija lobanje

TEMA: Kosti glave

4. Kosti udova - 6 časova

ZADACI: Crtež - Studija udova

TEMA: Kosti udova

5. Kosti trupa - 4 časa

ZADACI: Crtež - studija trupa

TEMA: Kosti trupa

6. Mišićni sistem čovjeka - 2 časa

ZADACI: Crtež - studija mišićnog sistema čovjeka.

TEMA: Mišićni sistem čovjeka sa kožom i potkožnim tkivom

7. Mišići glave - 7 časova

ZADACI: Crtež- studija mišića glave

TEMA: Spoljni mišić glave

8. Mišići udova - 11 časova

ZADACI: Crtež - studija mišića udova

TEMA: Spoljni mišić udova

9. Mišići trupa - 9 časova

ZADACI: Crtež - studija mišića trupa

TEMA: Spoljni mišić trupa-anfas leđa i profil.

10. Tijelo čovjeka u pokretu - 6 časova

ZADACI: Studija tijela čovjeka u pokretu – anfas, leđa, profil

TEME: Vizuelne karakteristike čovjek u pokretu

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

U skladu sa ciljem i zadacima stručnog obrazovanja izvođenja nastave iz ovog predmeta obuhvata:

- Usmeno izlaganje uz vizuelno demonstriranje na tabli

Demonstriranje primjera uz upotrebu očiglednih sredstava

- utvrđivanje predviđenog gradiva i provjeravanje znanja učenika kroz praktično izvođenje programa.

Kod izvođenja nastave neophodna je primjena principa postupnosti. U radu učenika na izvošenju zadatka neophodan je stalan kontakt nastavnika sa učenikom pojedinačno u smislu davanja savjeta i korekcije radova.

C. UŽE STRUČNO OBRAZOVANJE

ZIDNE SLIKARSKE TEHNIKE (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta ZIDNE SLIKARSKE TEHNIKE je da učenike upozna sa klasičnim i modernim slikarskim tehnikama i da ih osposobi za samostalan rad u svakoj od tih tehnika.

Zadaci nastave su:

- Upoznavanje materijala i tehničkih postupaka
- Osposobljavanje za rukovanje alatima, priborom i pomagalicama pri izvođenju radova u oblasti dekorativnog slikarstva
- Osposobljavanje učenika za samostalan rad

I RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno - 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Mozaik tehnika	28 časova
Seko tehnika	22 časa
Intarzija	20 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Mozaik tehnika - 28 časova

Zadaci: Upoznavanje materijala, tehničkih i tehnoloških postupka.

Izrada idejnih rješenja i izrada kartona za mozaik

Tema: Slobodna kompozicija

2. Seko tehnika - 22 časa

Zadatak: Upoznavanje jajčane, kazeinske i drugih seko tehnika.

Izrada idejnih rješenja i kartona za seko

Tema: Slobodna dekorativna kompozicija

3. Intarzija - 20 časova

Zadatak: Upoznavanje s materijalima, alatima, priborom i tehničkim postupcima

Izrada idejnih rješenja i izrada kartona

Tema: Figuralna ili slobodna kompozicija

II RAZRED
(2 časa sedmično/tjedno - 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Fresko tehnika	22 časa
Zgrafito tehnika	20 časova
Vitraž tehnika	28 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Fresko tehnika - 22 časa

Zadaci: Upoznavanje materijala, tehničkih i tehnoloških postupaka pri izradi freske

Tema: Kopija detalja freske

2. Zgrafito tehnika - 20 časova

Zadatak: Upoznavanje zgrafito tehnike i njenih zahtjeva.

Izrada idejnih rješenja i izrada kartona zgrafito

Tema: Slobodna dekorativna kompozicija

3. Vitraž tehnika - 28 časova

Zadatak: Upoznavanje materijala i zakonitosti vitraža

Tema: Slobodna dekorativna kompozicija

III RAZRED
(4 časa sedmično/tjedno - 140 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Mozaik tehnika	56 časova
Seko tehnika	44 časa
Intarzija	40 časova
Ukupno	140 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Mozaik tehnika - 56 časova

Zadaci: Izbor idejnog rješenja i rješenja i izrada kartona za izvedbu

Izrada mozaika

Tema: Slobodna kompozicija

1. Seko tehnika - 44 časa

Zadaci: Izbor idejnog rješenja i rješenja i izrada kartona

Pripremanje materijala i odgovarajuće podloge

Izvedba

Tema: Slobodna dekorativna kompozicija

2. Intarzija - 40 časova

Zadaci: Izrada kartona, pripremanje alata i materijala.
Izrada intarzije
Tema: Figuralna ili slobodna kompozicija

IV RAZRED
(4 časa sedmično/tjedno - 120 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Fresko tehnika	30 časova
Zgrafito tehnika	30 časova
Vitraž tehnika	30 časova
Završni rad	30 časova
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Fresko tehnika - 30 časova

Zadatak: Izbor idejnog rješenja i izrada kartona

Izvedba

Tema: Kopija detalja freske

2. Zgrafito tehnika - 30 časova

Zadatak: Izbor skice i izrada kartona za izvedbu.

Izvedba u materijalu

Tema: Slobodna dekorativna kompozicija

3. Vitraž tehnika - 30 časova

Zadatak: Izrada kartona za vitraž.

Pripremanje materijala

Izrada vitraža

Tema: Slobodna kompozicija

4. Završni rad - 30 časova

Tema: Po slobodnom izboru učenika

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta ZIDNE SLIKARSKE TEHNIKE izvodi se u prostorijama škole, u prostorijama ustanova, u dječijim ustanovama, drugim školama, u eksterijeru itd. Sastoji se od usmenog izlaganja, uputstava, savjeta, analiza značajnih djela iz oblasti dekorativnog zidnog slikarstva i podrazumijeva, naravno vježbe, opite i konkretnu realizaciju zadataka. Kod učenika treba razvijati samopouzdanje, vjeru u vlastite mogućnosti i upornost u nastojanju da se dođe do željenih rezultata. Potrebno je uz to njegovati osjećaj odgovornosti, savjesnog odnosa prema materijalima i sredstvima za rad te neophodnost stalne svijesti o potrebi zaštite na radu

TEHNOLOGIJA SLIKARSTVA (III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta TEHNOLOGIJA SLIKARSTVA je da učenike upozna sa materijalima i sredstvima koja se upotrebljavaju u slikarstvu i slikarskim tehnikama.

Zadaci su:

- Tehnološki postupci sa materijalima i materijama
- Pravilna upotreba sredstava u slikarskom poslu
- Osposobljavanje učenika za samostalan rad

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Pigmenti - bojila	9 časova
Veziva	4 časa
Rastvarači	5 časova
Voskovi, umekšivači, sikativi	5 časova
Podloge	6 časova
Preparacije	6 časova
Ukupno	35 časova

SADRŽAJ TEMATSKI CJELINA

1. Pigmenti - bojila - 9 časova

Zadatak: Upoznavanje pigmenata i njihovih svojstava

Tema: Upotreba pigmenta u slikarstvu

2. Veziva - 4 časa

Zadatak: Ovladavanje klasičnim i savremenim znanjima o vezivima

Tema: Veziva u slikarskim tehnikama

3. Rastvarači - 5 časova

Zadatak: Svojstva rastvarača

Tema: Primjena rastvarača u slikarstvu

4. Voskovi, umekšivači, sikativi - 5 časova

Zadatak: Upoznavanje sastava i svojstava materijala

Tema: Primjena u slikarskim tehnikama

5. Podloge - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje materijala koji se upotrebljavaju u raznim slikarskim tehnikama

Tema: Podloge u tehnikama štafelajnog i zidnog slikarstva

6. Preparacije - 6 časova

Zadatak: Pripremanje podloge za razne tehnike štafelajnog slikarstva.

Pripremanje podloga za zidne tehnike

Tema: Značaj podloge i postupci kod pripremanja

IV RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno - 90 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Emulzijske tempere	6 časova
Akvarel tehnika	6 časova
Mozaik tehnika	6 časova
Seko tehnika	6 časova
Intarzija	6 časova
Uljana tehnika	14 časova
Pastel tehnika	6 časova
Fresko tehnika	6 časova
Zgrafito tehnika	5 časova
Vitraž tehnika	6 časova
Završni rad	23 časa
Ukupno	90 časova

SADRŽAJ TEMATSKI CJELINA

1. Emulzijske tempere - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje materijala

Tema: Portret ili figura

2. Akvarel tehnika - 6 časova

Upoznavanje svojstva vodenih boja i načina pravilne upotrebe

Tema:

Pejsaž, portret ili figura

3. Mozaik tehnika - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje sa materijalima, alatom i tehničkim postupkom

Tema: Po slobodnom izboru

4. Seko tehnika - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje jajčane i tutkalne tehnike

Tema: Slobodan izbor

5. Intarzija - 6 časova

Zadatak: Materijali, alat, i tehnika izrade intarzije

Tema: Slobodna kompozicija

6. Uljana tehnika - 14 časova

Zadatak: Upoznavanje sa priborom, postupcima, tehnikama rada uljanim bojama

Tema: Portret po gipsanom modelu

7. Pastel tehnika - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje materijala i različitih načina upotrebe pastela

Tema: Pejsaž ili mrtva priroda

8. Fresko tehnika - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje materijala i tehnoloških postupaka u fresko slikarstvu

Tema: Kopija detalja freske

9. Zgrafito tehnika - 5 časova

Zadatak: Ovladavanje tehnološkim postupkom i praktičan rad u ovoj tehnici

Tema: Kompozicija

10. Vitraž tehnika - 6 časova

Zadatak: Upoznavanje materijala, alata i tehnološkog postupka

Tema: Slobodna kompozicija

11. Završni rad - 23 časa

Tema: Po izboru učenika

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta TEHNOLOGIJA SLIKARASTVA izvodi se u školskim slikarskim radionicama. Pomoću odgovarajuće literature, uz izlaganja nastavnika, te vježbe, opite i konkretan rad učenici treba da steknu neophodna znanja o svojstvima materija i materijala koji se upotrebljavaju u slikarstvu.

Nastavnik daje određene recepture ali pri tom upozorava da svaku treba provjeriti jer su rađene na osnovu materijala koji se mogu razlikovati od onih sa kojima raspolažemo.

SLIKANJE (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta SLIKANJE je da učenika osposobi za samostalan rad i dalje usavršavanje u oblasti slikarstva i slikarskih tehnika.

Zadaci su:

- Da kod učenika aktivira i razvija emotivni i vizuelni senzibilitet, kreativne sposobnosti te spretnost i inventivnost u radu i likovnom oblikovanju.
- Da učenike upozna sa elementima likovnosti, sredstvima i jezikom likovnog izražavanja.

I RAZRED

(2 časova sedmično/tjedno - 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Svjetlo i vid	35 časova
Spektar boja	35 časova
Harmonija boja	35 časova
Kontrasti - odnos boje prema boji	35 časova
Kontrasti svijetlo –tamno	35 časova
Ukupno	175 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Svjetlo i vid - 35 časova

Zadatak: Bijeli predmet na tamnoj podlozi

Tonsko slikanje

Tema: Mrtva priroda

2. Spektar boja - 35 časova

Zadatak: Upoznavanje spektra boja i njegova primjena u slikarstvu.

Plošno izvođenje u tempera tehnici

Tema: Mrtva priroda

3. Harmonija boja - 35 časova

Zadatak: Dekorativno slikanje u tempera tehnici

Tema: Slobodna kompozicija

4. Kontrasti-odnos boje prema boji - 35 časova

Zadatak: Upoznavanje kontrasta boje prema boji-izvođenje u tehnici akvarela

Tema: Pejzaž

5. Kontrasti svijetlo-tamno - 35 časova

Zadatak: Upoznavanje kontrasta svijetlo-tamno

Izvođenje u tempera tehnici

Tema: Geometrijska tijela

II RAZRED
(7 časova sedmično/tjedno - 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Kontrasti toplo-hladno	56 časova
Komplementarni skladovi	56 časova
Kontrasti simultani	49 časova
Kontrasti kvaliteta	49 časova
Kontrasti kvantiteta	35 časova
Ukupno	245 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Kontrasti hladno-toplo - 56 časova

Zadatak: Upoznavanje hladno-toplog kontrasta i njegova primjena u slikarstvu

Tema: Odgovarajuća postavka

2. Komplementarni skladovi - 56 časova

Zadatak: Upoznavanje komplementarnih skladova

Tema: Pejzaž

3. Kontrasti-simultani kontrasti - 49 časova

Zadatak: Upoznavanje i primjena simultanih kontrasta

Tema: Mrtva priroda

4. Kontrast kvaliteta - 49časova

Zadatak: Upoznavanje i primjena kontrasta kvaliteta

Tema: Odgovarajuća postavka / mrtva priroda /

5. Kontrasti kvantiteta - 35 časova

Zadatak: Upoznavanje i primjena kontrasta kvantiteta

Tema: Mrtva priroda

III RAZRED
(7 časova sedmično/tjedno - 245 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Mrtva priroda	56 časova
Portret po živom modelu	56 časova
Poluakt	49 časova
Figura	49 časova
Pejzaž	35 časova
Ukupno	245 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. **Mrtva priroda** - 56 časova

Zadatak: Slikanje akvarel tehnikom

Pripremanje podloge za slikanje tempera tehnikom

Tema: Geometrijska tijela u prostoru

2. **Portret po živom modelu** - 56 časova

Zadatak: Uočavanje pokreta, proporcija i karaktera

Slikanje tempera tehnikom

Tema: Portret mlađe osobe

3. **Poluakt** - 49 časova

Zadatak: Slikanje tempera tehnikom ili uljem

Tema: Do pojasa nag ženski model

4. **Figura** - 49 časova

Zadatak: Slikanje akvarel, temperom ili uljanom tehnikom

Uočavanje pokreta, proporcija i karaktera figure

Materijalizacija različitih struktura

Tema: Obučen muški ili ženski model

5. **Pejsaž** - 35 časova

Zadatak: Slikanje akvarel ili tempera tehnikom

Tema: Pejsaž - slobodan izbor motiva

IV RAZRED

(7 časova sedmično/tjedno - 210 časova godišnje)

TEMATSKJE CJELINE	BROJ ČASOVA
Mrtva priroda	42 časa
Portret po živom modelu	46 časova
Poluakt	46 časova
Figura	10 časova
Pejsaž	40 časova
Ukupno	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. **Mrtva priroda** - 42 časa

Zadatak: Upoznavanje sa načinom slikanja uljanom tehnikom

Tema: Torzo, gipsani model sa draperijom

2. **Portret po živom modelu** - 46 časova

Zadaci: Slikanje uljem na kartonu ili na platnu

Pokret, proporcija, karakter, izraz

Tema: Portret starije osobe

3. Akt - 46 časova

Zadaci: Izrada blind rama i napinjanje platna

Postavljanje podloge za slikanje uljanom tehnikom

Tema: Nag ženski ili muški model

4. Pejzaž - 10 časova

Zadaci: Izbor motiva i načina njegove interpretacije

Slikanje akvarel, tempera ili uljanom tehnikom.

Tema: Motivi po slobodnom izboru.

5. Slobodna kompozicija - 40 časova

Zadaci: Slikanje uljanom ili tempera tehnikom.

Zakovitosti kompozicije i vlastiti pristup interpretaciji

Tema: Slobodna kompozicija

6. Završni rad - 26 časova

Tema: Po slobodnom izboru učenika

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz ovog predmeta izvodi se po grupama najviše 10 učenika, u slikarskim radionicama sa dobrom dnevnim rasvjetom. Nastava podrazumijeva izlaganje nastavnika, na nivou grupe/ uz korištenje literature i primjera iz historije slikarstva/, te rad sa učenicima pokedinačno u cilju razvijanja i unapređivanja individualnih sklonosti i opredjeljenja. U tom smislu nastavnik može dozvoliti pojedinim učenicima da sami biraju teme određenog zadatka i da imaju slobodan pristup njegovom rješavanju.

PLASTIČNO OBLIKOVANJE (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta Plastično oblikovanje je da učenike osposobi za uspješan, samostalan stvaralački rad u oblasti vajarstva i drugim disciplinama likovnih i primjenjenih umjetnosti.

Zadaci nastave su:

- Razvijanje likovnog senzibiliteta i afiniteta prema trodimenzionalnom oblikovanju.
- Savladavanje zakonitosti skulpture.
- Uočavanje bitnih elemenata, oblika i njihovo korištenje u kreativnom postupku.

UPUSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta plastično oblikovanje izvodi se u vajarskim radionicama škole, po grupama koje ne bi trebale brojati više od 6 učenika. Odvija se kroz izlaganje nastavnika na nivou grupe i uglavnom kroz rad sa svakim učenikom posebno. Pošto se svaki vajarski rad odvija u više faza (izrada crteža/skice, izrada unutrašnje konstrukcije - nosača, modeliranje i livenje u gipsu), nastavnik je dužan da prati ukupan proces i pomaže učenicima u savladavanju problema koji mogu da se pojave. Kroz ukupan rad treba nastojati da učenik razvija samopouzdanje, upornost i istrajnost u radu na postizanju željenog cilja.

I RAZRED

(7 časova sedmično/tjedno - 245 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Ravne površine	42 časa
Oble površine	52 časa
Geometrijska tijela u kompoziciji	25 časova
Elementi biljnog svijeta	52 časa
Elementi biljnog svijeta u visokom reljefu	72 časa
Ukupno	245 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Ravne površine - 42 časa

Zadaci:

- Modeliranje geometrijskih tijela ravnih površina
- Livenje u gipsu i završna obrada

Teme: Prizma, piramida i kocka

2. Obale površine - 52 časa

Zadaci:

- Modeliranje geometrijskih tijela oblih površina.
- Livenje u gipsu i završna obrada.

Teme: Valjak, stožac, kugla.

3. Geometrijska tijela u kompoziciji - 25 časova

Zadaci: Dovođenje u skladan odnos dva ili više geometrijskih tijela.

Tema: Kompozicija.

4. Elementi biljnog svijeta - 52 časa

Zadatak: Modeliranje elemenata biljnog svijeta

Tema: Slobodan izbor

5. Elementi biljnog svijeta u visokom reljefu - 74 časova

Zadatak: Modeliranje elemenata biljnog svijeta u visokom reljefu

Teme: Ornament, bordura, reljef.

II RAZRED

(7 časova sedmično - 245 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Lobanja	56 časova
Detalji lica	49 časova
Studija portreta	42 časa
Portret-reljef	43 časa
Torzo	56 časova
Ukupno	245 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Lobanja - 56 časova

Zadatak: Studija lobanje i posebno kostiju koje utiču na formiranje lica

Tema: Lobanja

2. Detalji lica - 49 časova

Zadatak: Studija detalja lica

Teme:

- Oko
- Uho

3. Studija portreta - 42 časa

Zadatak: Pokret, proporcije, karakter.

Tema: Portret, gipsani model

4. Portret - reljef - 42 časa

Zadatak: Upoznavanje i primjena zakonitosti reljefa

Tema: Portret, gipsani model

5. Torzo - 56 časova

Zadatak: Studija torza. Pokret, proporcija, volumen

Tema: Torzo

III RAZRED
(8 časova sedmično/tjedno - 280 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Dinamička ravnoteža u skulpturi	70 časova
Torzo sa draperijom	70 časova
Studija ruke	65 časova
Apstraktna forma	75 časova
Ukupno	280 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Dinamička ravnoteža u skulpturi - 70 časova

Zadatak: Zapažanja statičkih i dinamičkih elemenata u skulpturi i odnosa među njima.

Tema: Glava konja. Gipsani model

2. Torzo sa draperijom - 70 časova

Zadatak: Studija torza sa draperijom

Tema: Torzo

3. Studija ruke - 65 časova

Zadatak: Studija šake sa dijelom podlaktice

Tema: Vlastita ruka

4. Apstraktna forma - 75 časova

Zadatak : Insistiranje na likovnom karakteru motiva sve do njegovog prelaska u apstraktnu formu.

Tema: Apstraktna forma

IV RAZRED
(8 časova sedmično/tjedno – 240 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Portret po živom modelu	70 časova
Torzo po živom modelu	35 časova
Akt	70 časova
Portret po živom modelu	30 časova
Završni rad	35 časova
Ukupno	240 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Portret po živom modelu - 70 časova

Zadatak: Realizacija portreta, proporcija i likovnog karaktera

Tema: Portret muškarca

2. Torzo po živom modelu - 35 časova

Zadatak: Studija torza - pokret, proporcije, karakter

Tema: Torzo muškarca

3. Akt - 70 časova

Zadatak: Akt po živom modelu - pokret, proporcije, karakter, volumeni

Tema: Nag ženski model

4. Portret po živom modelu – 30 časova

Zadatak: Studija portreta po živom modelu, zapažanje i materijalizacija izraza

Tema: Portret žene

5. Završni rad - 35 časova

Tema: Po slobodnom izboru učenika

INDUSTRIJSKO OBLIKOVANJE (III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta Industrijsko oblikovanje je da učenike osposobi za uspješno kreiranje formi i oblika za serijsku proizvodnju u raznim industrijama i zanatskim radionicama.

Zadaci nastave su:

- Osposobljavanje učenika za izradu idejnih i izvedbenih projekata
- Oblikovanje po zadatom ili vlastitom projektu
- Osposobljavanje za izradu kalupa
- Praćenje postupka puštanja prototipa u serijsku proizvodnju

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta Industrijsko oblikovanje izvodi se u vajarskim radionicama škole. Ona se sastoji od izlaganja nastavnika, koji pritom koristi literaturu i ukazuje na primjere uspješnih kreacija, od posjeta pogonima određenih industrija i zanatskim radionicama, ali najviše od konkretnog rada na kreiranju i oblikovanju formi, prilagodjenih zahtjevima serijske proizvodnje i estetskim zahtjevima.

III RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Principi oblikovanja za serijsku proizvodnju	20 časova
Oblikovanje upotrebnog predmeta	20 časova
Likovno rješenje za kožnu galanteriju	30 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Principi oblikovanja za serijsku proizvodnju - 20 časova

Zadaci:

- Upoznavanje principa i zahtjeva serijske proizvodnje
- Geometrijsko tijelo kao povod za kreiranje forme upotrebnog predmeta

Tema: Posuda za odlaganje pribora za pisanje

2. Oblikovanje upotrebnog predmeta - 20 časova

Zadatak: Oblikovanje forme upotrebnog predmeta sa dekorativnom aplikacijom iz biljnog svijeta

Tema: Upotrebni predmet

3. Likovno rješenje za kožnu galanteriju - 30 časova

Zadaci:

- Posjeta pogonima kožne galanterije
- Prilagođavanje forme zahtjevima serijske proizvodnje

Tema: Aplikacija za žensku torbu

IV RAZRED
(2 časa sedmično/tjedno – 60 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Likovno rješenje za industriju namještaja	10 časova
Oblikovanje forme za industriju stakla	10 časova
Likovno rješenje za industriju keramike	15 časova
Završni rad	25 časova
Ukupno	60 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Likovno rješenje za industriju namještaja - 10 časova

Zadaci:

- Posjeta pogonima industrije namještaja
- Oblikovanje dekorativnih elemenata i aplikacija za namještaj

Tema: Slobodan izbor

2. Oblikovanje forme za industriju stakla - 10 časova

Zadaci:

- Posjeta pogonima industrije stakla
- Kreiranje forme prema zahtjevima industrije stakla

Tema: Luster

3. Likovno rješenje za industriju keramike - 15 časova

Zadaci:

- Posjeta pogonima keramike
- Kreiranje forme za keramiku

Tema: Zdjela za voće ili slobodan izbor teme

4. Završni rad - 25 časova

Tema: Po slobodnom izboru učenika

TEHNOLOGIJA I TEHNIKE VAJARSTVA (II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta Tehnologija i tehnika vajarstva je da učenike upozna sa fizičkim i hemijskim svojstvima materijala koji se koriste u vajarstvu i da optimalno ovladaju tehnikom rada u svakom od tih materijala

Zadaci nastave su:

- Upoznavanje svojstava materijala koji se koriste u vajarstvu
- Ovladavanje tehnikama obrade gipsa, raznih vrsta drveta, kamena i drugih klasičnih i savremenih materijala

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta Tehnike i tehnologija vajarstva sastoji se od usmenog izlaganja nastavnika kad se radi o tehnologiji vajarskih materijala i praktičnog rada, koji se odvija uz uputstva i konkretne savjete, pri savladavanju tehnika vajarstva.

Učenike treba stalno upućivati da se koriste skriptama i kvalitetnom literaturom kako bi uz rad i na taj način optimalno razvili svoje kreativne i tehničke sposobnosti.

II RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tehnike modeliranja	20 časova
Tehnike livenja u gipsu	10 časova
Modeliranje u plastelinu	20 časova
Modeliranje u vosku	20 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tehnike modeliranja - 20 časova

Zadaci:

- Upoznavanje svojstva materijala i njegova priprema
- Modeliranje tehnikom dodavanja, modeliranje tehnikom oduzimanja

Tema: Slobodna

2. Tehnike livenja u gipsu - 10 časova

Zadaci: Upoznavanje svojstva gipsa i njegova priprema za upotrebu

Tema: Livenje pomoću slijepog kalupa

3. Modeliranje u plastelinu - 20 časova

Zadaci: Svojstva plastelina i način upotrebe u vajarstvu

Tema: Plaketa ili medaljon

4. Modeliranje u vosku - 20 časova

Zadaci: Svojstva voska i način pripremanja za upotrebu

Tema: Sitna plastika

III RAZRED
(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Uzimanje otisaka sa skulpture u čvrstom materijalu	25 časova
Tehnike obrade drveta	25 časova
Tehnike obrade kamena	20 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uzimanje otisaka sa skulpture u čvrstom materijalu - 25 časova

Zadaci:

- Ovladavanje postupcima i tehnikom livenja višedijelnog kalupa
- Sušenje kalupa i postavljanje zaštitne izolacije

Tema: Višedijelni kalup (štikl forma)

2. Tehnike obrade drveta - 25 časova

Zadaci:

- Vrste drveta koje se najčešće koriste u vajarstvu i njihova svojstva
- Pripremanje drveta za obradu i upoznavanje alata kojima se obrađuje drvo

Tema: Rad u kruškovom drvetu

3. Tehnike obrade kamena - 20 časova

Zadaci:

- Upoznavanje alata, raznih vrsta kamena, njihovog porijekla, svojstva i pogodnosti za obradu
- Pravilna upotreba alata i njegovo održavanje

Tema: Rad u bihacitu ili mramoru

IV RAZRED

(4 časa sedmično/tjedno – 120 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Ručna obrada drveta	45 časova
Ručna obrada kamena	45 časova
Livenje u bronzi	10 časova
Završni rad	20 časova
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Ručna obrada drveta - 45 časova

Zadatak:

- Pripremanje materijala i alata za rad
- Pravilna upotreba alata

Tema: Torzo ili rad po slobodnom izboru

2. Ručna obrada kamena - 45 časova

Zadatak:

- Pripremanje materijala i alata za rad
- Pravilna upotreba alata i pridržavanje zadatih faza pri obradi

Tema: Skulptura u mramoru

3. Livenje u bronzi - 10 časova

Zadatak: Posjete livnici umjetnina

Tema: Bronza

4. Završni rad - 20 časova

Tema: Po slobodnom izboru učenika

PROJEKTOVANJE TEKSTILA (I, II, III, IV RAZRED)

PROJEKTOVANJE TEKSTILA

Cilj nastave je da se učenici upute u tehnološku realizaciju tekstilnih proizvoda, tako da zamisli koje kreiraju mogu da se realizuju u tekstilnim industrijama, kućnim radinostima i individualnim unikatnim izvedbama, u ateljeima tekstilnog dizajna i radionicama tekstilnih zanata.

Zadaci nastave su:

- Upoznavanje tekstilnih proizvoda,
- Proučavanje likovnih elemenata, načina rada i mogućnosti realizacije.
- Upoznavanje sa tehnikama tekstilnih realizacija.

I RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno – 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tapiserija	57 časova
Projektovanje dezena	24 časa
Projektovanje odjeće	24 časa
Ukupno	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tapiserija - 57 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa historijskim razvojem tapiserije, strojevima i materijalima za realizaciju tapiserije kod nas i u svijetu.

Sadržaj: Sirovinski sastav materijala i materijali za izradu tapiserija i njihova primjena - 3 časa

- Strojevi za tkanje- tkalački stan ili razboj, okvir ili ram ili neki drugi improvizovani razboj /- 6 časova
- Likovna rješenja tapiserije /tematski pristup i likovni izraz na tapiseriji - 24 časa
- Tehnika tkanja tapiserije /osnovi tehnologije tkanja i preplitanja, tkalački postupak od pripreme pređa za snovanje, upoznavanje sa snovanjem, tkalačkim papirom, šemom, prilagodljivosti tehnike tkanja likovnom izrazu i tkanje - 24 časa

Teme: Historijski osnov izrade, struktura materijala, strojevi za rad, tematski pristupi, likovni izraz na tapiseriji, tehnike tkanja tapiserije.

Upotrebna vrijednost.

2. Projektovanje dezena – 24 časa

Zadatak: Upoznavanje učenika sa dezenom kroz historiju- da se kod učenika razvije maštovitost za dezeniranje tkanina i pletenina, ostalih tekstilnih proizvoda, proučavajući likovne elemente, boju, liniju, plohu, te da se osposobe za primjenu likovno-estetskog i primijenjenog rješenja.

- Analiza dezena.

Tema: Likovni izraz u realizaciji dezena.

Komercijalni izraz u realizaciji dezena.

3. Projektovanje odjeće – 24 časa

Zadatak: Upoznavanje učenika sa načinom odijevanja kroz historiju: običaji, klimatski uslovi, društveni rang.

Sadržaj: Analiza konfekcijske proizvodnje, visoke mode i značaj.

Tema:

- Likovni izraz u kreiranju odjevnih predmeta:
- Komercijalni izraz.

II RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno – 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Kopska tapiserija	3 časa
Francuska tapiserija	3 časa
Poljska tapiserija	3 časa
Tekstilne sirovine za izradu tapiserije i njihova primjena	21 čas
Ostali materijali i njihova primjena	9 časova
Likovna rješenja tapiserije	24 časa
Tehnika tkanja tapiserije	42 časa
Ukupno	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Kopska tapiserija – 3 časa

Zadaci:

1. Historijski razvoj Kopske tapiserije i njeni likovni zadaci, način rada, koloristički i tehnološki problemi, kao i mitološke scene u Kopskoj tapiseriji.

2. Vizuelno posmatranje kolor fotografija - reprodukcija.

3. Analiza Kopskih tkanina.

Teme: Način rada (struktura tkanja), izbor motiva - mitološke scene, koloristički problemi Kopske tapiserije, kreativna i tehnološka rješenja.

2. Francuska tapiserija – 3 časa

Zadaci:

1. Historijski razvoj. Likovni i tehnološki problemi francuske tapiserije.

2. Savremena francuska tapiserija.

3. Analiza rada i struktura tkanja.

Teme:

- Likovni problemi i struktura tkanja historijske tapiserije, osvrt na radove braće Goblen.
- Likovni problemi savremene francuske tapiserije, struktura tkanja, način rada poznate radionice.

Poznati majstori - Žan Lirs.

3. Poljska tapiserija – 3 časa

Zadaci: Historijski razvoj, likovni problemi i način rada.

- Tehnološki problemi, analiza poljskih historijskih tapiserija.
- Likovna i tehnološka analiza savremene poljske tapiserije.

Teme:

- Likovni problemi historijske poljske tapiserije, način rada.
- Tapiserija u prostoru likovna i tehnološka rješenja, upotreba materijala.

4. Tekstilne sirovine za izradu tapiserije i njihova primjena – 21 čas

Zadaci: Upoznavanje učenika sa materijalima i njihovo ugrađivanje u tapiseriju.

- Vrste materijala, karakteristike materijala i njihova prilagodljivost
- Likovna rješenja tapiserija.

Teme: Prediva - vuneno predivo kao osnovna sirovina za izradu tapiserije. Debljina prediva / uvurnutost - jednostruka, dvostruka,... / Bojenje prediva i td.

- Pamučna prediva kao osnovna sirovina za snovanje tapiserije za snovanje tapiserije, debljina osnove i način upredanja.
- Sintetička prediva kao pomoćna sirovina za izradu tapiserije i način rada - upredanja, tkanja

5. Ostali materijali i njihova primjena - 9 časova

Zadaci: Upoznavanje učenika sa materijalima koji dopunjavaju osnovne sirovine za tkanje tapiserije, pojačavaju njihovu čvrstoću, dopunjuju njihovu boju, debljinu, elastičnost i daju bolji efekat, prilagodljivost likovnom rješenju.

- Rad na skicama - likovna rješenja.
- Sisal predivo kao osnovna sirovina za izradu tapiserije u prostoru. Razne debljine i način upredanja.
- Metalne supstance kao dodatne sirovine za izradu tapiserije .
- Metalni, drveni, plastični materijali.
- Rad na skicama - likovnim rješenjima.

6. Likovna rješenja tapiserija - 24 časa

Zadaci:

- Rad na skicama. Geometrijska tijela u prostoru i međusobna veza.
- Dvobojna, trobojna rješenja. Olovke u boji, pastel tuš, tempera.

Teme: Kocka, piramida, krug. Korektura, vrednovanje.

7. Tehnika tkanja tapiserije - 42 časa

Zadaci: Prema odabranoj skici učenik sa zadatim materijalom realizira svoje idejno rješenje (na tkalačkom ramu ili stanu)

- Realizacija kartona,
- bojenje materijala,
- tkanje tapiserije,
- oprema tapiserije,
- vrednovanje realiziranog rješenja.

Teme: Realizacija kartona. Bojenje. Prilagođavanje idejnog rješenja tehnikama tkanja. Obrazloženje realizovane tapiserije

(4 časa sedmično/tjedno – 140 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Materijali za izradu tapiserije	16 časova
Ram - podloga za snovanje	16 časova
Likovna rješenja tapiserije	48 časova
Tehnike tkanja tapiserije	60 časova
Ukupno	140 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Materijali za izradu tapiserije - 16 časova

Zadaci: Vrste materijala i karakteristike upotrebnih materijala i njihovo ugrađivanje u tapiseriju.

- Upoznavanje učenika sa materijalima, njihovom likovnom i estetskom opravdanošću.

Teme:

- Vuna, pamuk, koža, platno, plastika, drvo, metal. Debljina, oblik, način ugrađivanja u tapiseriju.
- Kombinovanje materijala - vuna, plastika, drvo, metal.
- Koža i vuna.
- Platno kao osnova, platno kao potka.
- Koža kao osnova koža kao potka.
- Ostali materijali - njihovo ugrađivanje u tapiseriju.
- Rad na likovnim rješenjima - skicama.

2. Ram podloga za snovanje - 16 časova

Zadaci: Oblik - kvadrat, kocka, krug, trokut i snovnje.

- Upoznavanje učenika sa oblikom rama i snovanjem. (Postavljanje osnove na svaki oblik)
- Raditi prije svega crtež olovkom na papiru. Nacrtati oblik a onda mu ucrtati osnovu, tako da svaka tačka suprotno od sebe ima drugu tačku kojom se povezuju.

Tema: Oblik rama. Snovanje tapiserije na zadatom ramu.

- Tehnološki i likovni problemi.

3. Likovna rješenja tapiserije - 48 časova

Zadaci: Rješenje studije predmeta, reprodukcije ili tapiserije poznatog umjetnika te sistematsko stiliziranje, transportovanje i likovno oplemenjivanje individualnog rješenja.

- Studija, tempera, olovke u boji, pastel.
- transportiranje elemenata,
- komponiranje.
- idejna skica u crtežu
- idejna skica

Teme: Pristup studiji. Izbor motiva za studij. Tehnička razrada studije. Istraživanje elemenata za individualno rješenje. Korektura procesa izrade. Vrednovanje idejnog rješenja.

4. Tehnike tkanja tapiserije - 60 časova

Zadaci: Prema odabranoj skici učenik sa zadatim materijalom realizira svoje idejno rješenje obuhvatajući sve tehnološke, tehničke i likovne probleme tapiserije: tehnika tkanja i materijala, oblikuje i u boji i u kompoziciji jedinstvenu likovnu cjelinu.

- tehnika klečanja i tehnika uzlanja. Način rada. Rad uzorka.
- realizacija kartona
- bojenje materijala,
- tkanje tapiserije,
- vrednovanje realiziranog rada,

Teme: Opremanje idejnog rješenja. Realizacija kartona bojenje. Prilagodavanje idejnog rješenja tehnikama tkanja tapiserije. Dorada tapiserije. Obrazloženje realizirane tapiserije.

IV RAZRED

(4 časa sedmično/tjedno – 120 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Historijski razvoj tapiserije	4 časa
Savremena tapiserija	8 časova
Likovna rješenja tapiserije	20 časova
Tehnike tkanja tapiserije	64 časa
Završni rad učenika	24 časa
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Historijski razvoj tapiserije - 4 časa

Zadaci:

- Osvrt na historijski razvoj tapiserije u svijetu i posebno na razvoj bosansko-hercegovačke tapiserije.
- Likovni i koloristički problemi, struktura, način tkanja i primjena materijala u historijskoj i savremenoj tapiseriji.
- Analiza likovnih i tehnoloških problema historijske i savremene bosansko-hercegovačke tapiserije.
- Likovni problemi, način rada, struktura tkanja i preplitaja, primjena materijala.

2. Savremena tapiserija - 8 časova

Zadaci: Likovni problemi u strukturi tkanja savremene tapiserije, materijali za izvođenje.

Oblik, forma.

- dvodimenzionalna, trodimenzionalna tapiserija,
- tapiserija u prostoru
- rad na likovnim rješenjima,
- postupno rješenje likovnih problema.
- razrađivanje skica u olovci. Razrađivanje skica u boji. Korektura skica. Vrednovanje skice,
- usvajanje skice-rješenja.
- postupno rješavanje likovnih problema
- razrađivanje skica u olovci. Razrađivanje skica u boji. Korekture skica. Vrednovanje.
- Usvajanje jedne skice i izrada likovnog i tehničkog rješenja u formatu 1/1

Tema: Likovna rješenja tapiserije.

3. Likovna rješenja tapiserije - 20 časova

Zadaci: Individualni pristup radu, izboru materijala, prilagodljivosti izvođenju.

Slobodan izbor formata, namjene. (Tapiserija kao slika, tapiserija kao skulptura).

Likovni i koloristički problemi. Tonsko izvođenje. Kontrasti - svjetlo-tamno, toplo, hladno.

- Stilizovanje,
- transportiranje elemenata
- komponiranje
- skice u olovci
- skice u boji-tempere

Teme: Slobodan izbor. Tapiserija slika, dekorativna podna prostirka, pregradni zid, roletna itd.

4. Tehnike tkanja - 64 časa

Zadaci: Prilagođavanje tehnike tkanja izvođenju. Određivanje vrste prepletaja pojedinih dijelova tapiserije.

- Način i tehnika tkanja rada klečanja. Prilagodljivost ovog načina tkanja svim vrstama tapiserija. Rad uzorka.
- Nijansiranje tehnikom klečanja. Rad uzorka.
- Način i tehnika rada uzlanja.
- Prilagodljivost i način rada u tapiseriji i njegova rustikalnost.
- Način i tehnika rada pupanca.
- Prilagodljivost ovog načina rada u tapiseriji i njegova kombinacija sa klečanom i uzlanom tehnikom tkanja.
- Način i tehnika tkanja švedske riječi i njena prilagodljivost tapiserijskim zadacima.
- Način i tehnika rada ličkog biljca i njegova prilagodljivost tapiserijskim zadacima.
- Način i tehnika tkanja stalačkog bičasa i njegova prilagodljivost načinu rada u tapiseriji i njegova rustikalnost.
- Način tkanja i tehnika sa preskocima, prilagodljivost ovog načina rada i njegova rustikalnost.
- Način tkanja kombinacijom dvije i više tehnika, prilagodljivost kombinovane tehnike likovnim problemima tapiserije.

Teme: Prilagodljivost tehnike tkanja problemu tapiserije. Klečana tehnika tkanja. Uzlan tehnika tkanja. Pupanac tehnika tkanja, tehnika rada tkanja sa preskocima.

- Kombinovana tehnika.

5. Završni rad učenika - 24 časa

Teme: Završni rad sadrži temu koju učenik odabere po odabiranju /izvlačenju zadataka za završni ispit u roku koji je predviđen za odabiranje teme za završni rad, koja je odabrana od Nastavničkog vijeća škole, a predviđena Pravilnikom škole.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Izvođenje nastave iz ovog predmeta PROJEKTOVANJE TEKSTILA podrazumijeva teoretsko izlaganje nastavnika i praktičan rad u školi, a po mogućnosti i u određenim tekstilnim tvornicama i zanatskim radionicama.

Potrebno je vršiti analizu časopisa, reprodukcija i drugih očiglednih sredstava namjenjenih tapiseriji.

Kod projektovanja tapiserije učenike treba upoznati sa historijskim razvojem tapiserije, njenim značajem i primjenom kroz historiju.

Potom ih treba upoznati sa načinom izrade tapiserije (tehnika tkanja) i to postupno od najjednostavnije tehnike tkanja - klečane tehnike, zatim uzlane i kačkane i na kraju kombinovane tehnike tkanja.

Istovremeno učenike upoznati sa sirovinama za izradu tapiserije i sa klasičnim tkalačkim stanom, okvirom ili ramom za tapiseriju ili nekim drugim improvizovanim razbojem.

U nastavnom procesu najčešće koristiti okvir za izradu tapiserije.

Izraditi idejno- likovno estetsko rješenje za tapiseriju, te na osnovu tog rješenja uraditi okvir, skicu, predložak ili karton veličine okvira i pristupiti realizaciji tapiserije kao gotovog djela primijenjene umjetnosti.

Tapiserija se radi individualno, tako da svaki učenik izrađuje tapiseriju prema svom rješenju i skici. Potrebno je da nastavnik bude stalno prisutan pri izvedbi, da daje sugestije i vrši korekcije radova.

TEHNOLOGIJA TEKSTILA (IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta Tehnologije tekstila na odsjeku tekstilnog dizajna je da se učenici upoznaju sa tehnološkim procesom nastanka tekstila, tekstilnih sirovina te kreiranjem gotovih proizvoda prema mogućnostima izvođenja.

- Upoznavanje učenika sa prirodom tekstilnih vlakana.
- Karakteristikama životinjskih vlakana i njihovom primjenom u tekstilnoj industriji.
- Upoznavanje učenika sa prednostima vještačkih vlakana a i nedostacima u odnosu na prirodna tekstilna vlakna.
- Upoznavanje učenika sa procesom rada na mehaničkom razboju, kao i sa procesom proizvodnje u industriji.
- Upoznavanje učenika sa tehnologijom tkanja i pletenja i izrade dezena za pletenje i tkanje.
- Upoznavanje učenika sa vrstama tkanina i pletenina, njihovim osobinama, karakteristikama, načinu izrade i upotrebnim vrijednostima.

IV RAZRED

(1 čas sedmično/tjedno – 30 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tekstilna vlakna	4 časa
Osnovi tehnologije tkanja i pletenja	10 časova
Osnovi tehnologije pletenja	10 časova
Vrste tekstila i trgovački naziv	6 časova
Ukupno	30 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tekstilna vlakna - 4 časa

Zadaci:

- Značaj i upotreba vlakana u tekstilnoj industriji.
- Podjela vlakana na: prirodna vlakna i vještačka vlakna

Tema: Upotreba vlakana u tekstilnoj industriji;

- Podjela vlakana: biljna i životinjska. - Iz lišća iz kore. Životinjska vlakna - vuna, svila, zečija dlaka, angorska vuna i kamilja dlaka.

2. Osnovi tehnologije tkanja i preplitaja - 10 časova

Zadaci:

- Upoznavanje tkanina prema njihovim namjenskim mogućnostima i konfekcioniranje,
- Nacrtati primjere osnovnog i potkinog efekta.
- Po vlastitom uzorku pripremiti uzorke krpica, raznih preplitaja; a/ pleteno, b/ atlas, c/keper preplitaj u.
- Nacrtati vlastiti primjer kombinovanog preplitanja i donijeti krpice žakard tkanine.

Teme:

- Tkanina. Osnovni i potkin efekat. Raport preplitaja, snovanje, uvod osnove i proces tkanja.
- Osnovni preplitaji, platno, keper, atlas. Osnovni kombinovani preplitaj. Grupa tkanine prema debljini i širini. Žakard tkanina. Kombinovanje preplitanja i tehnike izvođenja, sklad boja. Likovno estetski izraz u realizaciji za tkanininu.

3. Osnovi tehnologije pletenja – 10 časova

Zadaci:

1. Sticanje osnovnih znanja iz tehnologije pletenja, podjela strojeva za pletenje, njihova karakteristika i tehnološka mogućnost izrade različitih vrsta metražne i komadne pletenine. Izučavanje osnovnih preplitaja pletenina. Način pletenja i mogućnost proizvodnje. Upotrebne vrijednosti i proizvodnja odjeće na kružnim i ravno pletačkim strojevima.
2. Praktični rad na ravno pletačkom stroju u školskoj radionici ili u tvornici.
3. Posmatranje i učestvovanje u izradi pletenina na kružnom stroju za izradu žersej pletenina i čarapa u proizvodnim odjeljenjima tvornica.
4. Nalijepiti u svesku uzorke pletenine i crteže.
5. Pismena analiza dekomponovanja pletenine prema zadanom uzorku.
6. Nacrtrati glatki kolirni preplitaj, lijeva i desna strana.
7. Nacrtati parton kartu i očnu sliku pliš preplitaja.
8. Nacrtati interlok preplitaj.
9. Nacrtati žakard preplitaj.

Teme:

Jednokonturni kružni strojevi za pletenje; - Dvofonturni kružni strojevi za pletenje. Ravno pletački strojevi za izradu čarapa. - Petlja, lijeva i desna očica. Kurilna i dvostruko kurilna pletenina. Dvobojni i trobojni uzorci. Pliš preplitaj. Žakard preplitaj.

4. Vrste tekstila i trgovački nazivi - 10 časova

Zadaci:

- Upoznavanje sa osnovnim karakteristikama tkanine i pletenine. Osvrt na sirovinski sastav, kvalitet dezena i preplitaj. Uočavanje namjenskih upotreba u konfekcioniranju pri serijskoj proizvodnji i unikatnim butik realizacijama. Trgovački nazivi i njihova primjena u procesu proizvodnje.
- Pronalaženje raznih vrsta tkanina. Izvezivanje malih kvadrata i lijepljenje u svesku s opisom osnovnih karakteristika, sirovinski sastav.
- Označiti trgovačke nazive na prikupljenim uzorcima materijala.
- Uzorke file pletiva prilijepiti u svesku sa nacrtanim odgovarajućim modno aktuelnim odjevnim predmetima.
- Priprema uzoraka za završni rad-maturski te pismena analiza sa unesenim svim Tehničkim i tehnološkim postupcima.

Teme:

- Osnovne karakteristike tkanina i tekstilnih materijala.
- Tehnički nazivi po porijeklu tkanina.
- Trgovački nazivi tkanina. Tehnički nazivi pletiva. Vrste tkanina i pletenine ručne proizvodnje.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Izvođenje nastave iz ovog predmeta obuhvata usmeno izlaganje nastavnika, upotreba sredstava i pribora za rad.

- Analiza, korektura idejnih rješenja
 - Praktičan rad - provjeravanje stečenih znanja učenika
- Sve tematske cjeline potrebno je prethodno teorijski objasniti.

Izvođenju praktičnih zadataka treba pristupiti postupno i individualno, kako bi se kod učenika razvile kreativne sposobnosti i istraživački duh, smisao za likovno, estetsko oblikovanje, kao i osjećaj za oblik i materiju te njihov međusobni odnos.

U savladavanju nastavnog gradiva kod učenika je potrebno razviti samostalnost u idejnim rješenjima zadataka. Pri tome je neophodno stalno ukazivati na kvalitete i nedostatke u idejnim rješenjima zadataka u odnosu na tehnološke postupke i mogućnosti transpozicije ideje određenom tehnikom.

Realizacija idejnih rješenja provodi se prema mogućnostima proizvodnih organizacija, a u skladu sa potrebama tekstilne industrije i male privrede.

Nastava se izvodi u radionicama škole i radionicama tekstilne industrije u kojima se primjenjuje princip postupnosti u rješavanju od jednostavnih do složenih tehnoloških postupaka.

PROJEKTOVANJE DEZENA (II, III, IV RAZRED)

PROJEKTOVANJE DEZENA

Cilj nastave ovog predmeta je da učenika osposobi za individualna rješenja dezena za kreacije u tekstilnim industrijama i unikatnim ostvarenjima namjenjenim butik proizvodnji.

Zadaci nastavnog predmeta su:

- da se učenici kroz konkretne kreacije tekstilnih dezena osposobe za likovno i estetsko izražavanje rješenja koji se može tehnički realizovati;
- da se kod učenika razvija maštovitost za dezeniranje tkannina, pletenina i ostalih tekstilnih proizvoda,
- da učenici proučavajući harmoniju skladova boja i oblika u prirodi prilagode dezeniranju tekstilnih proizvoda;
- da učenici primjenjujući likovne elemente; linije, geometrije biljnog i životinjskog svijeta kao i figuralnim kompozicija realizuju dezen namjenski pogodan za određeni tekstilni proizvod.

II RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Kreativnost i rad namjenske tkanine i pletenine	16 časova
Boja kao sredstvo izražajnih mogućnosti namjenske tkanine i pletenine	18 časova
Primjena linijskih elemenata u savremenom tekstilnom dizajnu	18 časova
Primjena geometrijskih elemenata u tkanini i pletenini	18 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Kreativnost i rad namjenske tkanine i pletenine - 16 časova

Zadaci:

1. Rad na namjenskoj tkanini i pleteninib i prilagođavanje motiva, strukture, boje i sirovinskog sastava, vrste preplitanja i strojnog parka.
2. Posmatranje i vrednovanje gotovih tkanina i pletenina i dekomponovanje tkanina.
3. Razvijanje maštovitosti za izradu namjenskih tkanina i pletenina, kao i razvijanje osjećaja za historijsko oblikovanje.
4. Posjeta sajmu /«Sarajevski dani tekstila» -pismena analiza.
5. Studija lista sa olovkom. Crtež linije.

Teme: Namjenska tkanina i pletenina, metražnom tekstilu za tešku konfekciju.

- Komadna tkanina i pletenina,
- Ostale namjenske tkanine i pletenine.

2. Boja kao sredstvo izražajnih mogućnosti namjenske tkanine i pletenine - 18 časova

Zadaci:

1. Prilagođavanje boje za namjensku tkaninu i pleteninu.
2. Proučavanje harmoničnih skladova boja u prirodi i njihovo prilagođavanje tkanini i pletenini, prema studiji lista riješenog sa tempera bojama.

3. Posmatranje i vrednovanje boje kod gotovih tkanina i pletenina.
4. Boje i usklađivanje bojenih površina (dvobojna harmonija).
5. Bojenje i usklađivanje bojenih površina (trobojne harmonije).
6. Bojenje i usklađivanje bojenih površina (tonovi-pastelne nijanse).
7. Bojenje i usklađivanje bojenih površina (kontrasti).

Teme: -Primjena boje u namjenskom tekstilu, -dvobojne harmonije, - Višebojne harmonije, - Tonovi i njihova primjena u namjenskom tekstilu, - Kontrasti i njihova primjena u namjenskom tekstilu.

3. Primjena linijskog elementa u tkanini i pletenini - 18 časova

Zadaci:

1. Namjenska tkanina i pletenina komponovana linijskim elementima po raportu. Primjena jedne ili više boja, preplitaji, vrste strojeva, sirovinski sastav, dimenzije i trgovački nazivi.
2. Izrada kreativnih rješenja za pamučne, svilene i sintetičke metražne tkanine namjenjene za odijevne predmete. Tehnika: akvarel, pastel, tempetra, tuš, i kombinovane tehnike.
3. Izrada kreativnih rješenja za vunenu i sintetičku čebad. Materijalizacija. Slobodan izbor tehnike.
4. Izrada kreativnih rješenja za ženske, muške i dječije čarape- tehnika tempera, tuš.
5. Izrada kreativnih rješenja za dekorativne tkanine i zavjese- tehnika- tuš
6. Izrada kreativnih rješenja za itisone, tapisone, staze i ćilime- tehnika tempera.

Teme: -Projektovanje dezena - metražni tekstil za laku i tešku konfekciju. - Projektovanje dezena za vunenu i sintetičku čebad.-Projektovanje dezena za muške, ženske i dječije čarape. -Projektovanje dezena za dekorativne tkanine i zavjese. -Projektovanje dezena za ćilime, staze, itisone i tapisone.

4. Primjena geometrijskih elemenata u tkanini i pletenini - 18 časova

Zadaci:

1. Namjenska tkanina i pletenina komponovana geometrijskim elementima po raportu primjena jedne i više boja . Boju podešavati prema vrsti i namjeni tkanine. Prepletaji, vrste strojeva, sirovinski sastav materijala.
2. Izrada kreativnog rješenja za dekorativne i metražne tkanine po raportu. Primjena dvije i više boja. Tehnika- tempera.
3. Izrada kreativnog rješenja za komadni tekstil. Štampa. Dezen namijenjen bebi odjeći. Slobodna tehnika.

Teme: Metražni tekstil za dekorativne tkanine. Metražni tekstil za laku konfekciju / tkani, pleteni štampani. Komadni tekstil. -Realizacija raporta dezena.

III RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno – 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Karirani dezeni i njihova primjena u savremenom dizajnu	27 časova
Primjena biljnih elemenata u tkanini i pletenim	27 časova
Primjena dezena za maskiranje u miru i u slučaju ratne opasnosti	21 čas
Primjena figurativnih elemenata u tkanini i pletenini	30 časova
Ukupno	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Karirani dezeni i njihova primjena u savremenom tekstilnom dizajnu – 27 časova

Zadaci:

1. Primjena kariranih dezena u namjenskoj tkanini i pletenini. Način rada, odabiranje sirovinskog sastava, boje, strukture tkanine i pletenine, preplitaji, vrste strojeva, dimenzije i trgovački naziv.
2. Kompozicija i koloristička rješenja kariranih materijala i njihova primjena na savremeni namjenski tekstil.
3. Studija kariranog dezena po uzorku - tempera tehnika.
4. Individualno likovno rješenje karirane tkanine - materijalizacija - flomasteri u boji, tempera, akvarel, tuš.
5. Otkani karirani uzorak od vune, tkanine, kože i dr. materijala .

Teme: Škotska karirana tkanina - metražni tekstil. Pepito karme tkanine - metražni i komadni tekstil. Primjena kariranog dezena na namjenski komadni tekstil: marame, presvlake, podne prostirke, čebad - prekrivači - pačvork. Karirani dezen za muške, ženske i dječije čarape, kape

2. Primjena biljnih elemenata u tkanini i pletenini - 27 časova

Zadatak:

1. Namjenska tkanina i pletenina, kombinovana biljnim elementima po raportu. Primjena jedne i više boja. Boje podešavati prema vrsti i namjeni tkanine i pletenine. Preplitaj, vrste strojeva, dimenzije i trgovački nazivi.
2. Studija cvijeta.
3. Izrada kreativnih rješenja za namjensku, pamučnu, lanenu, vunenu, svilenu i sintetičku tkaninu i pleteninu, komponovana sa elementima prema studiji. Boje i preplitaje podešavati prema vrsti i namjeni tkanine i pletenine. Zadatak riješiti prema slobodnom izboru i raportu.
4. Izrada kreativnih rješenja lakog komadnog tekstila, slikanog, štampanog - za ešarpe, marame i td. Tehnika na papiru, akvarel, tempera, akrilik- skica - izvedena na materijalu tekstilnim bojama - slikani i batik tekstil.
5. Izrada kreativnog rješenja za bijeli vez, čipku -tehnika tuš.

Teme: Metražni tekstil, tkani, pleteni, štampani. Laki komadni tekstil, tkani, pleteni, štampani, slikani.

3. Primjena dezena za maskiranje u miru i u slučaju ratne opasnosti - 21 čas

Zadaci:

1. Primjena dezena poistovjećenih sa prirodom u pogledu modnog trenda kao i za odjeću za potrebe maskiranja.
2. Izrada dezena za maskiranje na sniježnim prostorima.
3. Dezen zelenila, prostora, livada.
4. Dezen stijenovitih planina.
5. Dezeni imitacije životinjskog krzna kao modni trend .

Teme: -Metražna tkanina ; -Tehnike štampanja ; -Strukture imitacija prirodnih elemenata; - Modni trend ; -Tehnološka dostignuća savremenog dezeniranja .

4. Primjena figuralnih elemenata u tkanini i pletenini - 30 časova

Zadaci:

1. Analiza figuralnog elementa prema časopisu ili prirodi.
2. Prema analizi izraditi kreativno rješenje u tehnici crno, bijelo, tuš.
3. Kreaciju razviti u tehnici tempere i namjenski je opredijeliti za odgovarajući dezen tekstilnog proizvoda.
4. Kreacija životinjskog svijeta za pamučnu maicu sito štampa.
5. Kreacija školjki i morskog svijeta za namjensku upotrebu turizma.

6. Figuralni elementi po slobodnom izboru prema mogućnostima izvođenja.
Teme: -Studija životinja -analiza materijala ; -Primjena elemenata i detalja;
 -Kompozicija prema namjenskoj upotrebi; -Mogućnosti realizacije.

IV RAZRED
(4 časa sedmično/tjedno – 120 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Prilagođavanje I prilagodljivost folklornih elemenata u savremenom tekstilnom dizajnu	36 časova
Karakteristike i način rada savremenog ćilima	20 časova
Primjena efektnih prediva na metražnim i komadnim tkaninama i pleteninama	20 časova
Uticaj izvornih umjetnosti na proizvodnju klasičnih ćilima	20 časova
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Prilagođavanje i prilagodljivost folklornim elementima u savremenom tekstilnom dizajnu - 36 časova

Zadaci:

1. Proučavanje folklornih elemenata starih i naših naroda i narodnosti i prilagođavanje istih u savremenom likovnom izrazu. Elementi našeg folklora za tekstilne proizvode namjenjene turizmu.
2. Projektovanje i bojenje ornamenta starog Egipta.
3. Projektovanje i bojenje ornamenta Mesopotamije.
4. Projektovanje i bojenje ornamenata Asirije.
5. Projektovanje i bojenje ornamenta stare Grčke.
6. Projektovanje folklornih motiva naroda susjednih država za proizvode namjenjene turističkoj privredi.

Teme: -Folklorni motivi starih naroda-Egipta, Mesopotamije, Asirije i Grčke
 -Folklorni motivi južnoslavenskih naroda.
 -Tekstilni dezerirani proizvodi namjenjenih turizmu.
 -Prilagođavanje folklornih elemenata u savremenom tekstilnom dizajnu.

2. Karakteristike i način rada savremenog ćilima - 20 časova

Zadaci:

1. Prilagođavanje elemenata, strukture i boje na ćilimu savremenom enterijeru kao i dispozicije i dezena sa novim oblicima i dimenzijama industrijskih ćilima i ćilima domaće radinosti- ručno tkanih.
2. Studija kamenčića u boji. Analizirati boju u posudici da bi se moglo koristiti u realizaciji idejnog rješenja za industrijsku izradu. Rad temperom
 Izrada kreativnih rješenja savremenog ćilima, linijskim i geometrijskim elementima, unikatno tkanog.

3. Primjena efektnih prediva na metražnim i komadnim tkaninama i pleteninama - 20 časova

Zadaci:

1. Metražni komad i tekstil, tkani i pleteni (ženski i muški tvid štofovi), džemperi, puloveri itd. u različitim prepletajima i strukturi tkanja i pletenja, sirovinskom sastavu, vrsti strojeva i dimenzijama.
2. Dekomponovanje raznog efektnog prediva da bi se utvrdili svi podaci koji su potrebni za izradu tkanina i pletenine.
3. Studija uzorka sa kolor kombinacijama.
4. Izrada uzorka tvid štofova na školskom tkalačkom razboju sa četiri niti.
5. Crta i razrađuje uzorke komadne pletenine, te ih realizuje na strojevima u tvornicama ili ih ručno plete.

Teme: Struktura i boje efektnog prediva, - Metražni tekstil- tvid štofovi, način izrade, - Komadni pleteni tekstil (džemperi puloveri, jakne, suknje itd.); Način izrade.

4. Uticaj izvornih umjetnosti na proizvodnju klasičnih čilima - 20 časova

Zadaci:

1. Upoznavanje, karakteristika izvornih ornamenata kao i njihova primjena u dugogodišnjoj čilimarskoj tradiciji. Način rada ručno rađenih čilima, kao i primjena boje na isti. Karakteristike rada pojedinih regiona kao Kazahstana, Buhare i Samarada.
2. Prikazivanje fotografija ručno rađenih čilima pojedinih regiona islamskog Istoka.
3. Projektovanje bordure uzlanog i klasičnog čilima, primjena pet i više boja.
4. Projektovanje četvrtine klasičnog uzlanog čilima sa linijskim, geometrijskim i biljnim motivima.
5. Studija detalja pirotskog čilima, primjena dvije ili više boja, već prema reprodukciji.

Teme:

- Karakteristike čilimarskih motiva domaćeg čilimarstva.
- Način rada ručno rađenih čilima -proizvoda ručne radinosti.
- Karakteristike rada čilima pojedinih regiona islamskog Istoka.
- Uticaj islamske umjetnosti na proizvodnju domaćeg čilima.

5. Završni rad učenika - 24 časa

Teme: Završni rad učenika sadrži temu koju učenik odabere, po odabiranju (izvlačenju) zadatka za završni ispit u roku koji je predviđen za dobijanje teme za završni ispit, koja je odobrena od Nastavničkog vijeća škole, a predviđena Pravilima škole.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Program se realizuje prema tematskim cjelinama. Radi se postupno od studije predmeta u prirodi pa preko crteža tušem, crno-bijelom tonskom kombinacijom u tehnici tempera, pa do trobojne upotrebe tempere u kreiranju individualnih rješenja. Kod projektovanja dezena učenike treba uvoditi postupno u kreacije od najjednostavnijih dezena pa do komplikovanih. Treba da nauče da različito pristupaju kreiranju dezena zavisno od toga da li će se dezeni izvoditi tkanjem, pletenjem ili štampanjem.

Na časovima je potrebno izrađivati što više skica i tako razvijati maštu učenika, te gledati časopise, reprodukcije i gotove uzorke tkanina. Nabaviti farban karte - tvornički uzorci tkanina.

Potrebno je da učenici analiziraju dezene na dječijim, ženskim i muškim odjevnim predmetima kao i na ostalim tekstilnim proizvodima (peškiri, kuhinjske krpe, posteljina, čarape, kravate, radne uniforme, medicinske uniforme i ostale uniforme i radno odijelo). Prisustvovati izradi dezenirane tkanine u samom procesu proizvodnje, a prema učeničkim i idejnim rješenjima prilagođenim strojnom parku pojedinih tvornica.

PROJEKTOVANJE ODJEĆE (II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta PROJEKTOVANJE ODJEĆE je osposobljavanje učenika za kreiranje i realizaciju odjeće za muškarce, žene i djecu.

Zadaci predmeta su:

- Upoznavanje učenika sa značajem i ulogom odijevanja.
- Praćenje modnih tendencija i zahtjeva tržišta.
- Analiza historijskih odjevnih predmeta:
- Kreiranje originalne odjeće za industrijsku proizvodnju.
- Kreiranje odjeće folklornog žanra namjenjene potrebama turizma.

II RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Uloga i značaj odijevanja	20 časova
Historijski razvoj odjeće	14 časova
Osnovi i proporcije muškog, ženskog tijela u funkciji kreativnog crteža	18 časova
Realizacija odjevnih predmeta pri serijskoj proizvodnji od ideje do gotovog proizvoda	18 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uloga i značaj odijevanja - 20 časova

Zadaci:

- Vizuelni i likovno-estetski osjećaji i značaj odijevanja u savremenom životu. Isticanje savremenog, skladnog i praktičnog pristupa odijevanju.
- Praćenje modnih zbivanja preko štampe, časopisa i video kaseta, modnih revija, sajмова mode i tekstila.
- Analiza prolaznika na ulici, tramvaju i drugim javnim mjestima. Pismeno prikazati zapažene aktuelnosti / u odijevanju /.
- Prikupljanje tekstilnih uzoraka i njihovo klasificiranje prema namjenskoj upotrebi. Uloga kreatora u kreiranju odjeće -likovno estetski elementi u odjeći. Značaj sinteze praktičnog i elegantnog. Značaj boje u odijevanju -odjeći. Linija i kroj u odjeći, struktura materijala. Praćenje i analiza modnih aktuelnosti.

2. Historijski razvoj odjeće - 14 časova

Zadaci:

- Vremenska razdoblja, krojena i draperirana odjeća, materijali za izradu, klimatski uslovi, uticaj raznih faktora.
- Historijski kostim kao inspiracija za realizaciju pozorišnog kostima.
- Nacrtati lo likovnih iješenja savremene odjeće sa elementima bosansko- hercegovačkog folklora.
- Studija elemenata folklora.

- Prema historijskom kostimu raditi pozorišni kostim iz repertoara predstava u Narodnom pozorištu u Sarajevu.

Teme:

- Egipat, Grčka, Rim, Vizantija, Venecija, Španija, Francuska: Nošnja naših naroda, elementi historijskog kostima za pozorišni kostim. Elementi BiH folklora u savremenom odijevanju. Uticaj američke odjeće na evropska modna zbivanja. Moda kod nas i u svijetu.

3. Osnov - proporcija muškog i ženskog tijela u funkciji kreativnog crteža - 18 časova

Zadaci:

- Upotreba papira raznih struktura. Mogućnosti kreativnog, estetskog izražavanja sa upotrebom raznih boja likovne, kreativne i estetske vrijednosti crteža.

Upoznavanje sa figurom djeteta, muškarca i žene.

- Kroki crtež - vježba

- Tehnički radni crtež.

- Pismeni opis idejnog crteža.

- Crtež proporcije tijela.

- Grafički modni crtež sa tekstualnim dijelom modnih aktivnosti.

Teme:

- Proporcija tijela prema polnim razlikama osnovni kanoni. Tijelo u miru i pokretu:

- Konstrukcija crteža prema određenim tipovima i njihovim deformacijama. Konstrukcija crteža. Estetsko likovni pristup, kroki crtež. Tehnički radni crtež .

- Grafički modni crtež.

- Pismeni opis idejnog crteža.

4. Realizacija odijevnih predmeta pri serijskoj izradi od ideje do gotovog proizvoda - 18 časova

Zadaci:

- Podjela odjeće prema polovima, godišnjem dobu i mogućnostima industrijskih strojnih parkova kod serijskog procesa proizvodnje.

Sezonski zahtjevi s obzirom na sirovinski sastav tkanine i pletenine.

- Pismeno obrazloženje o zapaženom procesu proizvodnje u fazama rada pri realizaciji odjevnog predmeta.

- lo crteža za kolekciju odjeće za revijalno prikazivanje.

- Analiza prikupljenih uzoraka iz naših tekstilnih industrija.

Teme:

- Analiza modnih kretanja i razvoj dizajna tekstilnih proizvoda.

Upotreba postojećih materijala.

Dopunski asortimani za nove kolekcije

Učešće prediva, boja aktuelnih dezena, struktura tkanine i pletenine, te korištenje repromaterijala.

Praćenje faza rada pri realizaciji proizvodnje.

Analize gotovih proizvoda i njihovo plasiranje na tržištu.

Proizvodne kolekcije.

Komercijalni zahtjevi, reklama i propaganda.

III RAZRED
(3 časa sedmično/tjedno – 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Harmonija boja i oblika kod odjevnih predmeta	15 časova
Struktura tkanine i pletenine kod odjeće	15 časova
Ekonomičnost korištenja osnovnih i pomoćnih materijala	15 časova
Analiza sirovine prediva, materijala i kroja	15 časova
Dječija odjeća	15 časova
Ženska odjeća	15 časova
Muška odjeća	15 časova
Ukupno	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Harmonija boja i oblika kod odjevnih predmeta - 15 časova

Zadaci:

- Značaj harmonije boja i oblika u proizvodnoj kolekciji za proljeće-ljeto.
Analiza postojećih materijala, tkanina i pletenina, sirovina za njihovu realizaciju, dezena boje kao i svi pomoćni materijali.

Zastupljenost strojnog parka, aktuelnost trenda, potreba i analiza tržišta.

- Kreirati lo crteža sa tehničkim i idejnim opisom za ljetne muške maice od pamučne pletenine.

- Kreirati lo crteža ženskih suknji od lanenog efektnog prediva.

Teme:

- Maice, košulje, suknje, hlače, šorcevi, kostimi, čarape, sokne.

2. Struktura tkanine i pletenine kod odjeće - 15 časova

Zadaci:

- Proizvodna kolekcija, kolekcija jesen -zima.

Značaj strukture prediva, dezena i boje.

Aktuelnost detalja i repromaterijala tkanina i pletenina, sirovina za njihovu realizaciju, dezena, boje kao i svi pomoćni materijali.

Zastupljenost strojnog parka, aktuelnost modnog trenda, potrebe i analiza tržišta.

- Kreirati lo crteža sa tehničkim i idejnim opisom za ljetne muške maice od pamučne pletenine.

- Kreirati lo crteža ženskih suknji od lanenog efektnog prediva.

- Analiza prikupljenih članaka o odjeći zimskog sporskog programa.

Teme:

- Zimska haljina, komplet suknja i sako (zimsko muško odijelo - prsluci, jakne, kaputi, hlače i zimska sportska odjeća)

3. Ekonomičnost korištenja osnovnih i pomoćnih materijala u savremenom odijevanju - 15 časova

Zadaci:

- Praćenje modnog trenda i aktuelna upotreba repromaterijala te njeno uklapanje sa odjećom, obućom i galanterijom.

Harmonija oblika, kvalitet materijala analiza boja, forme, strukture i propratnih elemenata savremene odjeće.

- Nacrtati lo rješenja za dječije aplikacije. Riješiti u boji ili kolažom u prirodnoj veličini.
- Idejna rješenja za preslikač na pamučnim majicama za omladinu.
- Preslikač kao propagandno sredstvo u suzbijanju negativnih društveno- ekonomskih pojava (kriminal, narkomanija, alkoholizam, pušenje).

Teme:

- Dugmad, šnale, kaiš - pojas; konac; čipke - trake.
- Reklama; aplikacija; propaganda - preslikači - tašna - cipele - obuća – čarape – ešarpe - marame; bedževi
- kvalitet proizvoda, - atesti o kvalitetu,
- unikatna realizacija.

4. Analiza sirovine prediva materijala i kroja - 15 časova

Zadaci:

1. Analiza odjeće za noć, jutro i boravak u kući.
Primjena sirovina, prediva, kroja prema namjeni i poluelementi udobnosti i nošenju sa elastičnošću materijala i njegovim lakim održavanjem.
Aktuelnost: boja, dezena, struktura.
Prednosti pletenine u odnosu na tkaninu.
Adekvatna upotreba šnale, feršluza; čipke, dugmadi i aplikacija.
Analiza i potrebe tržišta.
2. Idejna i kreativna rješenja sa tehničkim opisom za kreacije
 - 10 muških pidžama od prikladnog materijala.
 - 10 kreacija ženske spavačice od pamučne tkanine.
 - Kreacije ženskih i muških kućnih ogrtača i struktura materijala.

Teme:

- Asortiman veša: ženskog, muškog, dječijeg – pidžame - spavačice, jutarnji ogrtači - dnevni kućni ogrtači.
- Aranžiranje gotovih proizvoda, plasiranje na tržištu.

5. Dječija odjeća - 15 časova

Zadaci:

- Rast i razvoj u odijevanju djeteta, vrednovanje materijala prema uzrastu i polu djeteta.
- Ugodnost pri nošenju, sloboda pokreta, sklad dezena, boje, detalji, aplikacija, preslikači.
- Bebi vreća za spavanje od pamučnog frotira, nacrtati pet crteža sa tehničkim i idejnim opisom.
- Dječije hlače za predškolski uzrast- lo crteža sa idejnim opisom .
- Haljina za djevojčicu od 10 godina za zimu i ljeto, 10 primjera - studijski rad sa temperom.

Teme:

- Bebi odjeća, predškolski uzrast, školski uzrast, materijali za dječiju odjeću. Ugodnost pri nošenju, lako održavanje, sloboda pokreta.

6. Ženska odjeća - 15 časova

Zadaci:

- Analiza materijala za žensku odjeću, analiza tržišta, proučavanje modnih tendencija, jednostavnost, elegancija i vizuelno estetski dojam.
- Psiho fizičke osobine i stas.
- Prema crtežima kroki vježbi nacrtati lo ženskih dvodjelnih i jednodjelnih haljina za toplije dane.
- Kreacije odjeće za osamnaestogodišnju djevojku i ženu od 50 godina s viškom kilograma.

Teme:

- Osnovne mjere ženskog tijela za izbor veličine-maice, bluže, košulje: haljine jednodijelne i višedijelne, haljine i kompleti za punije osobe, suknje, hlače, šorcevi, bermude, čarape, ešarpe, marama.
- Kvalitet proizvoda, standardi u pogledu kvaliteta, atesti o kvalitetu- unikatna realizacija.

7. Muška odjeća - 15 časova

Analiza materijala za mušku odjeću. Praćenje modnog trenda. Dezena boje. Potrebe tržišta, isticanje jednostavnosti i estetskog izgleda. Obilježja muške odjeće u odnosu na žensku odjeću. Proizvodne mogućnosti instaliranih kapaciteta.

Projektovati deset idejnih rješenja za muški pulover realizovan na motornom ravno pletećem stroju.

Analizirati dezen, riješiti ga u boji i prilagoditi ga mogućnostima izvođenja.

Teme:

- Silueta muškog tijela, proporcije, vitki, puniji,- maice, košulje, puloveri, hlače, odijela.
 - Jakne, blejzeri, bluzoni, kravate, čarape, kišobrani. Moda za tekuću i nastupajuću sezonu.
- Osvrt na uni - modu
- Uticaj muške odjeće u ženskom odijevanju.

IV RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno – 90 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Odjeća za radna zanimanja	9 časova
Modni trend u muškoj, ženskoj i dječijoj odjeći	15 časova
Apstraktne - vizuelne asocijacije u odijevanju	18 časova
Trgovački nazivi tkanina i pletenina	9 časova
Projektovanje unikatnih modela	18 časova
Završni rad učenika	21 čas
Ukupno	90 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Odjeća za radna zanimanja - 9 časova

Zadaci:

- Analiza tkanine i pletenine, postojanost i intenzitet boje i strukture.
- Vizuelno uklapanje u radni ambijent sa komponentama estetskog, vizuelnog i kreativnog ostvarenja.
- Ugodnost pri nošenju, jednostavnost i ležernost kroja koji omogućava slobodu pokreta tijela.
- Odjeća za potrebe oružanih snaga- uniforme u saobraćaju, ugostiteljstvu, sportu, zdravstvu i td.
- Nacrtati lo kreativnih rješenja haljine za školu za djevojčicu od lo godina.
 - Nacrtati lo kreativnih rješenja za uniforme po svom slobodnom izboru.
 - Idejni, tehnički kreativni crtež sa pismenim opisom za radno osoblje estetskog uređenja grada.
 - Analiza odjeće za zaštitu na radu.

Teme:

- Značaj estetskog izgleda na produktivnost rada.
- Haljine za predškolski, školski i srednjoškolski uzrast.
- Uniforme za osoblje turističkih agencija i ugostiteljstva.

- Kecelje za radno osoblje u procesu industrijske proizvodnje.

2. Modni trend u muškoj, ženskoj i dječijoj odjeći - 15 časova

Zadaci:

- Analiza i struktura materijala namjenjenoj sportskoj odjeći.
- Aktuelnost: pletenine, boje, dezeni, strukture te primjene aplikacija prema opredijeljenosti odjeće.

Intenzivno praćenje aktuelnih sportskih događaja, crtanje studijskih creža u pokretu analizirajući ljepotu pokreta tijela.

- Studijski crtež, lo različitih sportskih pokreta sa naglašenim elementima aktuelnih detalja.
- Deset primjera kompleta: kape, šalovi, rukavice sa strukturom pletenja i priloženim uzorcima prediva.

Teme:

- Uniforma prema sportu- dresovi - odijeća za rekreativno bavljenje sportom - odjeća sportskog modnog trenda: trenerke, maice, puloveri, blejzeri, bluzoni, jakne sa kukuljicom, kape, šalovi, rukavice, čarape- praćenje sportskih događaja.

3. Apstrakne vizuelne asocijacije u odijevanju - 18 časova

Zadaci:

- Izbor i vrenovanje materijala sa osvrtom na elemente svečanog, izuzetnog i osobnog akcenta. Uloga boje, dezena, prediva, strukture, glatkih, matiranih i sjajnih vizuelnih akcenata. Inpregracija fluorocentnih i lamiranih materijala. Jednostavnost kroja istaknuta estetskim vrijednostima.
- Stilizacija elemenata iz prirode pretočenih u oblik kostima ili dezena.
- Nacrtati kroki crteže sa rješenjima u kolažu odjeće za party-disko.
- Nacrtati svečani ženski komplet lo primjera sa idejnim i pismenim opisom i priloženim uzorcima lamirane tkanine i jednoboje marame glat strukture u detalju.
- Kolekcija rukom slikanog materijala za kreaciju svečane odjeće za maturu.
- Pismena analiza aktuelnih trendova u svečanim izuzetnim događajima.

Teme:

- Popodnevni izlasci u šetnju gradom. Odjeća za mlade. Odjeća za maturalne svečanosti, premijere, estradne nastupe, šou program - obilježja ženske, muške i uni odjeće. Detalji i ukrasi. Svečana kratka haljina od žakarta, sa lamiranim nitima. - Unikatna svečana odjeća.

4. Trgovački nazivi tkanina i pletenina - 9 časova

Zadaci:

- Široki asortimani materijala i njihovo korištenje za odjeću namijenjenu rekreaciji i odmoru. Analiza materijala za žensku, mušku i dječiju odjeću, za namijenske upotrebe i prema ambijentu. Naglašeni elementi uočljivog boje, strukture, detalja tako da modnu i aktuelno dođe što više do izražaja. Udobnost nošenja, lako održavanje te sloboda pokreta, važne su komponente .

- Ženska odjeća za ljeto: haljina, suknje, pantalone, maice, kompleti – kolekcije - pamuk, svila, lan i vještački materijali.

Likovna rješenja analiza materijala.

- Kostimi za kupanje, sve kombinacije muški, ženski i dječiji sa analizom materijala i dezena
- Analiza uzorka pismeno sa prilijepljenim uzorcima iz prijedloga.

Teme:

- Majice, tunike, haljine, prsluci, kompleti, laki trikotažni, laki predmeti. Muške trikotažne maice. Odijeća sa kombinacijama, kupaći kostimi, ogrtači, jakne za kišu, ešarpe i čarape.

5. Projektovanje unikatnih modela - 18 časova

Zadaci:

- Odabiranje materijala za butik proizvodnju prema institucijama modnih zbivanja svjetskih domena. Kreativnost i individualnost estetskog rješenja.
- Strukture, boje, dezeni, detalji, aktuelnost, pomoćna sredstva.
- Analiza kroja i materijala dezena, pismeni idejni opis uz priloženi uzorak- kravate likovna rješenja - kolekcija.
- Deset kreativnih rješenja unikatnih ženskih kompleta od ručno tkanog materijala. -Tempera tehnika.
- Oblikovanje materijala i kreacija za haljine.

Teme:

- Haljine, kompleti njihova beskrajna mogućnost kombinovanja. Ogrtači, jakne, hlaće, suknje, kravate i čarape- tkani materijali - oslikani batik materijali - pomoćna sredstva za unikatno oblikovanje odjeće.

6. Završni rad učenika - 21 čas

Teme: Završni rad učenika sadrži temu koju učenik odabere, po odabiranju (izvlačenju) zadatka za završni ispit u roku koji je predviđen za dobijanje teme za završni ispit, koja je odobrena od Nastavničkog vijeća škole a predviđena Pravilima škole.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta PROJEKTOVANJE ODJEĆE izvodi se prema tematskim cjelinama, obuhvata: usmeno izlaganje nastavnika

Upotreba očiglednih sredstava i literature - časopisi, video kaseta, posjeta tvornicama konfekcije trikotaže, kožarskim kombinatima, revijama, veleprodajnim centrima, sajmovima mode, izložbenim salonima, maloprodajnih objektima i si. Prilikom posjeta učenici vode bilješke o procesu proizvodnje u fazama rada pri realizaciji odjevnih predmeta. Prate gotov proizvod na tržištu i njegov plasman.

-Demonstriranje primjera i upotreba pomagala- praktičan rad na likovnom rješenju, projektu. U saradnji sa nastavnikom analiziraju model, modna kretanja (jedan od faktora za uspjeh modela), tržište, kvalitet materijala mogućnost izvođenja likovna rješenja/prijedloga za realizaciju, cijenu modela i način plasmana, reklamu i propagandu.

Kroz nastavu se osposobljavaju za racionalno i ekonomično korištenje materijala, harmoniju oblika, analizu boje i forme i strukturu propratnih elemenata odjeće. Uči se adekvatnom korištenju detalja neophodnih u kreiranju i doradi kreacija: dugmadi, šnala, pojaseva, čipke, konca, traka, aplikacija, preslikača, tašni, cipela, čarapa, marama, beđe, feršlusa.

Kod kreiranja radne odjeće učenik treba da vodi računa o tome za koga kreira radnu odjeću za koja zanimanja / jesu li to opasna radna mjesta, koji organi su izloženi opasnosti na poslu/. Kakva je mogućnost od zapaljenja.

Od svega toga zavisi kakva će odjeća izgledati.

Kreiranje sportske odjeće je ujedno i zanimljiv i složen zadatak zbog različitih sportova, materijala, dezena, primjeni aplikacija i praćenja aktuelnih sportskih događaja.

Neophodno je crtanje studijskih crteža, tijela u pokretu i kroki crteža po modelu.

U programu nastave se takođe posvećuje pažnja kreaciji odjeće za unikatnu izradu, scenskom i pozorišnom kostimu. Bogatstvo materijala dozvoljava slobodu kreiranja.

SLIKANJE – za odsjek likovni tehničar za tekstilni dizajn (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta slikanja je da kod učenika razvija opću likovnu kulturu, da ga osposobi za samostalan rad i dalje samostalno usavršavanje u oblasti slikarstva i slikarskih tehnika.

Zadaci nastavnog predmeta su:

- da kod učenika aktivira i razvija emocionalni i vizeulni senzibilitet, izražavanje i kreativne samostalnosti, osjećaj za boju, prostor, oblik, materiju, te umjetnost i samostalnost u stvaralačkom radu i smisao za likovno oblikovanje.
- da učenike upozna sa osnovnim likovnim elementima, sredstvima i jezikom likovnog izražavanja/oblikom, bojom, površinom, materijom, strukturom, kompozicijom, konstrukcijom i ravnotežom elemenata i masa, ritmovima linija i površina, bojenim skladovima i kontrastima, tematskim gradacijama boja i harmonijom boja i oblika.
- da učenici opažaju svijetlost i njen uticaj na boju i izgled oblika i predmeta, da savladaju kako da bojom izraze svijetlost i sjenku, valer, prostor, volumen, intenzitet i prigušenost, jasnoću boje i tona.

I RAZRED

(4 časa sedmično/tjedno – 140 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Svijetlo i vid	20 časova
Spektar boja	24 časa
Harmonija boja	24 časa
Kontrasti	36 časova
Kontrasti svjetlo-tamno	36 časova
Ukupno	140 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1.Svijetlo i vid - 20 časova

Zadatak:

- bijeli predmet na tamnoj podlozi sa sivom pozadinom
- tonsko slikanje, tehnika tempera

Tema: Mrtva priroda

2. Spektar boja - 24 časa

Zadatak:

- plošno izvođenje u tempera tehnici
- upoznavanje spektra boja i njegova primjena u slikarstvu

Tema: Slobodna kompozicija

3.Harmonija boja - 24 časa

Zadatak:

- dekorativno slikanje u temperea tehnici

Tema: Slobodna kompozicija

4. Kontrasti - Odnos boje prema boji - 36 časova

Zadatak:

- upoznavanje kontrasta boje prema boji u slikarstvu
- izvođenje u akvarel i tempera tehnici

Tema: Mrtva priroda, pejzaž

5. Kontrast svjetlo-tamno - 36 časova

Zadatak:

- upoznavanje kontrasta svjetlo - tamno
- izvođenje u tempera tehnici

Tema: Geometrijska tijela, mrtva priroda

II RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Kontrast hladno-toplo	16 časova
Komplementarni skladovi	16 časova
Kontrasti simultani	10 časova
Kontrast kvaliteta	14 časova
Kontrasti kvantiteta	14 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Kontrasti hladno-toplo - 16 časova

Zadatak: Upoznavanje toplo-hladnog kontrasta i njegova primjena u slikarstvu

Tema: Mrtva priroda

Tehnika: akvarel, tempera

2. Komplementarni skladovi - 16 časova

Zadatak: Upoznavanje komplementarnih skladova

Tema: Mrtva priroda, slobodna kompozicija

Tehnika: akvarel, tempera

3. Kontrasti simultani - 10 časova

Zadatak: Poznavanje simultanih kontrasta

Tema: Mrtva priroda

Tehnika: tempera

4. Kontrasti kvaliteta - 14 časova

Zadatak: Upoznavanje kontrasta kvaliteta

Tema: Slobodna kompozicija

Tehnika: akvarel, tempera

5. Kontrasti kvantiteta - 14 časova

Zadatak: Upoznavanje i primjena kontrasta kvantiteta

Tema: Slobodna kompozicija

Tehnika: tempera, akvarel

III RAZRED
(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Mrtva priroda	8 časova
Portret po živom modelu	14 časova
Poluakt	16 časova
Figura	16 časova
Pejzaž	16 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Mrtva priroda - 8 časova

Zadatak:

- slikanje akvarel tehnikom
- pripremanje podloge za slikanje tempera tehnikom i slikanje

Tema: Geometrijska tijela u prostoru

2. Portret po živom modelu - 14 časova

Zadatak:

- slikanje akvarel tehnikom
- priprema i slikanje tempera tehnikom, uočavanje proporcija, karaktera i načini modulacije

Tema: Portret mlađe osobe

3. Poluakt - 16 časova

Zadatak:

- slikanje tempera tehnikom ili uljem
- uočavanje i materijalizacija pokreta, proporcija, karaktera te upoznavanje postupaka modelacije i modulacije u slikarstvu

Tema: Do pojasa naga žena

4. Figura - 16 časova

Zadatak:

- slikanje akvarel, tempera ili uljanom tehnikom
- uočavanje pokreta proporcija i karaktera figura
- materijalizacija različitih struktura

Tema: Obučen ženski ili muški model

5. Pejzaž - 16 časova

Zadatak:

- slikanje akvarel ili tempera tehnikom otvorenom prostoru

Tema: Motiv po vlastitom izboru učenika

IV RAZRED
(2 časa sedmično/tjedno – 60 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Mrtva priroda	10 časova
Portret po živom modelu	10 časova
Akt	12 časova
Pejzaž	12 časova
Slobodna kompozicija	16 časova
Ukupno	60 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Mrtva priroda - 10 časova

Zadatak:

- upoznavanje sa načinima slikanja uljnom tehnikom
- pripremanje podloga i slikanje na kartonu, platnu, drvetu itd.

Tema: Torzo - gipsani odljev sa draperijom

2. Portret po živom modelu - 10 časova

Zadatak:

- ulje na kartonu ili platnu
- pristup slikanju portreta
- proporcije, pokret karakter

Tema: Portret starije osobe

3. Akt - 12 časova

Zadatak:

- izrada blind rama, napinjanje platna i priprema podloge za slikanje uljanom tehnikom

Tema: Naga žena ili muškarac

4. Pejzaž - 12 časova

Zadatak:

- slikanje akvarel ili tempa tehnikom
- izbor motiva i njegova interpretacija

Tema: Motivi po slobodnom izboru

5. Slobodna kompozicija - 16 časova

Zadatak: slikanje uljanom tehnikom na platnu

- zakonitost kompozicije i vlastiti prisutp interpretacijitih zakonitosti

Tema: Po vlastitom izboru

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz ovog predmeta izvodi se u prostranim dvoranama, klasama sa dobrom, po mogućnosti, dnevnom svjetlošću.

Nastava sadrži uvodno izlaganje sa globalnim objašnjenjima zadataka za cijelu grupu uz korištenje literature i primjera iz historije slikarstva i rad sa učenicima pojedinačno u cilju razvijanja i unapređivanja individualnih sklonosti i opredjeljenja.

U tom smislu nastavnik može dozvoliti učenicima da sami biraju teme određenog zadatka i da imaju slobodan pristup njihovom rješenju. Poštujući i podržavajući individualnost učenika, nastavnik kroz korigovanje proširuje znanje učenika i zanatskog dijela slikarstva.

Tokom školovanja potrebno je da učenik ovlada svim štafelajskim, slikarskim tehnikama, pritom ukazujući na mogućnost mješanja tih tehnika.

Razviti kod učenika emocionalni vizuelni senzibilitet, izražajne i kreativne sposobnosti, naročito izražaj za boju na odsjeku Tekstilni dizajn, znači pripremiti ga sutra za industrijsku i unikatnu proizvodnju.

GRAFIKA (I, II RAZRED)

Cilj

Upoznavanje učenika sa grafičkim tehnikama, različitim metodama izrade grafičke ploče, vrstama tiska, likovnim karakteristikama pojedinih tehnika i mogućnostima primjene u grafičkom i industrijskom dizajnu. Namjera je da učenici kroz praktičan rad primijene znanja stečena na predmetima kao što su crtanje i teorija forme u onom dijelu u kojem su primjenjiva i naročito specifična za grafičke tehnike, kao što su valer, linija, ploha, kontrast, crno bijelo itd. U prva dva mjeseca učenici rade kopije grafičkih rješenja iz istorijskog perioda sa ciljem da se upoznaju sa osnovnim vrstama tiska (visoki i duboki), osobenostima grafičkog lista, procesom nastanka grafičke ploče, procesom štampe i daljeg tretmana otiska. Pored cilja upoznavanja učenika sa mogućnostima primjene grafičkih tehnika u grafičkom i industrijskom dizajnu važan je i segment koji se odnosi na umjetničku grafiku, odnosno osposobljavanje učenika da nakon završene škole i daljeg školovanja djeluju kao samostalni autori umjetničke grafike.

Zadaci

Upoznavanje učenika sa grafikom kao specifičnom granom umjetnosti i mogućnostima primjene u grafičkom i industrijskom dizajnu. Osposobljavanje učenika za samostalan rad, uvođenje u „grafički način razmišljanja“, usvajanje terminologije, te grafičkih alata i materijala i savladavanje procesa od skice do signature grafičkog lista.

I RAZRED

(2 časa sedmično/tjedno – 70 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Kopiranje grafičkog rješenja iz istorijskog perioda (linorez)	10 časova
Kopiranje grafičkog rješenja iz istorijskog perioda (bakropis)	8 časova
Tehnike visokog tiska (linorez)	8 časova
Tehnike dubokog tiska (bakropis)	10 časova
Tehnike visokog tiska (drvorez)	8 časova
Tehnike dubokog tiska (akvatinta)	10 časova
Slijepi tisak (suhi žig)	6 časova
Dvobojni tisak (linorez)	10 časova
Ukupno	70 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Kopiranje grafičkog rješenja iz historijskog perioda (linorez) - 10 časova

- Priprema ploče, ogledalno precrtavanje ponuđenog rješenja i prenošenje na ploču
- Rad na ploči (urezivanje motiva)
- Rad na ploči (urezivanje motiva) i priprema za štampu
- Priprema boje i štampa
- Štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

2. Kopiranje grafičkog rješenja iz istorijskog perioda (bakropis) - 8 časova

- Priprema ploče, ogledalno precrtavanje ponuđenog rješenja i prenošenje na ploču
- Rad na ploči (urezivanje motiva)
- Priprema boje i štampa
- Štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

3. Tehnike visokog tiska (linorez) - 8 časova

- Izrada skica, ogledalno precrtavanje i prenošenje na ploču
- Rad na ploči (urezivanje motiva)
- Priprema boje i štampa
- Štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

4. Tehnike dubokog tiska (bakropis) - 10 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nanošenje grunda)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, urezivanje motiva
- Urezivanje motiva, jetkanje, čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

5. Tehnike visokog tiska (drvorez) - 8 časova

- Izrada skica, ogledalno precrtavanje i prenošenje na ploču
- Rad na ploči (urezivanje motiva)
- Priprema boje i štampa
- Štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

6. Tehnike dubokog tiska (akvatinta) - 10 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, naznavanje)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama)
- Nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama), čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

7. Slijepi tisak (suhi žig) - 6 časova

- Izrada skica (inicijal), ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, prekrivanje grandom
- Naznavanje ploče, jetkanje, priprema za otiskivanje
- Otiskivanje

8. Dvobojni tisak (linorez) - 10 časova

- Izrada skica, ogledalno precrtavanje i prenošenje na ploču
- Rad na ploči (urezivanje motiva), prva boja
- Priprema boje i štampa prve boje
- Rad na ploči (urezivanje motiva), druga boja
- Priprema boje, pasovanje i štampa druge boje, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

II RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno – 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tehnike dubokog tiska (suha igla)	15 časova
Višebojni tisak (linorez)	21 čas
Tehnike dubokog tiska (akvatinta)	15 časova
Kombinovane tehnike / Ex - Libris	15 časova
Tehnike dubokog tiska (rezervaž)	15 časova
Tehnike dubokog tiska (bakropis)	12 časova
Tehnike visokog tiska (bakropis bijelih linija)	12 časova
Ukupno	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tehnike dubokog tiska (suha igla) - 15 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, urezivanje motiva
- Urezivanje motiva, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

2. Tehnike visokog tiska (trobojni linorez) - 21 čas

- Izrada skica, ogledalno precrtavanje i prenošenje na ploču
- Rad na ploči (urezivanje motiva – prva boja)
- Štampa prve boje, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata
- Rad na ploči (urezivanje motiva – druga boja)
- Štampa druge boje, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata
- Rad na ploči (urezivanje motiva – treća boja)
- Štampa treće boje, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

3. Tehnike dubokog tiska (akvatinta) - 15 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nazrnavanje)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama)
- Nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama), čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

4. Kombinovane tehnike/ex libris - 15 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nazrnavanje)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama)
- Nanošenje grunda i jetkanje, (rad po fazama), rad iglom, čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

5. Tehnike dubokog tiska (rezervaž) - 15 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nazrnavanje)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, nanošenje tinkture i jetkanje (rad po fazama)
- Nanošenje tinkture i jetkanje (rad po fazama), čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

6. Tehnike dubokog tiska (bakropis) -12 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nanošenje grunda)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, urezivanje motiva
- Urezivanje motiva, jetkanje, čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

7. Tehnike visokog tiska (bakropis bijelih linija) - 12 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nanošenje grunda)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, urezivanje motiva
- Urezivanje motiva, jetkanje, čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata

SMJERNICE ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Da bi bilo moguće u potpunosti realizovati program nastave na predmetu grafika prvenstveno je obavezno stvoriti materijalne uslove za izvođenje nastave. To podrazumijeva da se obezbijedi kvalitetan alat i materijal da se ne bi javljao prazan hod tokom izvođenja nastave ili greške zbog neadekvatnog alata i materijala. Kroz rad učenike je važno učiti racionalnoj potrošnji materijala, pravilnom održavanju alata i održavanju prostora, odnosno grafičke klase. Alat i materijal mora biti obezbijeđen u dovoljnim količinama, računajući, kada je materijal u pitanju i da su greške tokom nastavnog procesa neizbježne, jer se učenici prvi put susreću sa materijom. Alat treba vremenom obnavljati da bi ga uvijek bilo u dovoljnim količinama i da nedostatak istog ne bi bio prepreka u realizaciji nastave.

Nastava treba biti u potpunosti realizovana kroz praktični rad, a nastavnik je dužan da svaku tematsku cjelinu koja se prvi put obrađuje učenicima demonstrira uz jasna objašnjenja o upotrebi alata, materijala, mašina i naglašavanja preciznog izgovora učenicima nepoznatih termina, te ih stalno ponavljati i postepeno tražiti od učenika da ih koriste u međusobnoj komunikaciji. Vremenom učenici koji brže savladaju problematiku trebaju preuzeti ulogu demonstratora uz nadzor nastavnika.

Zbog nepostojanja stručne literature prilagođene ovom uzrastu učenici su usmjereni na informacije koje dobijaju od nastavnika. Iz tog razloga neophodno je naći rješenje koje će omogućiti učenicima da svoje znanje stečeno na času provjere i prošire u slobodno vrijeme. Jedno od učenika bliskih rješenja je otvaranje facebook stranice grafičke klase na kojoj bi se obrađivale teme koje su aktuelne u nastavi i učenicima pružila mogućnost da dobiju informacije iz raznih oblasti grafike izvan procesa redovne nastave. Takva stranica je aktivna i povremeno se ažurira sa novim informacijama za učenike grafike naše škole.

Cjelokupni nastavni proces se mora završiti u školi bez obavezivanja učenika na izvršavanja dodatnih zadataka izvan škole (ovo ne uključuje dodatne aktivnosti po želji učenika, niti obaveze koje su pojedini učenici svojim neradom propustili završiti u redovnom vremenu nastave). Naime, obaveza je poštovati činjenicu da se proces obrazovanja i vaspitanja ne odvija isključivo u obrazovnim ustanovama i da treba omogućiti učenicima vrijeme koje trebaju provesti sa porodicom i uvažiti potrebu za slobodnim vremenom i slobodnim aktivnostima.

Sažetak smjernica iz ovog teksta se treba primjenjivati kako na predmetu GRAFIKA u prva dva razreda, tako i na predmetu TEHNOLOGIJA I TEHNIKE GRAFIKE u završnim razredima.

OČEKIVANI REZULTATI OD UČENIKA

Od učenika se očekuje da na korektan način prođu kroz sve tematske cjeline, svako pojedinačno u skladu sa individualnim mogućnostima, talentom, radnim navikama koje nosi iz porodice i predhodnog perioda školovanja i prema osobnim interesovanjima, a u mjeri koliko mu je to omogućeno od strane nadležnih institucija, škole i predmetnog nastavnika. Konačni cilj je da učenici koji su upisali određeni odsjek nađu sebe u nekoj od oblasti koje su se izučavale tokom četvorogodišnjeg školovanja i nastavi dalje školovanje u tom smjeru, kao i da učenici koji su napravili pogrešan izbor, nađu druge mogućnosti i da im se pomogne u tome.

PREPORUČENA LITERATURA I OSTALI IZVORI ZA UČENJE

Odgovarajuća literatura iz ove oblasti ne postoji za ovaj uzrast na ovim prostorima i na našim jezicima. Dostupne su knjige kao npr. Tomislav Krizman „O grafičkim vještinama“, Heijo Klajn „Mali grafički leksikon“, Franjo Mesaroš „Grafička enciklopedija“ i najsveobuhvatnija od Dževada Hoze „Umjetnost multioriginala“. Sve navedene knjige su preopširne, nisu dostupne u potrebnim količinama i nijedna od njih ne sadrži sve teme koje se obrađuju tokom školovanja.

REKLAMNA GRAFIKA (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta reklamna grafika je da se učenici stručno osposobe u oblikovanju likovno-grafičkih kreacija iz oblasti sredstava vizuelne reklame, propagande i kreacije. Tokom četvorogodišnjeg školovanja učenici treba da se upoznaju sa svim oblastima grafičkog dizajna, tehnološkim zakonitostima, nosilaca vizuelnih komunikacija, društvenom ulogom i funkcijom vizuelnih medija. Ovaj nastavni predmet kod učenika treba da razvije sposobnost samostalnog istraživačkog rada, sposobnost prihvatanja zadatka, uvažavanja tehničko-tehnoloških zakonitosti, te razvijanja individualnog izraza.

Zadatak ovog predmeta je da se učenici upoznaju kako sa sredstvima likovne reklame-propagande, tako sa likovno-grafičkim elementima u kreiranju likovne propagande, od jednostavnih do složenih (logotip, letak, etiketa, naljepnica, plakat, prospekt, ambalaža od raznih vrsta materijala, animirane TV-reklamne poruke itd.), kao korištenja raznih vrsta materijala.

I RAZRED

(3 časova sedmično/tjedno – 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Grafički dizajn – pojam i suština grafičkog dizajna	10 časova
Razvoj likovne propagande kroz historiju	15 časova
Metodologija grafičkog dizajna - dizajn proces	20 časova
Izražajna sredstva grafičkog dizajna	60 časova
Optičke iluzije u grafici	20 časova
Zašto postoje poruke (propaganda)	25 časova
Poruke i njihovo dejstvo u sistemu tržišnih komunikacija	25 časova
Ukupno	175 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Grafički dizajn – pojam i suština grafičkog dizajna - 10 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa definicijom dizajna, oblastima grafičkog dizajna

Tema: Grafički dizajn kao pojam kvaliteta. Grafički dizajn u funkciji marketinga

2. Razvoj likovne propagande kroz historiju - 15 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa historijskim pregledom sredstava propagande. (Historijski pregled stilova)

Tema: Tipografski stilovi, simbolika boja kroz vijekove. Bauhaus.

3. Metodologija grafičkog dizajna – dizajn proces - 20 časova

Zadatak: - Postupak kreiranja grafičkog dizajna, idejno rješenje – layout, definitivan projekat.

Tema: Gruba skica, idejno rješenje, izrada grube skice na zadanu temu.

4. Izražajna sredstva grafičkog dizajna – dizajn proces - 60 časova

Zadatak: Ilustracija (crtaće tehnike u grafičkom dizajnu i slikarske tehnike u grafičkom

dizajnu)

Tema: Tekstualno (tipografsko) rješenje, boja (psihologija boja, simbolika boja kroz vijekova)

5. Optičke iluzije u grafici - 20 časova

Zadatak: Boja (psihologija boja, iluzije).

Tema: Upotreba boje u reklamama, kontrastne boje, dominantna.

6. Zašto postoje poruke (propaganda) - 25 časova

Zadatak: Progresivna propaganda, kontrapropaganda, reklama.

Tema: Ekonomska propaganda i publicitet, sprovođenje ekonomske propagande, humor u ekonomskoj propagandi.

7. Poruke i njihovo dejstvo u sistemu tržišne omunikacije - 25 časova

Zadatak: Funkcija oglašavanja.

Tema: Osnovni elementi poruke tržišne komunikacije.

II RAZRED

(5 časova sedmično/tjedno – 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Osnovni elementi u oblikovanju reklamno-grafičkih kreacija	30 časova
Estetska načela (zlatni rez)	20 časova
Ergonomija	10 časova
Grafičko oblikovanje (problematika, radni materijal)	75 časova
Heraldika	20 časova
Grafički materijali	20 časova
Ukupno	175 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Osnovni elementi u oblikovanju reklamno-grafičkih kreacija - 30 časova

Zadatak: - Osnovna načela oblikovanja, dizajn, likovno-grafički elementi i princip forme

Teme: - Suština forme i sadržaja i njihova međuzavisnost na zadanu temu.

2. Estetska načela (zlatni rez) - 20 časova

Zadatak: Odnos veličina, harmonija, kontrast, ravnoteža, dominacija, jedinstvo. Zlatni rez.

Tema: Zapažanje oblika, elementi oblika, karakteristike oblika.

3. Ergonomija - 10 časova

Zadatak: - Ergonomija kao oblast izučavanja (čovjek-predmet)

Tema: - Funkcionalna analiza zadatog predmeta.

4. Grafičko oblikovanje (problematika, radni materijal) - 75 časova

Zadatak: Format, tačka, linija, geometrijski likovi, treća dimenzija.

Tema: Ilustracija na datu temu koristeći navedene elemente i boju (slikarske tehnike)

5. Heraldika - 20 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa problematiom kreiranja grbova.

Tema: Stilizacija i komponovanje slikovnih i slovnihi elemenata u cjelinu.

6. Grafički materijali - 20 časova

Zadatak: Papir (vrste papira, formati papira, karakteristike papira, gramatura.) Boje (vrste boja u industrijskoj štampi)

Tema: Upotreba grafičkog materijala u savremenom dizajnu.

III RAZRED

(7 časova sedmično/tjedno – 245 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Područja grafičkog dizajna	80 časova
Logotip i zaštitni znak	30 časova
Plakat kao vizuelni medij	40 časova
Piktogrami	35 časova
Ambalaža	40 časova
Industrijska štampa – tehnologija	20 časova
Ukupno	245 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Područja grafičkog dizajna - 80 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa područjima grafičkog dizajna: zaštitni znak i logotip, oglas, plakat, propagandni pano, prospekt, ambalaža, TV- reklama itd.

Tema: Slikarske i crtaće tehnike primijenjene u raznim područjima grafičkog dizajna

2. Logotip i zaštitni znak - 30 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa osnovnim zakonitostima u kreiranju zaštitnog znaka i logotipa neke firme ili ustanove.

Tema: Rad na kreaciji znaka date firme sa završnom izvedbom (pozitiv, negativ, konstrukcija, boja)

3. Plakat kao vizuelni medij - 40 časova

Zadatak: Plakat kao vizuelni medij u raznim područjima društvenog života (kulturni, politički, privredni, sportski, turistički itd.)

Tema: Foto-plakat (oblikovanje plakata, koristeći medij fotografije), tipografski plakat.

4. Piktogrami - 35 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa znakovnim sistemima, studijom stilizacije oblika.

Tema: Oblikovanje serije piktograma za potrebe javnog života (sport, medicina, rekreacija itd.)

5. Ambalaža - 40 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa funkcijom ambalaže, sa tehničkim zakonitostima

ambalaže, vrstama materijala koji se koriste za izradu savremene ambalaže itd.

Tema: Rad na kreaciji grafičke aplikacije na ambalaži na datu temu.

6. Industrijska štampa – tehnologija - 20 časova

Zadatak: Historijski razvoj štamparstva, uloga grafičkog dizajna u grafičkoj tehnologiji, vrste štampe, definisanje štampane forme za tri osnovna načina štampe, proces štampe, i knjigovezačka dorada u štamparstvu

Tema: Osnovne grupe grafičkih proizvoda i njihova realizacija u reprodukciji visokih tiraža.

IV RAZRED

(7 časova sedmično/tjedno – 210 časova godišnje)

	TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
	Inovacije u grafičkom dizajnu	15 časova
1.	Oblikovanje i realizacije likovno-grafičkih proizvoda, total dizajn (logotip-znak, memorandum, plakat, katalog, koverta, amblem)	70 časova
	Animacija - kreacija TV – reklamne poruke	25 časova
	Inovacija u oblikovanju i slikarsko-grafičkoj obradi ambalaže	30 časova
	Slikane reklame: pokretne i nepokretne	20 časova
	Prezentacija i aranžiranje (sajmovi, izlozi, izložbe)	10 časova
	Maturski zadatak	40 časova
	Ukupno	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Inovacije u grafičkom dizajnu - 15 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa savremenim izražajnim sredstvima i tehničkim mogućnostima u grafičkom dizajnu.

Tema: Kreacija likovne reklamne poruke sa savremenim izražajnim sredstvima na datu temu realizujući kreaciju pomoću računarske tehnike

2. Oblikovanje i realizacija likovno-grafičkih proizvoda, total dizajn (logotip-znak, memorandum, plakat, katalog, koverta, amblem) - 70 časova

Zadatak: - upoznavanje učenika sa kompletnom likovno-grafičkom obradom reklamnog materijala (total dizajn) po zahtjevu poručioaca

Tema: - promocija proizvoda novoosnovane proizvodne firme, kulturne ili sportske manifestacije: a) kreacija znaka; b) memorandum; c) plakata, kataloga; d) koverta; e) amblema

3. Animacija-kreacija TV – reklamne poruke - 25 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa likovnom kreacijom u funkciji TV- propagande

Tema: Kreacija telopa i animacije slike za proizvodne trgovinske firme ili kulturne i sportske manifestacije.

4. Inovacija u oblikovanju i slikarsko-grafičkoj obradi ambalaže - 30 časova

Zadatak: Oblikovanje vanstandardnog rješenja ambalaže sa upotrebom savremenih

materijala

Tema: Kreacija i izrada ambalaže sa grafičkim rješenjem.

5. Slikane reklame: pokretne i nepokretne - 20 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa vrstama slikanih reklama, pokretnih i nepokretnih

Tema: Slikarsko-grafička obrada zidne reklame za proizvodne i trgovačke firme Sarajeva, slikarsko-grafička obrada reklame za Triangl

6. Presentacija i aranžiranje (sajmovi, izlozi, izložbe) - 10 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa značajem likovno-estetske prezentacije proizvoda i eksponata u vidu aranžiranja izložbenih postavki.

Tema: Likovno-estetska prezentacija maturskih radova učenika Škole primijenjenih umjetnosti.

7. Maturski zadatak - 40 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa sadržajem maturskog zadatka i podjela maturskih zadataka.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

U skladu sa ciljem i zadacima stručnog obrazovanja i izvođenja nastave iz ovog nastavnog predmeta obuhvaćeno je:

- usmeno izlaganje nastavnika uz demonstracije i objašnjenja; - upotreba očiglednih sredstava, audiovizuelnih sredstava i literature; obuhvaća u rukovanju priborom, pomagalicama i materijalima;

- praktičan rad učenika od radne skice i projekta do realizacije i kreativnog rješenja; total dizajna neke firme, ustanove ili manifestacije itd.

Kako je predviđeno tematskim cjelinama ovog predmeta. Kod izvođenja nastave neophodna je primjena principa postupnosti, razvijanja individualnih sklonosti učenika u kreiranju i oblikovanju zadataka. U procesu nastave neophodno je stalno ukazivanje nastavnika učenicima na pravilno korištenje pribora, pomagala i materijala, kao i korigovanje radova učenika, kako likovno-estetskog, tako i tehničko-tehnološkog. Takođe nastavnik treba da prati i razvija kod učenika obavezu poštivanja roku izvedbe datog zadatka. Neophodno je kod učenika redovno praktikovati likovno-estetsko vrednovanje radova učenika u vidu javne kritike zajedno sa učenicima i sticati uspjehe. Za uspješnu realizaciju ovog predmeta neophodne su posjete raznim izložbama, sajmovima, štamparijama, grafičkim studijima, TV ustanovi i jednoj od proizvodnih fabrika. Prezentacijom i analizom tipicnih primjera svjetske i domaće aktuelne prakse u grafičkom dizajnu zaokružuje se proces za svaku metodu jedinku.

TEHNOLOGIJE I TEHNIKE GRAFIKE (III, IV RAZRED)

Cilj

Ponavljanjem određenih tehnika, na većem formatu i sa zadanim drugim motivom u odnosu na ono što se radilo na predmetu GRAFIKA, uvođenjem novih tehnika proširuje se stečeno znanje u prvom i drugom razredu. Glavni cilj je da učenici maksimalno ovladaju tehnološkim procesom kako bi bili u mogućnosti da realizuju svoje zamisli. Pored cilja upoznavanja učenika sa mogućnostima primjene grafičkih tehnika u grafičkom i industrijskom dizajnu važan je i segment koji se odnosi na umjetničku grafiku, odnosno osposobljavanje učenika da nakon završene škole i daljeg školovanja djeluju kao samostalni autori umjetničke grafike.

Zadaci

Upoznavanje učenika sa grafikom kao specifičnom granom umjetnosti i mogućnostima primjene u grafičkom i industrijskom dizajnu sa akcentom na tehnološke specifičnosti ove discipline. Osposobljavanje učenika za samostalan rad, uz potpuno ovladavanje upotrebe grafičkih alata i upotrebe i izbora određenih materijala koji daju najbolje rezultate tokom procesa obrade ploče i štampe u određenim tehnikama.

III RAZRED

(4 časa sedmično/tjedno – 140 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tehnike dubokog tiska (verniss-mou)	20 časova
Tehnike visokog tiska (višebojni linorez)	24 časa
Tehnike dubokog tiska (akvatinta)	20 časova
Tehnike dubokog tiska (bakropis)	16 časova
Tehnike dubokog tiska (drvorez)	20 časova
Plošni tisak (litografija, monotipija)	40 časova
Ukupno	140 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

- 1. Tehnike dubokog tiska (verniss mou) - 20 časova**
 - Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nanošenje grunda)
 - Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču
 - Rad na ploči, jetkanje, čišćenje ploče, priprema za štampu
 - Priprema boje, kvašenje papira, štampa
 - Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišea i alata
- 2. Tehnike visokog tiska (višebojni linorez) - 24 časa**
 - Izrada skica, ogledalno precrtavanje i prenošenje na ploču
 - Rad na ploči (urezivanje motiva – prva boja)
 - Štampa prve boje, čišćenje radnih ploha, klišea i alata
 - Rad na ploči (urezivanje motiva – druga boja)
 - Štampa druge boje, čišćenje radnih ploha, klišea i alata
 - Rad na ploči (urezivanje motiva – treća boja)
 - Štampa treće boje, čišćenje radnih ploha, klišea i alata
- 3. Tehnike dubokog tiska (akvatinta) - 20 časova**

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, naznavanje)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama)
- Nanošenje grunda i jetkanje (rad po fazama), čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

4. Tehnike dubokog tiska (bakropis) - 16 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nanošenje grunda)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, urezivanje motiva
- Urezivanje motiva, jetkanje, čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

5. Tehnike dubokog tiska (drvorez) - 20 časova

- Izrada skica, priprema ploče (poliranje, nanošenje grunda)
- Ogledalno precrtavanje, prenošenje na ploču, urezivanje motiva
- Urezivanje motiva, jetkanje, čišćenje ploče, priprema za štampu
- Priprema boje, kvašenje papira, štampa, čišćenje radnih ploha, klišeja i alata

6. Plošni tisak (litografija, monotipija) - 40 časova

- Rad po fazama

IV RAZRED

(6 časova sedmično/tjedno – 180 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tehnike dubokog tiska (crtež)	36 časova
Tehnike visokog tiska (crno - bijelo)	36 časova
Tehnike dubokog tiska (ploha)	36 časova
Tehnike visokog tiska (višebojni tisak)	36 časova
Plošni tisak (litografija, monotipija)	36 časova
Ukupno	180 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tehnike dubokog tiska (linija) - 36 časova

Ovisno o tehnici koju će učenici izabrati ili dobiti za izvedbu u toku pet sedmica koje imaju za realizaciju moraju proći sve faze samostalno (naravno uz nadzor nastavnika, koji će po potrebi intervenisati). Izbor teme i tehnike realizira se u dogovoru učenika sa nastavnikom i izvodi se na obaveznom A3 formatu ploče.

2. Tehnike visokog tiska (crno - bijelo) - 36 časova

Ovisno o tehnici koju će učenici izabrati ili dobiti za izvedbu u toku pet sedmica koje imaju za realizaciju moraju proći sve faze samostalno (naravno uz nadzor nastavnika, koji će po potrebi intervenisati). Izbor teme i tehnike realizira se u dogovoru učenika sa nastavnikom i izvodi se na obaveznom A3 formatu ploče.

3. Tehnike dubokog tiska (ploha) - 36 časova

Ovisno o tehnici koju će učenici izabrati ili dobiti za izvedbu u toku pet sedmica koje imaju za realizaciju moraju proći sve faze samostalno (naravno uz nadzor nastavnika, koji će po potrebi intervenisati). Izbor teme i tehnike realizira se u dogovoru učenika sa nastavnikom i izvodi se na obaveznom A3 formatu ploče.

4. Tehnike visokog tiska (višebojni tisak) - 36 časova

Ovisno o tehnici koju će učenici izabrati ili dobiti za izvedbu u toku pet sedmica koje imaju za realizaciju moraju proći sve faze samostalno (naravno uz nadzor nastavnika, koji će po potrebi intervenisati). Izbor teme i tehnike realizira se u dogovoru učenika sa nastavnikom i izvodi se na obaveznom A3 formatu ploče.

5. Plošni tisak (litografija, monotipija) - 36 časova

Ovisno o tehnici koju će učenici izabrati ili dobiti za izvedbu u toku pet sedmica koje imaju za realizaciju moraju proći sve faze samostalno (naravno uz nadzor nastavnika, koji će po potrebi intervenisati). Izbor teme i tehnike realizira se u dogovoru učenika sa nastavnikom i izvodi se na obaveznom A3 formatu ploče ili približnoj veličini litografskog kamena.

SMJERNICE ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Da bi bilo moguće u potpunosti realizovati program nastave na predmetu grafika prvenstveno je obavezno stvoriti materijalne uslove za izvođenje nastave. To podrazumijeva da se obezbijedi kvalitetan alat i materijal da se ne bi javljao prazan hod tokom izvođenja nastave ili greške zbog neadekvatnog alata i materijala. Kroz rad učenike je važno učiti racionalnoj potrošnji materijala, pravilnom održavanju alata i održavanju prostora, odnosno grafičke klase. Alat i materijal mora biti obezbijeđen u dovoljnim količinama, računajući, kada je materijal u pitanju i da su greške tokom nastavnog procesa neizbježne, jer se učenici prvi put susreću sa materijom. Alat treba vremenom obnavljati da bi ga uvijek bilo u dovoljnim količinama i da nedostatak istog ne bi bio prepreka u realizaciji nastave.

Nastava treba biti u potpunosti realizovana kroz praktični rad, a nastavnik je dužan da svaku tematsku cjelinu koja se prvi put obrađuje učenicima demonstrira uz jasna objašnjenja o upotrebi alata, materijala, mašina i naglašavanja preciznog izgovora učenicima nepoznatih termina, te ih stalno ponavljati i postepeno tražiti od učenika da ih koriste u međusobnoj komunikaciji. Vremenom učenici koji brže savladaju problematiku trebaju preuzeti ulogu demonstratora uz nadzor nastavnika.

Zbog nepostojanja stručne literature prilagođene ovom uzrastu učenici su usmjereni na informacije koje dobijaju od nastavnika. Iz tog razloga neophodno je naći rješenje koje će omogućiti učenicima da svoje znanje stečeno na času provjere i prošire u slobodno vrijeme. Jedno od učenika bliskih rješenja je otvaranje facebook stranice grafičke klase na kojoj bi se obrađivale teme koje su aktuelne u nastavi i učenicima pružila mogućnost da dobiju

informacije iz raznih oblasti grafike izvan procesa redovne nastave. Takva stranica je aktivna i povremeno se ažurira sa novim informacijama za učenike grafike naše škole.

Cjelokupni nastavni proces se mora završiti u školi bez obavezivanja učenika na izvršavanja dodatnih zadataka izvan škole (ovo ne uključuje dodatne aktivnosti po želji učenika, niti obaveze koje su pojedini učenici svojim neradom propustili završiti u redovnom vremenu nastave). Naime, obaveza je poštovati činjenicu da se proces obrazovanja i vaspitanja ne odvija isključivo u obrazovnim ustanovama i da treba omogućiti učenicima vrijeme koje trebaju provesti sa porodicom i uvažiti potrebu za slobodnim vremenom i slobodnim aktivnostima.

Sažetak smjernica iz ovog teksta se treba primjenjivati kako na predmetu GRAFIKA u prva dva razreda, tako i na predmetu TEHNOLOGIJA I TEHNIKE GRAFIKE u završnim razredima.

OČEKIVANI REZULTATI OD UČENIKA

Od učenika se očekuje da na korektan način prođu kroz sve tematske cjeline, svako pojedinačno u skladu sa individualnim mogućnostima, talentom, radnim navikama koje nosi iz porodice i predhodnog perioda školovanja i prema osobnim interesovanjima, a u mjeri koliko mu je to omogućeno od strane nadležnih institucija, škole i predmetnog nastavnika. Konačni cilj je da učenici koji su upisali određeni odsjek nađu sebe u nekoj od oblasti koje su se izučavale tokom četvorogodišnjeg školovanja i nastavi dalje školovanje u tom smjeru, kao i da učenici koji su napravili pogrešan izbor, nađu druge mogućnosti i da im se pomogne u tome.

PREPORUČENA LITERATURA I OSTALI IZVORI ZA UČENJE

Odgovarajuća literatura iz ove oblasti ne postoji za ovaj uzrast na ovim prostorima i na našim jezicima. Dostupne su knjige kao npr. Tomislav Krizman „O grafičkim vještinama“, Heijo Klajn „Mali grafički leksikon“, Franjo Mesaroš „Grafička enciklopedija“ i najsveobuhvatnija od Dževada Hoze „Umjetnost multioriginala“. Sve navedene knjige su preopširne, nisu dostupne u potrebnim količinama i nijedna od njih ne sadrži sve teme koje se obrađuju tokom školovanja.

PISMO (II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta PISMO jeste da se učenici kroz praktičan rad, obuču u pravilnom pisanju, crtanju, primjeni slova pisma, da sami kreiraju likovno-grafičke slovne kompozicije i da prihvate pismo kao sastavni dio i sredstvo likovnog izražavanja.

Zadaci nastavnog predmeta PISMO su:

- da se učenici upoznaju sa historijskim razvojem pisma i njegovim konstantnim praćenjem likovnih i primijenjenih umjetnosti, u smislu dopunskog likovnog elementa likovnih kompozicija, kao i njegovim značenjem u razvoju kulture čovječanstva;
- da se učenici upoznaju sa likovno-grafičkim slovnom kompozicijom i sa primjenom određenih vrsta pisma u namjenskim likovno-grafičkim kompozicijom i namjenskim kreativnim rješenjima.

II RAZRED

(1 čas sedmično/tjedno - 35 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Paleografija	8 časova
Klasična pisma pisanog karaktera	4 časa
Pisane kompozicije klasične i savremene	5 časova
Verzalije i inicijali	9 časova
Kaligrafski tekstovi	9 časova
Ukupno	35 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1 PALEOGRAFIJA (8 časova)

a/ Pojam PALEOGRAFIJA (3 časa)

b/ Pisaći pribor: - podloge za pisanje
- sredstva za pisanje

Podloge za pisanje. Pisanje po životinjskim kostima, kamene ploče, pločice od pečene gline, voštane ploče, palmovo lišće, papirus, pergament, papir.

Sredstva za pisanje: (3 časa)

Stilus, četkice, kalam, ptičija pera, pera, tinta, tuš, olovka, mašina za pisanje.

c/ Rukopisne knjige: (2 časa)

- Antikna i srednjevjekovna rola/svitak/
- Rotulus
- Kodeks Srednjeg vijeka

Zadatak: Upoznavanje učenika sa paleografijom

Tema: Podloge za pisanje, sredstva za pisanje, rukopisne knjige.

2 KLASIČNA PISMA PISANOG KARAKTERA (4 časa)

PISMO ITALIK / humanistička ili renesansna kurziva/

a/ verzal

b/ kurent

Zadatak: Upoznavanje učenika sa karakterom Italika, konstruisanje slova abecede.

Tema: Klasična pisma pisanog karaktera.

3 PISANE KOMPOZICIJE KLASIČNE I SAVREMENE (5 časova)

Rimska kapitala, Blok pismo, Uncijala, Poluuncijala i Italik.

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima kompozicije slova-teksta.

Tema: Kompozicija slova na plakatu, naslovnoj strani-korici i omotnici knjige.

4 VERZALIJE I INICIJALI (9 časova)

a/ GOTSKE VERZALIJE (3 časa)

b/Načini umetanja verzalija u tekst (2 časa)

c/ Iluminirani tekst (4 časa)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa verzalijama, načinom njihove primjene u tekstu.

Tema: Kreiranjeiluminarnog teksta sa gotskim verzalijma.

Kreiranje inicijala sa biljnim i životinjskim ornamentom.

5 KALIGRAFSKI TEKSTOVI (9 časova)

a/ latinica i ornament (3 časa)

b/ ćirilica i ornament (3 časa)

c/ arabica i ornament/arabeska/ (3 časa)

Zadatak: Ovladavanje vještine kaligrafskog pisanja.

Tema: Kaligrafski tekstovi i ornament.

III RAZRED

(1 čas sedmično/tjedno - 35 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Nacionalna pisma	8 časova
Moderna pisma crtanog i tipografskog karaktera	6 časova
Kompozicija slova – teksta u kreacijama reklamne grafike i likovno – grafičke opreme knjige	10 časova
Kreacija slobodnih slovnihi kompozicija na zadate teme	11 časova
Ukupno	35 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1 NACIONALNA PISMA (8 časova)

a/ KAROLINA (4 časa)

b/ GOTICA (4 časa)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa nacionalnim pismima i ispisivanje slova-teksta.

Tema: Nacionalna pisma KAROLINA I GORICA.

2 MODERNA PISMA CRTANOG I TIPOGRAFSKOG KARAKTERA (6 časova)

ANTIQUA – OPTIMA

a/ verzal (3 časa)

b/ kurent (3 časa)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa karakterom, konstrukcijskim elementima pisma ANTIQUA – OPTIMA, primjenom u likovnoj kreaciji i tipografiji.

Tema: Likovno- estetski karakter pisma ANTIQUA – OPTIMA, konstrukcija i ispisivanje slova abecede.

3 KOMPOZICIJA SLOVA – TKSTA U KREACIJAMA REKLAMNE GRAFIKE I LIKOVNO-GRAFIČKE OPREME KNJIGE (10 časova)

a/ Plakat (5 časova)

b/ Omoti za knjige (5 časova)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima i odnosima kompozicije slova-teksta i slike u kreacijama Reklamne grafike i Likovno-grafičke opreme knjige

Tema: Plakat i omotnica za knjigu.

4 KREACIJA SLOBODNIH SLOVNIH KOMPOZICIJA NA ZADATE TEME (11 časova)

a/ diploma

b/ povelja

c/ logotip

d/ reklamne table-firme

e/ levhe

Zadatak: Upoznavanje učenika sa likovno-estetskim elementima slobodnih slovni kompozicijama na zadate teme (diploma, povelja, logotip, reklamne table-firme, levhe)

Tema: Kreacija logotipa, diplome, povelje, reklamne table-firme. Levhe po zadatoj temi.

IV RAZRED

(1 čas sedmično/tjedno – 30 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tipografski stilovi	7 časova
Estetska načela	5 časova
Elementi grafičkog oblikovanja	6 časova
Kompozicija slova – teksta u kreacijama reklamne grafike i likovno-grafičke opreme knjige	6 časova
Inovacije u pismu, dizajn novih vrsta pisma – latinice, ćirilice i arabice	6 časova
Ukupno	30 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. TIPOGRAFSKI STILOVI (7 časova)

a) Uvod i Historicismizam (1 čas)

b) Slobodni stil i Secesija (2 časa)

c) Stil uokvireni blok i Stil zatvoreni blok (2 časa)

d) Ekspresionistički stil i Stil elementarne tipografije (2 časa)

e) Konstruktivistički stil, Bauhaus i Dada (1 čas)

f) Stil tipografskih slika i Kompjuterski stil (1 čas)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa kompozicijama slova – tekstova kroz tipografske stilove

Tema: Tipografski stilovi

2. ESTETSKA NAČELA (5 časova)

- a) Harmonija (1 čas)
- b) Kontrast (1 čas)
- c) Ravnoteža (1 čas)
- d) Dominacija (1 čas)
- e) Jedinstvo (1 čas)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa primjenom likovnih elemenata u kreaciji slova, tekstova, kreaciji reklamne grafike i Likovno-grafičke opreme knjige

Tema: Estetska načela

3. ELEMENTI GRAFIČKOG OBLIKOVANJA (6 časova)

- a) Tačka (2 časa)
- b) Linija (2 časa)
- c) Svijetlo-tamno (2 časa)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima grafičkog oblikovanja

Tema: Tačka, Linija i Valer u grafičkom oblikovanju

4. KOMPOZICIJA SLOVA – TEKSTA U KREACIJAMA REKLAMNE GRAFIKE I LIKOVNO-GRAFIČKE OPREME KNJIGE (6 časova)

- a) Etiketa (2 časa)
- b) Ambalaža (2 časa)
- c) Novinski oglasi (2 časa)

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima i odnosima kompozicije slova – teksta i slike u kreacijama Reklamen grafike i Likovno-grafičke opreme knjige

Tema: Kompozicija slova – teksta i slike na kreacijama etikete, ambalaže i novinskih oglasa

5. INOVACIJE U PISMU, DIZAJN NOVIH VRSTA PISMA: LATINICE, ĆIRILICE I ARABICE (6 časova)

- a) Latinica (2 časa)
- b) Ćirilica (2 časa)
- c) Arabica (2 časa)

Inovacije pisma po predlošcima autora – učenika.

Zadatak: Upoznavanje učenika sa razvojem dizajna novih vrsta pisma i doprinosa likovnih kreatora u savremenoj likovnoj reklami široke namjene.

Tema: Kreacija – dizajn nove vrste pisma po predlošku autora – učenika.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

U skladu sa ciljem i zadacima stručnog obrazovanja, izvođenje nastave iz ovog predmeta obuhvata:

- Usmeno izlaganje nastavnika uz demonstracije i objašnjenja;
- Upotrebu očiglednih sredstava;
- Praktičan rad učenika u konstruiranju slova pisma, vježbi u pisanju, savladavanje elemenata pisanih kompozicija pisma;
- Provjeravanje i vrednovanje stručnih znanja i rezultata rada

U procesu nastave neophodno je stalno ukazivanje nastavnika učenicima na pravilno korištenje pribora, materijala, korigovanje radova učenika, kako likovno – estetskog, tako i tehničkog – tehnološkog. Nastava se održava – izvodi u učionicama škole u kojima se primjenjuje princip obaveznosti i postupnosti u rješavanju od jednostavnih do složenih likovnih problema.

LIKOVNO GRAFIČKA OPREMA I ILUSTRACIJA KNJIGE (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta je da se učenici kroz teorijske jedinice i konkretne zadatke osposobe za grafičku i likovnu realizaciju i kreiranje grafičkih rješenja iz oblasti likovno-grafičke opreme ilustracije knjige.

Zadatak nastavnog predmeta je da učenika upozna sa osnovnim elementima likovne kulture i likovnog izražavanja. Učenik treba ovladati likovnim priborima, materijalima i tehnikama u procesu likovno estetskog i tehničkog oblikovanja knjige i ostalih grafičkih publikacija.

I RAZRED

(5 časova sedmično/tjedno - 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Pristup likovnom djelu	10 časova
Materijalni i nematerijalni elementi likovnog djela	75 časova
Ilustracija, ilustratorski pribori, materijali i tehnike	40 časova
Razvojni oblici knjige	30 časova
Vrste knjiga prema izradi, namjeni i sadržaju	20 časova
Ukupno	175 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Pristup likovnom djelu - 10 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa osnovnim pojmovima vezanim za likovno djelo

Tema: primjeri analize likovnih djela

2. Materijalni i nematerijalni elementi likovnog djela - 75 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa materijalnim i nematerijalnim elementima likovnog djela.

Tema: Materijalni elementi likovnog djela: crtaće, grafičke, slikarske i vajarske tehnike, nematerijalni (psihički) likovni elementi i likovni motivi. Izvedba kopije značajnih ilustracija u raznim crtaćim i slikarskim tehnikama.

3. Ilustracija, ilustratorski pribori, materijali i tehnike - 40 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa istorijatom te specifičnostima ilustratorskih pribora (pripadajuće opreme), materijala i tehnika

Tema: Praktična primjena olovke u ilustraciji, (motiv mrtva priroda), te izvedba istog motiva korištenjem pera i tuša, akvarela, gvaša i zračnog kista. Izvedba panoa za komparativnu analizu (format A1) sa naslovom i tekstualnim obrazloženjem teme.

4. Razvojni oblici knjige - 30 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa razvojnim oblicima knjige kroz istoriju

Tema: Izvedba imitacije primjeraka razvojnih oblika knjige : gipsana imitacija kamene ploče, diptih za klinasto pismo (glina), svitak pergamenta te oblikovanje makete savremene knjige.

5. Vrste knjiga prema izradi, namjeni i sadržaju - 20 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa vrstama knjiga prema izradi, namjeni i sadržaju

Tema: Kreacija stranice za knjigu iz oblasti medicine, naučne fantastike i poezije sa prelomom teksta i smještanjem u stranicu sopstvene ilustracije.

Kombinovane ilustratorske tehnike na formatu papira A3.

Kreacije nedjeljnih ilustrovanih novina za omladinu, rješenje „glave“ lista, 8 strana sa jednom vlastitom ilustracijom na ½ stranice, za višebojnu štampu.

II RAZRED

(5 časova sedmično/tjedno - 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Forma i sadržaj grafičkog dizajna	30 časova
Elementi grafičkog oblikovanja	65 časova
Izražajna sredstva grafičkog dizajna	40 časova
Područja grafičkog dizajna	40 časova
Ukupno	175 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Forma i sadržaj grafičkog dizajna - 10 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa osnovnim pojmovima vezanim za formu i sadržaj grafičkog dizajna, za njihov odnos i međuzavisnost

Tema: Linijama izraziti razne položaje i usmjerenosti forme, tuš-pero, papir A4
teksturama dizajnirati prostorne oblike, tehnika lavirani tuš i frotaž, papir A4

2. Elementi grafičkog oblikovanja - 75 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima grafičkog oblikovanja (tačka, linija, ton, antifforma, ritam valer, tekstura, kompozicija i boja)

Tema: Izvedba panoa sa temom: Prikaz primjene principa „Zlatni rez“ na liniju i na površinu sa raspored tekstualnog sadržaja na formatu A1, tuševi u boji. Izvedba Itenovog kruga boja na kaširanom kartonu, format A2, akrilik. Izvedba serije crteža sa primjenom kontrastnih bojenih površina na principu međusobnog dejstva hromatskih i ahromatskih površina, površina riješenih primarnim, sekundranim i terciarnim bojama, površina riješenih kontrastima po intenzitetu boje i slično, tehnika tempera, format i tema slobodni izbor učenika.

3. Izražajna sredstva grafičkog dizajna - 30 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa izražajnim sredstvima grafičkog dizajna (ilustracija, tekst, boja, tehnologija štampe i grafički štamparski materijali)

Tema: Izvedba tipografskog plakata, gvaš, papir A2

Izvedba kopije novinske reprodukcije metodom rasterskih tonskih vrijednosti dobijenih primjenom paralelnih, ukrštenih i kružnih linija.

4. Područje grafičkog dizajna - 30 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa područjima grafičkog dizajna

Tema: Izvedba zaštitnog znaka i logotipa te ostalih elemenata total dizajna (lik firme).

„Promocija izdavačke kuće“, kombinovane tehnike, format A4

III RAZRED

(7 časova sedmično/tjedno - 245 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tipografski stilovi	80 časova
Osnove knjižne tipografije	25 časova
Likovno- grafička oprema knjige	90 časova
Osnovni elementi likovno grafičkog oblikovanja knjige	50 časova
Ukupno	245 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tipografski stilovi - 80 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa osnovnim tipografskim stilovima (Gutenbergovo otkriće, istoricizam, slobodni stil, stil secesija, slobodni stil, uokvireni blok, stil zatvoreni blok, ekspresionistički stil, stil elementarne tipografije, konstruktivistički stil Bauhaus, stil dada, stil tipografskih slika, kompjuterski stil)

Tema: Kreacija akcidencije (kratki tekst uokviren dekorativnom ornamentikom) u duhu kraja XIX i početkom XX vijeka, tuš pero i kist (A4), Krecija oglasa u „slobodnom stilu“, pero i tuševi u boji (A3), Kopija secesionističkog pakat, flomaster u boji, papir A3, Konstruktivistički tipografski plakat, flomasteri u boji, papir A4, Kreacija plakata u „dada“ stilu slobodan izbor tehnike i formata i materijala

2. Osnove knjižne tipografije - 25 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa osnovama knjižne tipografije

Tema: Izrada makete knjige, tvrdi povez presvučen knjigovezačkim platnom, omotnica, knjižni blok, format A4, razni materijali

3. Likovno grafička oprema knjige - 90 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima likovno-grafičkog oblikovanja i opreme knjige

Tema: Rješenje korice i preloma 4 stranice teksta sa ilustracijama na temu knjiga pripovjetki, format slobodan izbor, tehnika tempera

Rješenje korice i omotnice i prvog tabaka teksta sa ilustracijama na temu naučno fantastičnog romana, format A4, tehnika akrilik

Rješenje luksuznog izdanja na temu Anatomija za umjetnike (enciklopedija)

3. Osnovni elementi likovno grafičkog oblikovanja novina - 50 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa vrstama dnevnih i periodičnih novina te sa formatima prema namjeni različitih vrsta štampe

Tema: Kreacija ilustrovanih novina za mlade, rješenje „glave lista“, špiگل 4-8 strana sa jednom vlastitom ilustracijom na 1/2 stranice, zavišebojnu štampu

IV RAZRED

(7 časova sedmično/tjedno - 210 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Metodologija kreiranja grafičkog dizajna - dizajn proces	14 časova
Likovno grafička oprema luksuznih izdanja knjiga	16 časova
Likovno tehničko oblikovanje revijalne štampe i kataloga	40 časova
Inovacije u dizajnu knjiga i novina	40 časova
Dizajn ostalih grafičkih proizvoda u službi promocije knjige	60 časova
Završni rad	40 časova
Ukupno	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Metodologija kreiranja grafičkog dizajna - dizajn proces - 14 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa metodološkim pretpostavkama procesa grafičkog dizajniranja

Tema: Izvedba idejnih rješenja (lay-out) plakata i stranice knjige sa postupcima razvijanjem grube skice u definitivni projekt, A4, crtači materijali

2. Likovno grafička oprema luksuznih izdanja knjiga - 16 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa likovno estetskim i tehničkim karakteristikama luksuznih izdanja

Tema: Kreiranje likovne monografije sopstvenih radova (omot, korice, knjižni blok sa osam stranica), enciklopedijski format, kombinovane tehnike i materijali

Kreacija slikovnice, kaširani papir, puni kolor, tekst i ilustracije

Kreacija knjige sa presložnom kartom u knjižnom bloku, Turistički vodič, kombinovana tehnika, A4

3. Likovno tehničko oblikovanje revijalne štampe i kataloga - 40 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa elementima likovno tehničkog oblikovanja revijalne štampe i kataloga

Tema: Kreacija omladinske muzičke revije, rješenje „glave“ i naslovne strane, srednje strane i prelom osam strana u punom koloru, format A3, kombinovane tehnike

Kreacija kataloga za sopstvenu likovnu izložbu, format A4, puni kolor, kombinovane tehnike

Kreacija naslovnih strana revija za sport, za modu, za informatiku i revije za film, format po slobodnom izboru, kombinovane tehnike

4. Inovacije u dizajnu knjiga i novina - 40 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa mogućnostima uvođenja inovacija u dizajnu knjiga i novina

Tema: Tehnički prelom knjige za mlade sa inovacijom u dizajnu

Tehnički prelom revije za mlade sa inovacijom u dizajnu, format, forma i izbor materijala i tematike slobodan

5. Dizajn ostalih grafičkih proizvoda (promotivni grafički materijali) - 60 časova

Zadatak: Upoznavanje učenika sa raznovrsnim rješenjima plakata, šaukartona, kalendara, ambalaže, poštanske marke, komparativna analiza prikupljenih primjera gotovih grafičkih marketinških proizvoda

Tema: Rješenje promotivnog materijala za izdanje monografije sa temom „Izložba matorskih radova“, kombinovane tehnike, apliciranje rješenja na plakat, format A1 puni kolor, šaukarton A3 format, kalendar A4, promotivna serija poštanskih maraka (adekvatan format)

6. Završni rad - 40 časova

Tema: Završni rad sadrži temu koju učenik izabere po principu slučajnosti (izvlačenjem) među ponuđenim zadacima. Odabiranje rada se vrši u roku koji je predviđen za dobijanje teme za završni rad, koja je odabrana od Nastavničkog vijeća škole, a predviđena Pravilnikom škole.

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

U skladu sa ciljem i zadacima stručnog obrazovanja, izvođenje nastave iz ovog nastavnog programa obuhvata;

- usmeno izlaganje nastavnika;
- upotrebu očiglednih sredstava i literature;
- demonstriranje primjera i upotrebe pomagala;
- praktičan rad učenika na oblikovanju, likovnoj i tehničkoj obradi knjige, nedjeljne,
- periodične i dječije štampe u radionicama škole, redakcijama i pogonima štamparija;
- utvrđivanje pređenog gradiva i provjeravanje znanja učenika usmeno i kroz praktično izvođenje programskih zadataka.

Kod izvođenja nastave neophodna je primjena principa postupnosti i njegovanja individualnih sklonosti učenika u reiranju i oblikovanju zadataka. U toku rada učenika na izvođenju zadataka, neophodno je stalno kontaktiranje nastavnika sa svakim učenikom pojedinačno, u smislu davanja savjeta i ukazivanja na pravilnu upotrebu pomagala, aparat, mašina, materijala, kao i korigiranje radova učenika. Neophodno je također redovno praktikovati likovno-estetsko procjenjivanje radova učenika u vidu javne kritike zajedno sa učenicima i isticati uspjehe realizirane zadatke na internim izložbama pojedinih razrednih odjeljenja. Kao redovnu aktivnost, a u smislu razvijanja informisanosti i likovne kulture, neophodno je ustanoviti praksu kontinuiranog praćenja izložbi i aktivnosti koje vezano za oblast grafičkog dizajna realizuju srodne škole i likovne akademije. U nastavu je, koliko tehnička sredstva omogućavaju, potrebno uvoditi elemente savremenog kompjuterskog dizajna i „stolnog

izdavaštva“ putem praktičnih aktivnosti i kontinuirane informisanosti putem stručne periodične literature.

PLASTIČNO OBLIKOVANJE - za odsjek likovni tehničar za oblikovanje u metalu (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta **plastično oblikovanje** za odsjek likovni tehničar za oblikovanje u metalu je da učenike da osposobi za uspješan, samostalan stvaralački rad u oblasti metala i drugim disciplinama likovnih i primijenjenih umjetnosti.

Zadaci nastave su:

- Razvijanje likovnog senzibiliteta i afiniteta prema trodimenzionalnom oblikovanju.
- Savladavanje zakonitosti skulpture
- Uočavanje bitnih elemenata, oblika i njihovo korištenje u kreativnom postupku

I RAZRED

(4 časa sedmično/tjedno - 140 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Ravne površine	28 časova
Oble površine	28 časova
Geometrijska tijela u kompoziciji	26 časova
Elementi biljnog svijeta	28 časova
Elementi biljnog svijeta u visokom reljefu	32 časa
Ukupno	140 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Ravne površine – 28 časova

Zadaci:

- Modeliranje geometrijskih tijela ravnih površina
- Livenje u gipsu i završna obrada

Teme: Prizma, piramida i kocka

2. Oble površine – 28 časova

Zadaci:

- Modeliranje geometrijskih tijela obliha površina
- Livenje u gipsu i završna obrada

Teme: Valjak, stožac, kugla

3. Geometrijska tijela u kompoziciji – 26 časova

Zadaci: Dovođenje u skladan odnos dva ili više geometrijskih tijela

Tema: Kompozicija

4. Elementi biljnog svijeta – 28 časova

Zadatak: Modeliranje elemenata biljnog svijeta

Tema: Slobodan izbor

5. Elementi biljnog svijeta - 32 časa

Zadatak: Modeliranje elemenata biljnog svijeta u visokom reljefu

Teme: Ornamenti, bordura, reljef

II RAZRED

(4 časa sedmično/tjedno - 140 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Lobanja	26 časova
Detalji lica	29 časova
Studija portreta	27 časova
Portret-reljef	27 časova
Torzo	31 časova
Ukupno	140 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Lobanja – 26 časova

Zadatak: Studija lobanje i posebno kostiju koje utiču na formiranje lica

Tema: Lobanja

2. Detalj lica - 24 časa

Zadatak: Studija detalja lica

Teme:

-Oko

-Uho

3. Studija portreta – 27 časova

Zadatak: Pokret, proporcije, karakter

Tema: Portret, gipsani model

4. Portret, reljef - 28 časova

Zadatak: Upoznavanje i primjena zakonitosti reljefa

Tema: Portret, gipsani model

5. Torzo – 31 čas

Zadatak: Studija torza. Pokret, proporcije, volumen

Tema: Torzo

III RAZRED
(6 časova sedmično/tjedno - 210 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Dinamička ravnoteža u skulpturi	60 časova
Torzo sa draperijom	60 časova
Studija ruke	60 časova
Apstraktna forma	30 časova
Ukupno	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Dinamička ravnoteža u skulpturi - 60 časova

Zadatak: Zapažanja statističkih i dinamičkih elemenata u skulpturi i odnosa među njima

Tema: Glava konja, gipsani model

2. Torzo sa draperijom – 60 časova

Zadatak: Studija torza sa draperijom

Tema: Torzo

3. Studija ruke – 60 časova

Zadatak: Studija ruke sa djelom podlaktice

Tema: Vlastita ruka

4. Apstraktna forma – 30 časova

Zadatak: Instaliranje na likovnom larakteru motiva sve do njegovog prelaska u apstraktnu formu

Tema: Apstraktna forma

IV RAZRED
(6 časova sedmično/tjedno - 180 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Portret po živom modelu	30 časova
Torzo po živom modelu	35 časova
Akt	50 časova
Portret po živom modelu	40 časova
Završni rad	25 časova
Ukupno	180 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Portret po živom modelu – 30 časova

Zadatak: Realizacija, pokreta, proporcija i likovnog karaktera

Tema: Portret muškarca

2. Torzo po živom modelu – 35 časova

Zadatak: Studija torza-pokret proporcije, karakter

Tema: Torzo muškarca

3. Akt – 50 časova

Zadatak: Akt po živom modelu - pokret, proporcije, karakter, volumeni

Tema: Nag ženski model

4. Portret po živom modelu- 40 časova

Zadatak: Studija portreta po živom modelu. Žapažanje i materijalizacija izraza

Tema: Portret žena

5. Završni rad – 25 časova

Tema: Po slobodnom izboru

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta Plastično oblikovanje izvodi se u vajarskim radionicama škole, po grupama koje ne bi trebale brojati više od šest (6) učenika. Odvija se kroz izlaganje nastavnika na nivou grupe i uglavnom kroz rad sa svakim učenikom posebno.

Pošto se svaki vajarski rad odvija u više faza (izrada crteža ili skice, izrada unutrašnje konstrukcije- nosača, modeliranje i livenje u gipsu), nastavnik je dužan pratiti ukupan proces i pomaže učenicima u svaladavanju problema koji mogu da se pojave. Kroz ukupan rad treba nastojati da učenik razvija samopouzdanje, upornost i ustrajnost u radu na postizanju željenog cilja.

TEHNOLOGIJA I TEHNIKE OBLIKOVANJA U METALU (I, II, III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta TEHNOLOGIJA I TEHNIKE OBLIKOVANJA U METALU je da učenici upoznaju svojstva metala pogodnih za likovnu obradu, da ovladaju raznim tehnikama oblikovanja, te da razviju kreativne i tehničko-tehnološke sposobnosti za samostalan rad u ovoj oblasti

Zadaci predmeta TEHNOLOGIJA I TEHNIKE OBLIKOVANJA U METALU su:

- upoznavanje tehnologije i tehnoloških postupaka
- ovladavanje tehnikama oblikovanja
- čuvanje i održavanje alata
- upoznavanje i strogo pridržavanje mjera u radu

I RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno - 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Osobine i sastojci plemenitih metala	35 časova
Ručna obrada materijala	35 časova
Tehnike izgrijavanja bakra	35 časova
Ukupno:	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Osobine i sastojci obojenih metal - 35 časova

Zadaci: upoznavanje fizičkih i hemijskih svojstava bakra, mesinga, aluminija, srebra i zlata

Tema: upoznavanje tehničkih i tehnoloških postupaka pri radu sa raznim metalima

2. Ručna obrada materijala - 35 časova

Zadaci: upoznavanje mogućnosti ručne obrade metala

-rad sa alatima od drveta, metala i plastike

Tema: jednostavni oblici

3. Tehnike izgrijavanja bakra - 35 časova

Zadaci: izgrijavanje klasičnim i savremenim metodama

- promjene koje nastaju prilikom zagrijavanja

Tema: iskucavanje ornamenta

II RAZRED
(5 časa sedmično/tjedno - 175 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tehnike izvlačenja materijala	60 časova
Tehnike letovanja	60 časova
Tehnike poliranja	55 časova
Ukupno	175 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Tehnike izvlačenja materijala - 60 časova

Zadaci: upoznavanje tehnika istezanja i savijanja

-tehnika iskucavanja

Tema: slobodna kompozicija

2. Tehnike letovanja - 60 časova

Zadaci: letovanje pomoću istog materijala

-letovanje pomoću kalaja, srebra i zlata

Tema: letovanje trajbovanih predmeta vlastite kreacije

3. Tehnike poliranja - 55 časova

Zadaci: upoznavanje sredstava za poliranje i načina upotrebe

-izrada rješenja forme za koju se predviđa poliranje

Tema: ručno poliranje

III RAZRED
(6 časova sedmično/tjedno - 210 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Čišćenje materijala	70 časova
Tehnike patiniranja	60 časova
Tehnike dubinskog izvlačenja	80 časova
Ukupno	210 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Čišćenje materijala - 70 časova

Zadaci: sredstva, načini i postupci za čišćenje materijala

Tema: Čišćenje forme izvedene po vlastitom nacrtu

2. Tehnike patiniranja - 60 časova**Zadaci:** patiniranje prirodnim i vještačkim putem**Tema:** figuralna kompozicija, iskucavanje i patiniranje**3. Tehnike dubinskog izvlačenja - 80 časova****Zadaci:** posjeta radionici za mašinsko dubinsko izvlačenje

-kreiranje forme za dubinsko izvlačenje

Tema: ručno dubinsko izvlačenje forme**IV RAZRED****(8 časova sedmično/tjedno - 240 časova godišnje)**

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Tehnologija i tehnike spajanja materijala	60 časova
Tehnika posrebrivanja	60 časova
Kombinovano posrebrivanje i pozlata bakra	60 časova
Završni rad	60 časova
Ukupno	240 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA**1. Tehnologija i tehnike spajanja materijala - 60 časova****Zadaci:** tehnike spajanja (letovanja) bakra, srebra, zlata i aluminija**Tema:** spajanje vlastitih kreacija**2. Tehnika posrebrivanja - 60 časova****Zadaci:** oprema i sredstva za posrebrivanje

-čišćenje sredstava za posrebrivanje

Tema: posrebrivanje prethodno urađene, vlastite, forme**3. Kombinovano posrebrivanje i pozlata bakra - 60 časova****Zadaci:** tehnika kombinovanog posrebrivanja i pozlate**Tema:** kreacija dekorativnog tanjira ili štita**4. Završni rad - 60 časova****Tema:** slobodan izbor teme

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava iz predmeta TEHNOLOGIJA I TEHNIKE OBLIKOVANJA U METALU izvodi se u školskoj radionici za obradu metala, koja mora imati i dodatne prostorije za rad sa štetnim materijama i materijalima.

Nastava se sastoji iz jednostavnog i preciznog izlaganja nastavnika, putem demonstriranja određenih tehničkih i tehnoloških postupaka, te kroz opite, vježbe i rad na konkretnim zadacima.

Saznanja o svojstvima materijala kao i znanja o tehnološkim postupcima i tehničkim postupcima pri obradi, trebaju učenicima omogućiti što brže uključivanje u kreativni rad umjetničkog oblikovanja u metalu.

Kroz rad, nastavnik, nastoji kod učenika razvijati osobine marljivosti, upornosti i istrajnosti u radu, samopouzdanje i ličnu odgovornost.

Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti na radu, pravilnoj upotrebi i čuvanju sredstava za rad, te odgovornom odnosu prema materijalima i imovini škole.

GRAVIRANJE (III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta GRAVIRANJE je da kod učenika razvije sposobnost za graversku obradu predmeta od bakra, mesinga i plemenitih metala, te da ih tehnički i tehnološki obuči i osposobi za samostalan rad.

Zadaci predmeta GRAVIRANJE su:

- ovladavanje tehnikama graviranja
- razvijanje afiniteta i sposobnosti za kreativan pristup graverstvu
- da učenika osposobi za samostalni rad

III RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno - 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Uvod u tehnike graviranja	20 časova
Osnovne vježbe	20 časova
Strukturiranje površine	15 časova
Graviranje slova	50 časova
Ukupno:	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod u tehnike graviranja - 20 časova

Zadaci: svojstva materijala na kojima se može gravirati

-oprema, alat i pribor za graviranje

Tema: osnovni elementi gravure

2. Osnovne vježbe - 20 časova

Zadaci: tehnika rezanja na ravnoj površini

Tema: graviranje jednostavnih geometrijskih tijela

3. Strukturiranje površine - 15 časova

Zadaci: ravne i oble linije u međusobnim odnosima

Tema: ravne i oble linije

4. Graviranje slova - 50 časova

Zadaci: graviranje pisama koja se najčešće koriste u graverstvu

Tema: pismo

IV RAZRED
(4 časa sedmično/tjedno - 120 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Graviranje ornamenata i arabeski	25 časova
Graviranje vlastitih kreacija	25 časova
Graviranje teksta	30 časova
Patiniranje, posrebrivanje i pozlata	10 časova
Završni rad	30 časova
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Graviranje ornamenata i arabeski - 25 časova

Zadaci: nanošenje crteža

-fiksiranje crteža pomoću graverske igle

Tema: ornament ili arabeska prema zadatom uzorku

2. Graviranje vlastitih kreacija - 25 časova

Zadaci: izrada crteža

-prenošenje i fiksiranje crteža

Tema: slobodan izbor teme

3. Graviranje teksta - 30 časova

Zadatak: ovladavanje tehnikom graviranja teksta

Tema: kratki tekstovi, inicijali, monogrami

4. Patiniranje, posrebrivanje i pozlata- 10 časova

Zadatak: tehnike patiniranja, posrebrivanja i pozlate

Tema: patiniranje vlastitog rada

5. Završni rad - 30 časova

Tema: slobodan izbor teme

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava se izvodi u radionici za oblikovanje u metalu i prostorijama za rad sa štetnim materijama i materijalima.

Nastava se odvija na nivou grupe ili individualno. Uporedo sa postepenim uvođenjem učenika u tehnike graviranja, nastavnik nastoji kod svakog pojedinačno razviti svijest o potrebi čuvanja sredstava za rad, racionalnoj upotrebi materijala te pravilan odnos prema ukupnoj školskoj imovini.

FILIGRAN (III, IV RAZRED)

Cilj nastavnog predmeta FILIGRAN je da učenici ovladaju tehnološkim i tehničkim postupcima pri radu, da razvije kreativne sposobnosti učenika i da ih osposobi za samostalan rad u oblasti filigrana.

Zadaci nastavnog predmeta FILIGRAN su:

- ovladavanje tehnikama i tehnologijom filigrana
- da razvije kod učenika sposobnosti kreativnog pristupa filigranu
- da učenika tehnički i tehnološki obuča za samostalni rad
-

III RAZRED

(3 časa sedmično/tjedno - 105 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Uvod u tehnike filigrana	30 časova
Topljenje, valcanje i izvlačenje žice	30 časova
Pripremanje lota i letovanje	30 časova
Čišćenje i patiniranje	15 časova
Ukupno:	105 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod u tehnike filigrana - 30 časova

Zadaci: svojstva raznih materijala koji se upotrebljavaju pri izradi filigrana

-sredstva, alati i pribor

Tema: jednostavne filigranske forme

2. Topljenje, valcanje i izvlačenje žice - 30 časova

Zadaci: tehnika topljenja, valcanja i izvlačenja žice

-pripremanje žice, alata i pribora

Tema: filigranska forma po vlastitom nacrtu

3. Pripremanje lota i letovanje - 30 časova

Zadaci: razne vrste lota i tehnike letovanja

-izrada idejnog rješenja i izvedba jednog od elemenata nakita

Tema: jedan od elemenata nakita

4. Čišćenje i patiniranje - 15 časova

Zadatak: Čišćenje i patiniranje filigrana

Tema: Čišćenje i patiniranje vlastitih radova

IV RAZRED
(4 časa sedmično/tjedno - 120 časova godišnje)

TEMATSKE CJELINE	BROJ ČASOVA
Skice i nacrti	20 časova
Rješenje za nakit	20 časova
Slobodna filigranska forma	20 časova
Patiniranje, posrebrivanje, pozlata	25 časova
Završni rad	35 časova
Ukupno	120 časova

SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Skice i nacrti - 20 časova

Zadatak: Izbor motiva i izrada nacrtu za filigran

Tema: filigranski predmet prema nacrtu

2. Rješenje za nakit - 20 časova

Zadatak: izrada rješenja za nakit prema motivima iz tradicije

Tema: filigranski predmet prema nacrtu

3. Slobodna filigranska forma- 20 časova

Zadatak: izrada nacrtu za formu koja nije uobičajena filigranu

Tema: slobodna kreacija

4. Patiniranje, posrebrivanje, pozlata - 25 časova

Zadaci: tehnika patiniranja, posrebrivanja i pozlate

Tema: patiniranje rada vlastite kreacije

5. Završni rad - 35 časova

Tema: slobodan izbor teme

UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastava se izvodi u školskoj radionici za oblikovanje u metalu i odvija se na nivou grupe, u smislu generalnih uputstava, ali uglavnom individualno, sa svakim učenikom posebno. Upute, savjeti, sugestije motraju biti jednostavne i jasne.

Uporedo sa postepenim uvođenjem učenika u tehniku rada, nastavnik nastoji kod svakog učenika pojedinačno razviti svijest o potrebi čuvanja sredstava za rad, racionalnoj upotrebi materijala, te pravilan odnos prema ukupnoj školskoj imovini, kao i o stalnoj brizi zaštite tokom rada.

Direktorica

Mr. Elma Alić Šobot

SADRŽAJ

SAGLASNOST MINISTARSTVA NAUKE I INFORMISANJA ZA NASTAVNI PLAN I PROGRAM.....	2
OBRAZLOŽENJE NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA SREDNJE ŠKOLE PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI.....	5
PROGRAM I NAČIN POLAGANJA PRIJEMNOG ISPITA.....	5
PROGRAM ZAVRŠNOG ISPITA.....	6
LIKOVNI TEHNIČAR ZA PRIMIJENJENO SLIKARSTVO.....	9
LIKOVNI TEHNIČAR ZA PRIMIJENJENO VAJARSTVO.....	10
LIKOVNI TEHNIČAR ZA TEKSTILNI DIZAJN.....	11
LIKOVNI TEHNIČAR ZA REKLAMNU GRAFIKU.....	12
LIKOVNI TEHNIČAR ZA LIKOVNO GRAFIČKU OPREMU I ILUSTRACIJU KNJIGE.....	13
LIKOVNI TEHNIČAR ZA OBLIKOVANJE U METALU.....	14
A. NASTAVNI PLANOW I PROGRAMI OPĆEOBRAZOVNIH NASTAVNIH PREDMETA...15	
BOSANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST, SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST (I, II, III, IV RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
ENGLESKI JEZIK (I, II, III, IV RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
NJEMAČKI JEZIK (I, II, III, IV RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
SPORT (I, II, III, IV RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
HISTORIJA BIH (II RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
GEOGRAFIJA (I RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
GRAĐANSKO OBRAZOVANJE/DEMOKRATIJA I LJUDSKA PRAVA (III RAZRED)... Error! Bookmark not defined.	
FILOZOFIJA S ESTETIKOM (III RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
MATEMATIKA (I RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
INFORMATIKA (II RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
KULTURA RELIGIJA (I, II, III, IV RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
VJERONAUKA (I, II, III, IV RAZRED).....	Error! Bookmark not defined.
B. NASTAVNI PROGRAMI ZAJEDNIČKIH NASTAVNIH PREDMETA STRUČNOG OBRAZOVANJA.....	15
HISTORIJA UMJETNOSTI (I, II, III, IV RAZRED).....	15
TEORIJA LIKOVNE FORME (I RAZRED).....	22
PISMO S ORNAMENTIKOM (I RAZRED).....	26
OSNOVI PROJEKTOVANJA (II RAZRED).....	29
CRTANJE (I, II, III, IV RAZRED).....	34
PLASTIČNA ANATOMIJA ČOVJEKA (IV RAZRED).....	39
C. UŽE STRUČNO OBRAZOVANJE.....	41
ZIDNE SLIKARSKE TEHNIKE (I, II, III, IV RAZRED).....	41

TEHNOLOGIJA SLIKARSTVA (III, IV RAZRED).....	44
SLIKANJE (I, II, III, IV RAZRED).....	47
PLASTIČNO OBLIKOVANJE (I, II, III, IV RAZRED).....	51
INDUSTRIJSKO OBLIKOVANJE (III, IV RAZRED).....	55
TEHNOLOGIJA I TEHNIKE VAJARSTVA (II, III, IV RAZRED).....	57
PROJEKTOVANJE TEKSTILA (I, II, III, IV RAZRED).....	60
TEHNOLOGIJA TEKSTILA (IV RAZRED).....	67
PROJEKTOVANJE DEZENA (II, III, IV RAZRED).....	70
PROJEKTOVANJE ODJEĆE (II, III, IV RAZRED).....	75
SLIKANJE – za odsjek likovni tehničar za tekstilni dizajn (I, II, III, IV RAZRED).....	82
GRAFIKA (I, II RAZRED).....	87
REKLAMNA GRAFIKA (I, II, III, IV RAZRED).....	92
TEHNOLOGIJE I TEHNIKE GRAFIKE (III, IV RAZRED).....	97
PISMO (II, III, IV RAZRED).....	101
LIKOVNO GRAFIČKA OPREMA I ILUSTRACIJA KNJIGE (I, II, III, IV RAZRED).....	106
PLASTIČNO OBLIKOVANJE - za odsjek likovni tehničar za oblikovanje u metalu (I, II, III, IV RAZRED).....	111
TEHNOLOGIJA I TEHNIKE OBLIKOVANJA U METALU (I, II, III, IV RAZRED).....	115